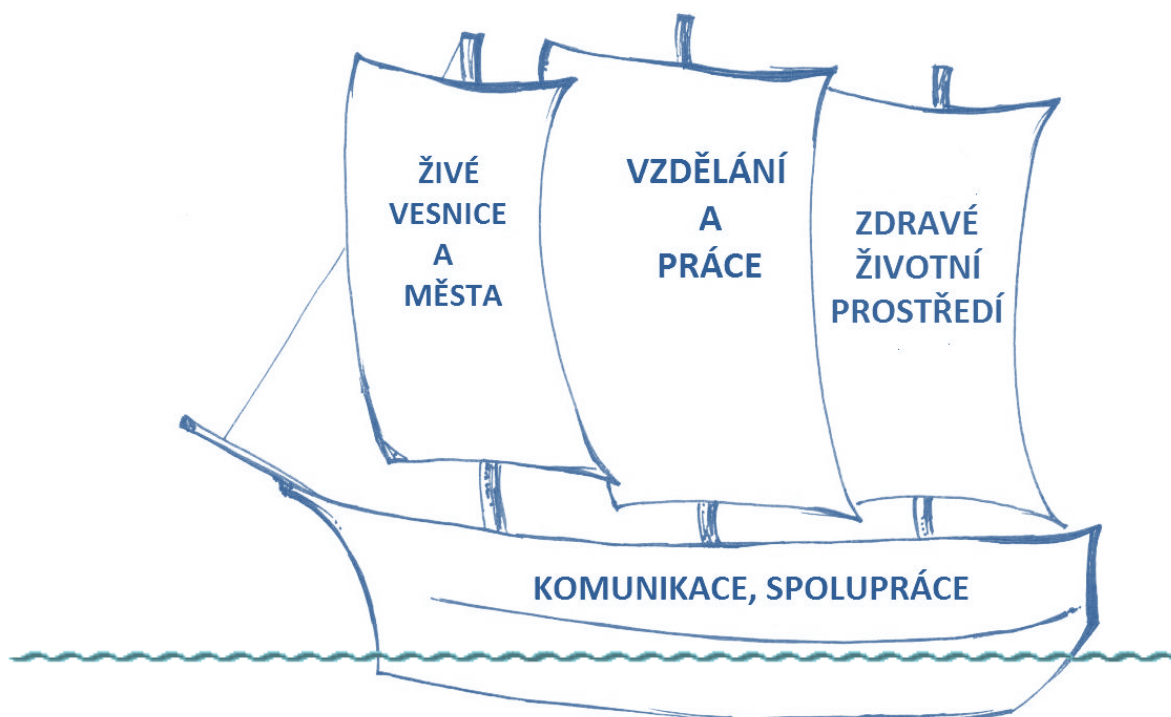

FRÝDLANTSKO 2020

KOMUNITNĚ VEDENÁ STRATEGIE MÍSTNÍHO ROZVOJE ÚZEMÍ MAS MIKROREGIONU FRÝDLANTSKO

OBSAH

Komunitně vedená strategie místního rozvoje
byla zpracována s podporou z Operačního programu Technická pomoc
(projekt CZ.1.08/3.2.00/14.00208 – SCLLD MASiF)

1	Místní akční skupina	2
1.1	Základní informace o MAS	3
1.2	Historie MAS, zkušenosti s rozvojem území	3
1.3	Definování odpovědnosti za realizaci	6
2	Zapojení členů a místního partnerství do přípravy strategie CLLD	7
3	Tým pro přípravu a zpracování strategie	8
4	Způsob vyhodnocování strategie (monitoring a evaluace)	9
5	Analýza	13
5.1	Charakteristika území na základě statistik	14
5.2	Vyhodnocení současného stavu z pohledu aktérů území	26
5.3	Vyhodnocení rozvojového potenciálu území	61
5.4	Analýza rozvojových potřeb území	67
5.5	Další strategie v území	69
5.6	SWOT analýza	72
6	Strategie	80
6.1	Mise a dlouhodobá rozvojová vize	80
6.2	Klíčové oblasti rozvoje území	82
6.3	Vazba na jiné strategické dokumenty	91
6.4	Příklady dobré praxe z jiných regionů	93
6.5	Integrační prvky	95
6.6	Inovativní prvky	96
6.7	Udržení stávající situace	98
6.8	Měřitelné indikátory stanovených cílů	99
7	Integrovaný akční plán rozvoje území	100
7.1	Opatření pro naplnění strategických cílů	
7.2	Projekty a aktivity (programové rámce)	
7.2.1	Programový rámec 1: Program rozvoje venkova	
7.2.2	Programový rámec 2: Integrovaný regionální operační program	
7.2.3	Programový rámec 3: Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	
7.2.4	Programový rámec 4: Životní prostředí	
7.2.5	Programový rámec 5: Zaměstnanost	
7.3	Finanční plán a časový harmonogram	
7.4	Implementace a monitoring	
8	Popis schvalování strategie	101
	PŘÍLOHY	102
1	Datový přehled popisu území (soubor xls)	102
2	Zkratky používané v textu	103
3	Seznam obrázků, tabulek a grafů v textu	105

1. MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA

Základní charakteristika MAS a území

Komunitně vedená strategie místního rozvoje
byla zpracována s podporou z Operačního programu Technická pomoc
(projekt CZ.1.08/3.2.00/14.00208 – SCLLD MASiF)

MAS Frýdlantsko působí v Libereckém kraji, na území severovýchodního výběžku České republiky, který ze tří stran obklopuje státní hranice s Polskem. Z jižní strany území MAS sousedí s územím MAS Podještědí a na jihovýchodě s MAS Rozvoj Tanvaldska. Hranici s oběma sousedními MAS tvoří hřeben Jizerských hor. Na sousedním území Polska působí LGD Partnerstwo Izerskie.

MAS Frýdlantsko (MASiF) vznikla v listopadu 2004 jako občanské sdružení z iniciativy místního partnerství zástupců veřejné správy, neziskových organizací, podnikatelů a individuálních občanů. Aktivní a iniciativní roli měli především zemědělci, kteří ovlivnili základní strategické zaměření rozvoje území především na podporu drobného podnikání a vzniku pracovních příležitostí. V oblasti, kde vysoká nezaměstnanost, relativní nedostupnost a uzavřenost území silně ovlivňuje možnosti rozvoje, má toto zaměření logické opodstatnění i nadále.

MASiF působí v 18 obcích Mikroregionu Frýdlantsko na území, které je geograficky i správně celistvé: území působnosti MAS je totožné s územím ORP (Frýdlant) a svazku obcí (DSO Mikroregion Frýdlantsko).

Obr. 1:

Území působnosti MAS Frýdlantsko, z.s.

MASiF působí v území, které je periferní, hospodářsky slabou a strukturálně postiženou oblastí Libereckého kraje. Charakteristika životního prostředí zahrnuje jak cenné přírodní lokality se zachovalými lesními ekosystémy, tak ohrožující faktory umístěné těsně za hranicí ČR: povrchový důl s rozsáhlou, postupně rekultivovanou výsypkou a tepelnou elektrárnu. V sociální oblasti je typická nižší vzdělanost obyvatel, vysoká nezaměstnanost, postupné omezování dostupnosti lékařské péče, úřadů. Historické a kulturní hodnoty území vytvářejí potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, oblast však trpí silnou podinvestovaností a nedostatkem prostředků na odpovídající péči o kulturní dědictví.

MAS tak působí v území, kde potřeby jsou rozsáhlé ve všech oblastech, ale perifernost oblasti a nedostatek vlastních zdrojů limituje endogenní rozvoj a řada problémů není z místní úrovně řešitelná. Zároveň zde kromě MASiF nepůsobí žádná jiná organizace nebo instituce, která by podporu celého území řešila mezisektorově a se snahou o komplexnost a provázanost. Mezi členy MASiF jsou přitom jak obce odpovídající za rozvoj území, tak neziskové organizace, jejichž posláním je řešit dílčí programová témata, i podnikatelé schopní vytvářet přidanou ekonomickou hodnotu.

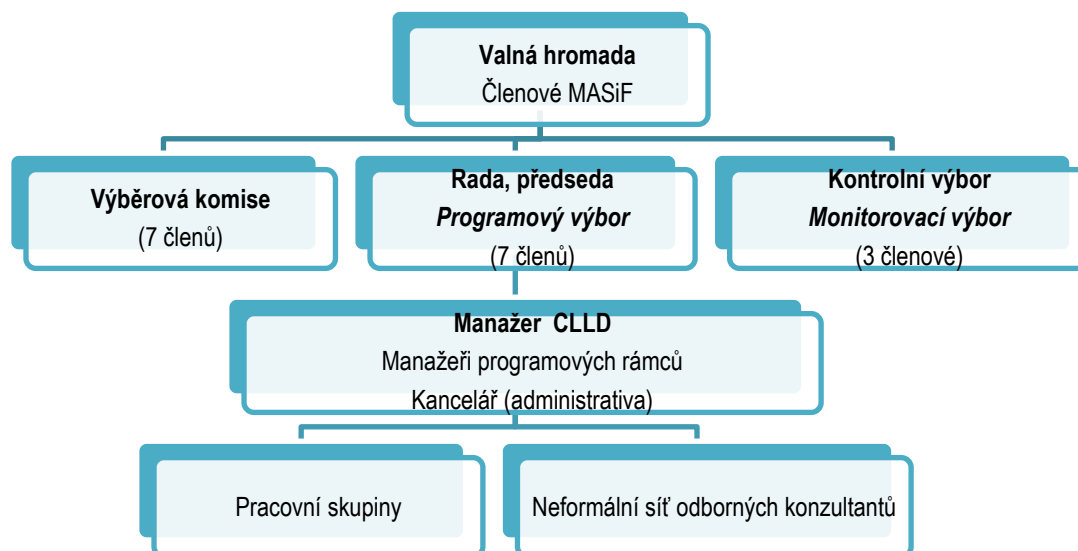
1.1 Základní informace o MAS

3

Identifikace právnické osoby, orgány

Název organizace	MAS Frýdlantsko, z.s.
Forma	Spolek
Registrace	Spolkový rejstřík vedený u Krajského soudu v Ústí n.L., L 5252
Základní organizační dokument	Stanovy
IČ	26982773
Sídlo	Děkanská 74, Frýdlant, 464 01
Kontakty	Tel. 482 321 077, 702 062 657, 724 034 314 e-mail masif@seznam.cz
Nejvyšší orgán	Valná hromada (37 členů)
Řídící/statutární orgán	Rada (7 členů, z toho 3 zástupci podnikatelského, 1 neziskového a 3 veřejného sektoru)
Kontrolní orgán	Kontrolní výbor (3 členové, po 1 zástupci podnikatelského, neziskového a veřejného sektoru)
Orgán pro výběr projektů v programech Leader	Výběrová komise (7 členů, z toho 2 zástupci podnikatelského, 3 neziskového a 2 veřejného sektoru)
Zveřejňované informace	www.masif.cz

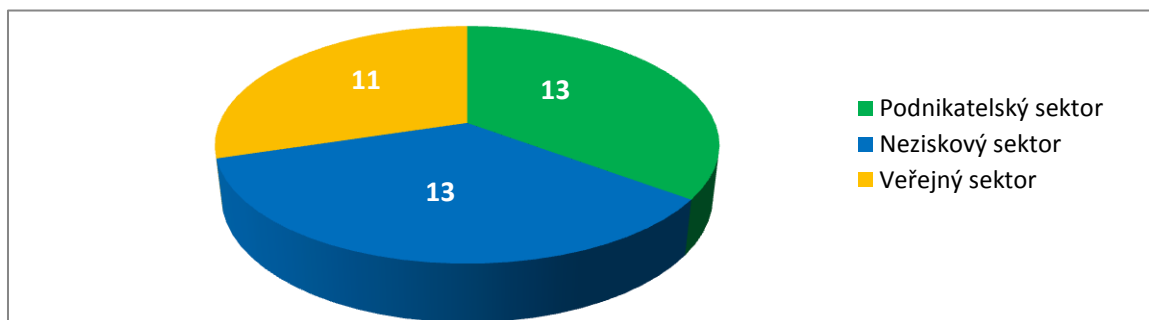
Obr. 2 Organizační schéma MAS Frýdlantsko, z.s. pro řízení implementace SCLLD

1.2 Historie MAS, zkušenosti s rozvojem území

Místní akční skupina Mikroregionu Frýdlantsko (MASiF) vznikla v listopadu 2004 jako občanské sdružení. Na základě platnosti nového Občanského zákoníku je od 1. 1. 2014 organizace spolkem. Upravené stanovy byly schváleny valnou hromadou v březnu 2014. V červnu 2014 byl spolek zapsán do rejstříku vedeného Krajským soudem v Ústí nad Labem.

Členská základna vyrovnaně reprezentuje soukromý (podnikatelský), neziskový a veřejný sektor. Podrobný popis členské základny je zveřejněn na www.masif.cz.

Obr. 3 Členská základna (k 31.8.2014)

MASiF v letech 2005 – 2006 získal zkušenosti s metodou a programem LEADER, připravil dva roční záměry, které byly podpořeny z programu Leader ČR.

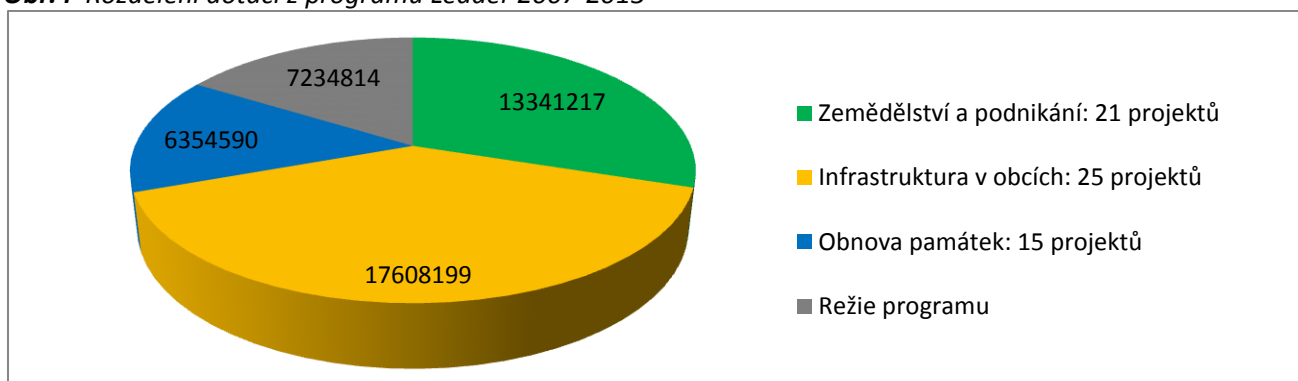
V období 2007 – 2013 byla *Strategie programu Leader MASiF* podpořena z Programu rozvoje venkova. Rozvojové dokumenty, stejně jako monitoring a vyhodnocování jejich naplňování zpracovává místní partnerství s využitím vlastních odborných kapacit a se zapojením členů, obyvatel území a subjektů, které zde působí. Průběžnou evaluaci Strategie programu Leader zpracovali v období 2007 – 2012 externí hodnotitelé, kteří budou přizváni i k evaluaci ex post.

Tab. 1: Realizace programů typu Leader na Frýdlantsku, přínosy pro území

Program	Období	Finanční zdroj	Přínos pro území/Kč	Podpořené projekty/počet			
				podnikatelé	zemědělci	obce	NNO
Šance pro Frýdlantsko	2005	Mze (Leader ČR)	3.000.000	0	4	0	1
Nová šance pro Frýdlantsko	2006	Mze (Leader ČR)	3.900.000	0	4	3	0
Strategie programu Leader MAS Mikroregionu Frýdlantsko	2007-13	Mze (PRV, osa IV)	44.538.817*)	14	9	25	13

*) stav 08/2014

Obr.4 Rozdělení dotací z programu Leader 2007-2013

MAS Frýdlantsko splnila a překročila většinu stanovených indikátorů rozvojové strategie na období 2007-13, a to i po úpravě na základě střednědobého hodnocení strategie, kdy byla většina indikátorů upravena v souvislosti s poklesem zájmu především podnikatelů a zemědělců o dotace (s vazbou na

ekonomickou stagnací).

Podrobné hodnocení strategie přinese až evaluace v červnu 2015, přehled plnění indikátorů je předběžný, je však možné identifikovat přínosy, které realizace Strategie programu Leader pro Frýdlantsko znamenala:

- Vzniklo 7 nových pracovních míst na plný úvazek a 26 sezónních nebo částečných pracovních míst, bylo zachováno min. 23 pracovních míst.
- Z nově zřízených nebo zachovaných pracovních míst bylo 23 vyhrazeno pro ženy, 21 pro mladé lidi do 30 let.
- Vzniklo 9 nových produktů (indikátor má souvislost se značkou regionální produkce Regionální produkt Jizerské hory) a 7 nových provozů (nové podniky nebo odvětví výroby).
- Ubytovací kapacity byly rozšířeny o 48 nových lůžek, táborová základna se 45 dalšími lůžky byla vybavena zařízením, které umožňuje další provoz.
- Bylo zřízeno 0,48 km stezek vybavených doprovodnou infrastrukturou pro fitness a poznávání území.
- V obcích byla zřízena nebo rekonstruována infrastruktura 13 objektů škol a zařízení pro kulturu (knihovna, 2 digitalizovaná kina), 5 sportovních objektů a 5 hasičských zbrojnic
- Bylo obnoveno 9 památek a vzniklo 6 muzejních expozic.
- 11 projektů vzniklo s aktivní účastí veřejnosti.
- Bylo podpořeno celkem 71 projektů (z 92 předložených), z toho 10 projektů zemědělců a výrobců potravin.

Pro zvýšení absorpční kapacity pořádala MAS Frýdlantsko školení pro žadatele a konzultovala zpracování žádostí o dotace i projektový management, informace jsou průběžně aktualizovány na www.masif.cz. K řízení realizace Strategie programu Leader zřídila MAS Frýdlantsko kancelář s 2 stálými zaměstnanci, kteří zajišťovali většinu koordinačních, poradenských a animačních činností (režie programu) a veškerou administrativu související s řízením dotačního programu. Členové statutárních orgánů pracují jako dobrovolníci a rozhodování o rozvoji území a implementaci rozvojové strategie tak na základě přístupu *bottom-up* rozvíjí místní sociální kapitál.

Vedle mezisektorových a všeoborových rozvojových záměrů v programu Leader MASiF realizoval další projekty, které umožnily podpořit rozvoj vybraných témat ve spolupráci s dalšími územími. Šlo především o rozvoj místní produkce a péči o místní dědictví. Témata projektů spolupráce byla volena na základě hodnocení potřeb území, monitorovaných v konzultacích se žadateli o dotace a zájemci o konkrétní oblasti rozvoje území. Tyto projekty tak reagovaly na místní potřeby a při jejich realizaci se Frýdlantsko zapojilo do sítí na národní úrovni.

Tab. 2: Další rozvojové projekty MASiF

Projekt	Zaměření	rok	Fin.zdroj	Spolupracující subjekty
Zelené centrum Frýdlantska	Vzdělávání pro členy místního partnerství	2005	Liberecký kraj	Venkovský prostor, o.p.s.
Podejme si ruce s kulturním dědictvím venkova	Péče o drobné památky, prezentace kulturního dědictví	2009 - 2010	PRV	MAS Český západ – místní partnerství, MAS Kyjovské Slovácko v pohybu
Vyrobeno na venkově	Značka „Regionální produkt Jizerské hory“,	2010 - 2011	PRV	MAS Horní Pomoraví, MAS Šluknovsko
Podejme si ruce s historií tří regionů	Síť venkovských muzeí, společná propagace místního dědictví	2011 - 2014	PRV	MAS Český západ – místní partnerství, MAS Kyjovské Slovácko v pohybu

1.3 Definice odpovědnosti za realizaci

Strategie *Frýdlantsko 2020* bude realizována prostřednictvím Programových rámců, které stanoví konkrétní aktivity v jednotlivých strategických oblastech a odpovědnost za jejich plnění.

Základní odpovědnost vyplývá z pozice MAS v území a z vnitřního nastavení organizace. MAS Frýdlantsko, z.s. je spolek podle zákona 89/2012, Občanský zákoník, jehož základním dokumentem jsou **Stanovy** (schválené valnou hromadou 29.3.2014, uložené ve Sbírce listin Krajského soudu v Ústí nad Labem, L 5252). Dokumenty jsou veřejně přístupné na www.justice.cz.

Vnitřní organizaci upravuje soubor směrnic a interních předpisů, z nichž pro realizaci komunitně vedené strategie rozvoje území jsou nejdůležitější:

- **Organizační řád** (upřesňuje činnosti orgánů, popisuje činnost kanceláře a rámec pracovních skupin)
- **Etický kodex** (popisuje standardy chování členů orgánů a zaměstnanců ve vztahu k veřejnosti, partnerům, organizacím a institucím, dárcům a podporovatelům organizace)
- **Směrnice k přípravě a provádění Strategie programu Leader** (upravuje přípravu a vyhlášení výzev v Programu rozvoje venkova op. IV.1.2 – podobným způsobem budou připraveny směrnice ke všem Programovým rámcům).

Všechny dokumenty jsou zveřejněny na www.masif.cz.

2. ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI A ČLENŮ MÍSTNÍHO PARTNERSTVÍ DO PŘÍPRAVY STRATEGIE KOMUNITNĚ VEDENÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ

7

Východiska pro zpracování strategie komunitně vedeného rozvoje území (SCLLD)

- vlastní znalost a specifický průzkum území:
 - konzultace projektových záměrů (od 2007 trvale),
 - monitoring, průběžná a ex post evaluace Strategie programu Leader z období 2007-2013,
 - individuální rozhovory se zástupci obcí, podnikatelů, zemědělců, neziskových organizací, občanů (od srpna 2013),
 - skupinové rozhovory s veřejností (listopad – prosinec 2013),
 - mapování (dotazníkový průzkum) a analýza projektových záměrů (od dubna 2014),
 - výstupy pracovních skupin,
- statistická data (ČSU – Informace o obcích a občanské vybavenosti, SDLB; AOPK, databáze katastrálního úřadu, ARES),
- jiné rozvojové dokumenty na místní a regionální úrovni (územní plány obcí, programy rozvoje obcí),
- dílčí studie a průzkumy (bakalářské a diplomové práce Technické univerzity Liberec, České zemědělské univerzity),
- připomínkování dílčích částí dokumentů při veřejných jednáních.

Zapojení veřejnosti a členů místního partnerství je relevantní zejména v aktivitách 1), 4) a 5). V bodu 1) šlo o neformální rozhovory v podobě strukturovaného otevřeného rozhovoru, jehož výstupy byly shrnuty, publikovány na www.masif.cz a představeny při veřejných jednáních.

V aktivitě 4) byly místní subjekty respondenty pro zpracování dílčích studií, jde tedy o nepřímé zapojení. Přímé zapojení veřejnosti a členů bylo součástí aktivity 5).

Expertní zpracování spočívalo v interpretaci statistických dat (aktivita 2), poskytnutých příslušnými institucemi (ČSÚ, AOPK), a ve srovnání dalších rozvojových dokumentů a excerpci cílů a opatření týkajících se území MAS. MASiF využil kapacit a zkušeností vlastních zaměstnanců a poradenství krajské Agentury pro regionální rozvoj.

Expertně, se zapojením externích sil, je zpracována i ex post evaluace Strategie programu Leader z období 2007-13.

Tab.3 Schéma způsobu zpracování integrované rozvojové strategie

Rozhovory, rešerše statistik a zdrojů informací Jednání pracovních skupin	➔	Analýza, definice hlavních rozvojových oblastí a limitů Definice klíčových oblastí rozvoje
Veřejné připomínkování	➔	Optimalizace strategických a specifických cílů
Projednání s experty	➔	Doplnění strategických a specifických oblastí
Harmonizace s pravidly operačních programů	➔	Integrovaný akční plán
Jednání pracovních skupin, s experty	➔	Výběr a stanovení hodnot indikátorů IAP

3. TÝM PRO PŘÍPRAVU A ZPRACOVÁNÍ STRATEGIE

8

Za zpracování strategie odpovídá předsedkyně MAS, zpracováním je pověřen manažer MAS. MAS při zpracování využívá vlastní kapacity a vychází z výše uvedených zdrojů.

Část dílčích kapitol analýzy zpracovala Agentura regionálního rozvoje Nisa Liberec. Do sběru podkladů a připomínkování byly zapojeny pracovní skupiny vedené smluvními spolupracovníky MASiF.

Tab.4 Schéma a termíny zpracování strategie a zapojení členů týmu

Kapitola	Obsah	Termín dokončení	Zpracování
1 - 4	Informace o MAS a přípravě strategie	08/2014	Manažer SCLLD
5	Analýza	08/2014	
	5.1 Statistická data		ARR Nisa
	5.2.11 Analýza VCHÚ – CHKO Jizerské hory		
	5.2 – 5.6 Analýza z pohledu aktérů území, SWOT analýza		Manažer SCLLD
6	Strategie	08/2014	Manažer SCLLD
	6,2.Rámec rozvoje VCHÚ		ARR Nisa
	6.2.9 Měřitelné indikátory stanovených cílů	12/2015	Manažer SCLLD
7	Integrovaný akční plán rozvoje území	02/2015	Manažer SCLLD
8	Popis schvalování strategie	08/2014	Manažer SCLLD
Přílohy		08/2014	Manažer SCLLD

Do konzultací během přípravy a připomínkování dílčích částí byly zapojeny pracovní skupiny:

- a) **Tematické:** neformální skupiny, které vznikly v předchozím období v souvislosti se záměry nebo projekty MAS:
 - Hipostezky (téma cestovní ruch – prostupnost krajiny)
 - Muzea (téma péče o kulturní dědictví)
 - Regionální značka (drobné podnikání na venkově)
- b) **Průřezové:** formalizované skupiny pro upřesnění konkrétních oblastí strategie:
 - Děti a mládež
 - Monitoring a hodnocení

Na základě zapojení do přípravy strategie se očekává i účast členů pracovních skupin během implementace strategie a rozšíření počtu především neformálních pracovních skupin podle aktuálně řešených témat.

4. ZPŮSOB VYHODNOCOVÁNÍ SCLLD (MONITORING A EVALUACE)

Naplnování strategických a dílčích cílů bude průběžně monitorováno a vyhodnocováno manažery jednotlivých programových rámců, pracovními skupinami, výběrovou komisí a manažerem SCLLD, s výsledku monitoringu bude seznamována rada a valná hromada. Výsledky monitoringu budou nejméně 1x ročně zveřejněny na www.masif.cz a ve výroční zprávě organizace. Data získaná při monitoringu budou základním materiálem pro průběžnou sebeevaluaci organizace.

Kvantitativní monitorovací indikátory zvolené ke sledování realizace SCLLD jsou rámcově uvedeny v kap. 6.2.9 pro jednotlivé realizační cíle a budou upřesněny v jednotlivých programových rámcích.

Evaluace má přispívat k účinnějšímu naplnění SCLLD, tzn. MASiF plánuje takové přístupy a metody, aby organizaci nadbytečně nezatížily, ale aby bylo možné efektivně sledovat a prokazatelně vyhodnocovat, jak jednotlivé podpořené projekty přispívají k naplnění priorit programových rámců a jak programové rámce přispívají k naplnění SCLLD. Zároveň má evaluace přispívat ke správnému fungování programu po celou dobu jeho průběhu – ke správné formulaci, k průběžnému sledování a úpravám založeným na měnících se podmínkách, k vyhodnocení výsledků a dopadů, k vyhodnocování a úpravám administrativních a výběrových postupů a procesů. MASiF proto k evaluaci přistupuje ze dvou hledisek:

- a) Programový přístup: evaluace na úrovni projektů, priorit (programových rámců) a strategie
- b) Časový přístup: evaluace ex ante, ex interim (on going) a ex ante

V rámci odbornosti a objektivitu bude MASiF konzultovat s odborníky v oblasti rozvoje venkova a souvisejících tématech, avšak expertní práce nebude pro evaluaci základním východiskem. MASiF volí pro evaluaci participativní přístup, tzn. vedle shromažďování a expertního vyhodnocování dat pro potřeby monitorování budou do evaluace zapojeny cílové skupiny a místní partneři (formou prezentací, publicity, participativního plánování). V rámci sdílení zkušeností a vzájemné podpory je evaluace součástí partnerské spolupráce MAS v Libereckém kraji (viz kap. 6.2.5).

Tab.5 Schéma participativní a expertní evaluace MASiF pro SCLLD 2014-2020

Účastníci evaluace	Činnosti
členové statutárních orgánů a pracovníci kanceláře MASiF	<ul style="list-style-type: none"> • sledování dat a vyhodnocování monitorovacích kritérií • návrhy řešení • přijímání řešení z pozice odpovědných statutárních orgánů
cílové skupiny (žadatelé, koneční příjemci) a místní partneři - členové MASiF, další zástupci organizací a institucí na Frýdlantsku mimo členskou základnu MASiF, aktivní a zaujatá část veřejnosti	<ul style="list-style-type: none"> • širší rámec informací • posouzení účinnosti přijatých priorit a podpořených projektů • návrhy řešení
kolegové z partnerských MAS	<ul style="list-style-type: none"> • expertní zkušenost • srovnání s vlastními oblastmi • návrhy řešení
experti, konzultanti	<ul style="list-style-type: none"> • sledování a vyhodnocování dat • širší rámec pro vyhodnocování dat • návrhy řešení

PROGRAMOVÝ PŘÍSTUP

Evaluace projektů

vychází z preferenčních kritérií, která budou v programových rámcích stanovena tak, aby podporované projekty naplňovaly priority provázané s SCLLD. Dokumentaci bude provádět kancelář MASiF, která bude současně souhrny těchto informací předávat statutárním orgánům a publikovat v rámci území.

Důležitým krokem je interpretace takto získaných dat vzhledem k cílům SCLLD a vzhledem k potřebám území. Výsledky evaluace projektů budou proto základním materiálem pro evaluaci na úrovni priorit a realizačních cílů programových rámců.

Součástí evaluace na této úrovni bude i hodnocení administrativních postupů MASiF a podpora žadatelů, procesy hodnocení projektů v činnosti výběrové komise. Výstupem hodnocení bude úprava těchto postupů tak, aby jejich nastavení přispívalo k úspěšné realizaci projektů.

Evaluace priorit – programových rámců

bude základem pro posuzování, jak zvolené priority naplňují SCLLD a přispívají k dosažení strategických cílů MASiF. Interpretace výsledků na této úrovni ovlivní případné změny programových rámců v druhé polovině realizace SCLLD.

Součástí evaluace na této úrovni bude vyhodnocení, zda animační a vzdělávací činnosti kanceláře MASiF přispívají ke zvyšování absorpční kapacity území, tj. schopnosti žadatelů úspěšně se ucházet o dotační prostředky na rozvoj území. Dokumentaci bude provádět kancelář MASiF a experti (facilitátoři participativních jednání, lektori v rámci zpětné vazby realizovaných programů, evaluátor). Vnitřní evaluační tým MASiF bude tvořen zástupci programového výboru (rady), monitorovacího výboru (kontrolního výboru) a výběrové komise.

Výsledky evaluace priorit budou publikovány ve formě výročních zpráv, v souvislosti s vyhlašováním Výzev (informace o výsledcích předchozích Výzev, příklady dobré praxe) a ve sdělovacích prostředcích.

Evaluace strategie

odpoví na základní otázky účinnosti SCLLD ve vztahu k udržitelnému rozvoji venkovské oblasti. Výstupy předchozích úrovní evaluace prokáží, zda a jak se podařilo dosáhnout cílů, jaké okolnosti ovlivnily případné změny a jak na ně MASiF reagoval. Hodnoceno bude i fungování partnerství – vztahy mezi partnery, rovnoměrnost distribuce výsledků programu a příspěvku ke zlepšení celkové situace partnerů a cílových skupin, účinnost oslovování cílových skupin v území. V rámci srovnávání podobných oblastí v ČR i zahraničí bude sledováno, zda jsou výsledky srovnatelné a zda se v některé oblasti podařilo dosáhnout mimořádných výsledků, které lze uplatnit jako modelové aktivity pro další venkovské oblasti. Součástí evaluace na této úrovni bude i celkové posouzení činnosti kanceláře MASiF, nastavení vnitřních postupů a vnějšího fungování a celkový příspěvek k rozvoji Frýdlantska. Dokumentaci pro potřeby evaluace programu bude provádět kancelář MASiF a experti (podobně jako u evaluace programových rámců). Evaluační tým bude tvořen zástupci MASiF, dalšími stakeholdery z území a zástupci organizací a institucí se širší regionální a odbornou působností (Liberecký kraj, Regionální agrární komora, Správa CHKO Jizerské hory apod.). Do evaluace bude v maximální možné míře zapojena veřejnost, výsledky evaluace budou publikovány ve formě závěrečné zprávy k realizaci SCLLD.

Evaluace programu se stane základem pro stanovení cílů a priorit strategie rozvoje Frýdlantska pro další období.

Tab.6 Základní evaluační otázky pro hodnocení SCLLD

	Otázky	Zdroj informací
Evaluace projektů	Naplnil projekt monitorovací indikátory a preferenční kritéria?	Dokumentace projektu, databáze monitorovacích indikátorů
	Přispěla realizaci projektu ke skutečnému zlepšení situace příjemce?	Strukturovaný rozhovor s příjemcem
	Je projekt opakovatelný a přispěje ke zlepšení situace podobných příjemců – nebo je třeba změnit podmínky?	Strukturovaný rozhovor s příjemcem Participativní vyhodnocení (fokusová skupina) Statistická data z území
	Přinesl projekt nějaké neočekávané výsledky nebo dopady, které je třeba zapracovat do programových dokumentů?	Dokumentace projektu Strukturovaný rozhovor s příjemcem
	Jsou výsledky a výstupy srovnatelné s podobnými územími?	Konzultace s partnerskými MAS
	Přispívají administrativní postupy MASiF k snadnému předkládání žádostí a k administraci projektů? Přispívají procesy hodnocení výběrové komise k výběru skutečně nejlepších projektů?	Strukturované rozhovory se žadateli a s příjemci Zpětná vazba od členů výběrové komise
Evaluace programových rámců	Naplnily podpořené projekty monitorovací indikátory programového rámce?	Dokumentace projektů, databáze monitorovacích indikátorů
	Přispívá realizace programového rámce k zřejmému pokroku při naplňování strategie?	Statistická data z území Participativní vyhodnocení (stakeholdeři v území) Expertní vyhodnocení (průzkum)
	Jaké okolnosti se objevily během naplňování priorit? Jaké realizované aktivity a širší okolnosti pomohly dosáhnout výsledků priority, co naopak bránilo?	Monitoring a evaluace projektů Participativní vyhodnocení (stakeholdeři v území) Expertní vyhodnocení (průzkum)
	Jsou výsledky srovnatelné s podobnými územími?	Konzultace s partnerskými MAS
	Přispívá činnost kanceláře MASiF ke zvyšování absorpční kapacity území?	Monitoring žádostí a úspěšných projektů Zpětná vazba od účastníků akcí MASiF
Evaluace strategie	Přispěla realizace strategie k výraznému a popsatelnému pokroku směrem k dlouhodobým cílům a udržitelnému rozvoji území?	Statistická data, průzkumy Participativní vyhodnocení (veřejnost, stakeholdeři z území i širšího regionu)
	Přispěla realizace SCLLD k naplnění cílů rozvojových programů na národní a evropské úrovni?	Monitoring projektů a programových rámců
	Byly výstupy, výsledky a benefity SCLLD rovnoměrně rozdělovány mezi partnery?	Monitoring a evaluace projektů a programových rámců
	Jak se partnerství rozšířilo, jak se zvýšila jeho kvalita díky realizaci SCLLD?	Expertní vyhodnocení (průzkum)
	Jsou výsledky srovnatelné s podobnými územími?	Konzultace s partnerskými MAS
	Objevily se výsledky mimořádné, využitelné jako modelové?	Případové studie k rozsáhlým, mezioborovým projektům Srovnání v rámci Národní sítě MAS, popř. mezinárodních sítí (ELARD)
	Jaké jsou dopady činnosti MASiF na území? Změnila se pozice organizace? Vytvořil MASiF předpoklady pro další udržitelné fungování jako platformy místního partnerství a rozvojového prvku v území?	Dokumenty (zápisy, harmonogramy a výkazy, ohlasy z médií) Participativní vyhodnocení (fokusová skupina) Expertní vyhodnocení (průzkum)

ČASOVÝ PŘÍSTUP

Evaluace ex ante je prováděna interně, v rámci zpracování SCLLD, a to

- posouzením propojenosti strategických a realizačních cílů a priorit SCLLD (viz kap. 6.2),
- zhodnocením vhodnosti a připravenosti území na základě statistických dat, dostupných informací o území, které MASiF dlouhodobě sleduje, databáze projektových záměrů,
- výběrem monitorovacích indikátorů tak, aby podporované projekty naplňovaly zvolené priority.

Externí ex ante evaluace je předmětem spolupráce MAS v Libereckém kraji v období září 2014 – červen 2015 (viz kap. 6.2.5).

Evaluace ex interim/on going bude provedena cca v roce 2017 (podle podmínek programových rámců) tak, aby bylo možné uprostřed programového období vyhodnotit dopady zvolených programů na strategii, zahrnout trendy v oblasti rozvoje venkova a zohlednit případné změny v úpravě priorit a programů. Pro potřeby evaluace bude kancelář MASiF sledovat statistická data území tak, aby bylo možné vyhodnotit změnu oproti analýze území zpracované v rámci SPL.

Evaluace ex post bude provedena po roce 2014, po dokončení všech programových rámců a uzavření podpořených projektů. Monitorovací kritéria a výsledky projektů bude sledovat kancelář MASiF, předpokládáme externí evaluaci.

Tab.7 Harmonogram evaluace SCLLD

Úroveň evaluace	Termín	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	+ 5 let
Projekty	Ex ante								
	On going								
	Ex post								
Priority – Programové rámce	Ex ante								
	On going								
	Ex post								
Strategie	Ex ante								
	On going								
	Ex post								

5. ANALÝZA

Shrnutí

Území MAS Frýdlantsko je tvořeno 18 obcemi s celkem 24.645 obyvateli (k 31.12.2013) na rozloze 349 km². Území je mimořádně konzistentní a zároveň oddělené: jde o celistvý výběžek České republiky na severovýchodě území, ze tří stran uzavřený státní hranicí s Polskem, od vnitrozemí České republiky a Libereckého kraje oddělený horským hřebenem. Z hlediska správy jde o území jedné ORP (Frýdlant). Obce vytvořily dobrovolný svazek, který je totožný s územím MAS. Přihraniční poloha je příležitostí pro rozvoj mezinárodních vztahů, překážkou však zatím je odlišná legislativa v různých oblastech potenciálně společného rozvoje a dále fakt, že i sousední oblasti Polska a Německa patří mezi chudší regiony. Významný podnik – elektrárna a povrchový důl na lignit bezprostředně za hranicemi v Polsku má pro Frýdlantsko řadu negativních dopadů.

Pestré přírodní podmínky kombinují cenné chráněné lokality (národní přírodní rezervace), osídlené a zemědělsky obhospodařované území i zemědělské a průmyslové brownfields. Životní prostředí je negativně ovlivněno povrchovým dolem, rozsáhlou výsypkou a elektrárnou na polském území těsně za hranicí. Další negativní dopady má klimatická změna (v kombinaci s obhospodařováním území a péčí o krajinu), území bylo těžce postiženo povodněmi v srpnu 2010 a červnu 2013.

Na hospodářství měl negativní dopady zejména vývoj po roce 1989 (likvidace tradičních průmyslových odvětví, změny vlastnictví) a ekonomická krize po roce 2008. Nezaměstnanost dlouhodobě přesahuje hodnoty Libereckého kraje a České republiky, dojíždění za prací do Liberce a vzdálenějších měst negativně ovlivňuje život v obcích. Území je hodnoceno jako hospodářsky slabé a strukturálně postižené.

Historie je poznamenána výměnou obyvatel po roce 1945, která specificky ovlivnila současné složení a úroveň vzdělanosti obyvatel, nedostatečnou péči o kulturní dědictví i obtížné obnovování komunitního života. Nezakořeněnost rodin a zároveň nepříznivé demografické i hospodářské charakteristiky přispívají ke zvýšené kriminalitě, spojené s patologickými projevy chudoby, ale i s blízkostí cizího státu. Na území Frýdlantska byly zmapovány sociálně vyloučené lokality a jako značné riziko je vyhodnoceno, že se tyto lokality mohou nekontrolovatelně dále tvořit v závislosti na změnách vlastnictví nemovitostí (ubytovny), nízkou nabídkou pracovních příležitostí a generační nezaměstnaností vázanou především na skupiny s nízkou úrovní vzdělání a národnostní menšiny.

Metodika zpracování analýzy

Kapitola je členěna do podkapitol, které území hodnotí na základě statistických dat (5.1) a z pohledu aktérů území (5.2). V kap. 5.1 jsou uváděny tabulky a obrázky z převážně jiných zdrojů než z Českého statistického úřadu: jde o převzatá a tematicky integrovaná data. Jejich interpretace je součástí kapitoly 5.2 (analýza z pohledu aktérů území), v níž jsou uváděny i další tabulkové a obrazové přehledy získané vlastním šetřením MAS. Statistická data z Českého statistického úřadu jsou součástí Přílohy 1.

Samostatně je zpracována podkapitola k velkoplošnému chráněnému území (CHKO Jizerské hory), které MASiF sdílí se sousedními MAS.

Shrnutí ve formě dílčích SWOT analýz jsou formulována na základě těchto dvou podkapitol, z nich vychází hodnocení v podkapitolách 5.3 – 5.4. Výběr nejdůležitějších bodů na základě závažnosti jednotlivých bodů a možnosti ovlivnit je z místní úrovně (činností MAS a místních partnerů) je pak součástí SWOT analýzy v kap. 5.6.

5.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ NA ZÁKLADĚ STATISTIK

5.1.1 Fyzicko-geografická charakteristika, životní prostředí

14

Tab. 8 Katastrální plocha obcí, části obcí

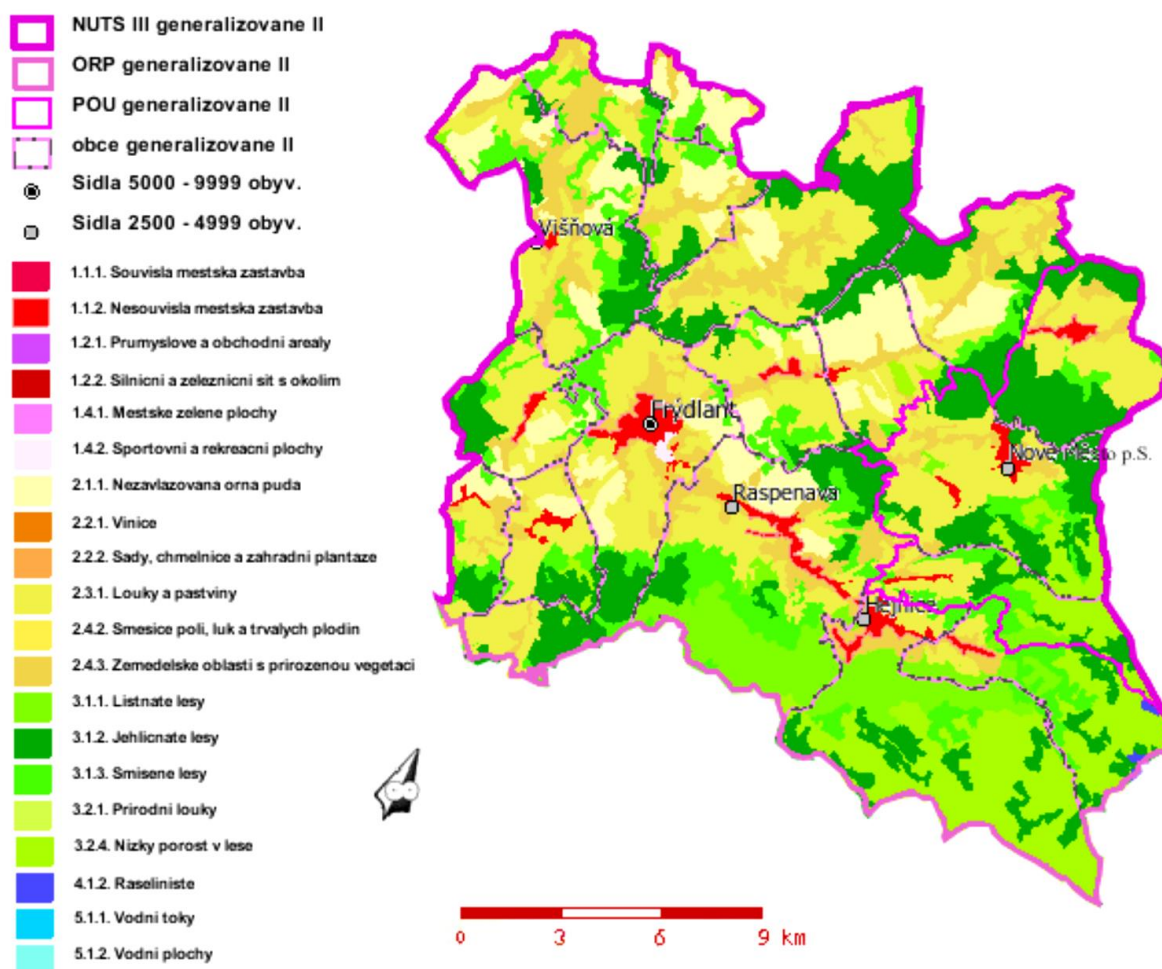
Kód obce	Obec	Katastrální plocha (ha)	Části obce	
546631	Bílý Potok	1821	1	Bílý Potok
563935	Bulovka	2884	3	Arnoltice, Bulovka, Dolní Oldřiš
545996	Černousy	856	3	Boleslav, Černousy, Ves
546607	Dětrichov	972	1	Dětrichov
563994	Dolní Řasnice	1295	1	Dolní Řasnice
564028	Frydlant	3162	2	Albrechtice, Frydlant
564036	Habartice	556	2	Habartice Háj
564044	Hejnice	3819	1	Hejnice
544353	Heřmanice	748	2	Heřmanice, Kristiánov
564079	Horní Řasnice	1903	2	Horní Řasnice, Srbská
564133	Jindřichovice pod Smrkem	1913	2	Dětrichovec, Jindřichovice p.S.
564168	Krásný Les	1349	1	Krásný Les
530433	Kunratice	1243	1	Kunratice
564206	Lázně Libverda	1323	1	Lázně Libverda
564265	Nové Město pod Smrkem	2893	3	Hajniště, Ludvíkov, Nové Město p.S.
564311	Pertoltice	1015	2	Dolní Pertoltice, Horní Pertoltice
56371	Raspenava	4122	1	Raspenava
564494	Višňová	3028	9	Andělka, Filipovka, Loučná, Minkovice, Poustka, Předlance, Saň, Víška, Višňová

Obr. 5: Správa území
(zdroj: www.czso.cz)

SO ORP FRÝDLANT

Obr. 6 Využití krajiny (zdroj: ARR Nisa)

Tab. 9 Stav ovzduší: hlavní znečišťující látky

(Zdroj: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/ozko/2007-11mapy/index_CZ.html)

Znečišťující látka	Způsob měření	Imisní limit ($\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)	Nejvyšší hodnota ($\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)
Oxid siřičitý	4.nejvyšší 24-hod.koncentrace	125	Frýdlant 41,3
Oxid dusičitý	roční průměr	40	Frýdlant 16,3
Polétavý prach PM 10	roční průměr	40	Frýdlant 42,2
Polétavý prach PM 2,5	roční průměr	25	Frýdlant 18,1
Benzo(a)pyren	roční průměr	1 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$	Celé území 0,9 - 1,4
Olovo	roční průměr	500 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$	Frýdlant 12,9 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$
Arsen	roční průměr	6 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$	Višňová 1,66 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$
Kadmium	roční průměr	5 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$	Krásný Les 1,26 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$

Tab. 10 Hodnocení povrchových vod (Zdroj: Plán povodí Horního a Středního Labe, 2009)

Vodní tok (ID)	Chemický stav	Ekologický stav Fyz.-chem. složky	Ekologický stav Biolog. složky	Území obcí (hlavní tok a přítoky)
Smědá po soutok se Sloupským potokem (20785000)	vyhovující	vyhovující	potenciálně nevyhovující	Bílý Potok, Hejnice, Lázně Libverda, Nové Město p.S.

Smědá po státní hranici (20807000)	potenciálně nevyhovující	vyhovující	nevyhovující	Černousy, Dětřichov, Frýdlant, Habartice, Heřmanice, Krásný Les, Kunratice, Lázně Libverda, Nové Město p.S., Pertoltice, Raspenava, Višňová
Řasnice (20798000)	vyhovující	nevyhovující	nevyhovující	Bulovka, Dolní Řasnice, Frýdlant, Horní Řasnice, Krásný Les, Nové Město p.S., Raspenava
Oleška (20774000)	vyhovující	nevyhovující	nevyhovující	Dětřichov, Frýdlant, Heřmanice, Kunratice, Raspenava
Lomnice (20796000)	vyhovující	vyhovující	vyhovující	Dolní Řasnice, Horní Řasnice, Jindřichovice p.S., Krásný Les, Lázně Libverda, Nové Město p.S., Raspenava
Jeřice (20755000)	vyhovující	vyhovující	nevyhovující	Frýdlant, Hejnice, Heřmanice, Raspenava
Bulovský potok (20806000)	vyhovující	nevyhovující	nevyhovující	Bulovka, Dolní Řasnice, Frýdlant, Horní Řasnice, Krásný Les, Pertoltice, Višňová
Kočičí potok (20809000)	vyhovující	vyhovující	nevyhovující	Bulovka, Černousy, Habartice, Pertoltice
Sloupský potok (20788000)	vyhovující	vyhovující	vyhovující	Hejnice, Raspenava
Jindřichovický potok (20720000)	vyhovující	vyhovující	nevyhovující	Horní Řasnice, Jindřichovice p.S., Nové Město p.S.

Tab. 11: Energie z neobnovitelných zdrojů (zdroj: ERÚ, <http://licence.eru.cz>)

Zdroj energie	Obec	Instalovaný výkon (MWe)	Počet licencí
Teplovodní	Frýdlant	23.180	2
	Hejnice	3.500	1
	Nové Město pod Smrkem	13.499	2
	Višňová	0.550	2
Plyn, oleje	Nové Město pod Smrkem	el. 0.266/teplo 0.417	1

Tab. 12: Alternativní a místní zdroje energie – stav 2014 (zdroj: ERÚ, Správa CHKO Jizerské hory)

Zdroj energie	Obec	Instalovaný výkon (MWe)	Počet licencí
Malé vodní elektrárny	Bílý Potok	0.219	4
	Frýdlant		
	Raspenava	0.085	3
	Višňová	0.060	1
Solární	Bulovka	0.005	1
	Černousy	0.010	1
	Dětřichov	0.016	2
	Frýdlant	0.196	8
	Hejnice	0.030	6
	Jindřichovice pod Smrkem	0.120	1
	Krásný Les	0.002	1
	Nové Město pod Smrkem	0,008	2

	Raspenava	0,070	6
Větrná	Horní Řasnice	1.800	1
	Jindřichovice pod Smrkem	1.200	1
	Krásný Les	1.500	1
	Dětřichov/Frýdlant (mezi Albrechticemi a Horním Vítkovem)	3.000	1
	Višňová (Andělka)	12.300	1
Biomasa (dřevo)	Jindřichovice pod Smrkem	0.350	1

Tab. 13: Ekologické zátěže - skládky (Zdroj: Plán odpadového hospodářství Libereckého kraje, 2004)

Obec	Provozovatel skládky	Lokalita/název	Informace
Bulovka	-	Arnoltice	
Černousy	-	Černousy	Odpady s obsahem azbestu ze zrušené místní výroby
Dětřichov	-	Mlýnský vrch	Komunální a stavební odpady
Frýdlant	-	Hág, Pískovna	Skládky TKO, ohrožení spodních vod (Pískovna)
Habartice	ObÚ Habartice	Habartice	Nevýznamná skládka malého rozsahu
Hejnice	-	U hřbitova	TKO, skládka zavážena, před rekultivací
Jindřichovice p.S.	ObÚ Jindřichovice p.S.	pískovna	TKO, zjištěn výskyt kadmia (1995) skládka zavážena
Kunratice	MěÚ Frýdlant	Pískovna	Nezabezpečená skládka v intravilánu obce
Raspenava	-	Pískovna	Uzavřená, oplocená skládka (TKO, TPO, fekálie)
		Lužec	Oplocená zarostlá skládka (TDO, inertní odpad)
		Raspenava	Skládka TDO ukončuje provoz
Višňová	ObÚ Višňová	Andělka	Řízená skládka s provozním řádem, dosud není rekultivována

5.1.2 Obyvatelstvo

Tab. 14: Věková struktura obyvatel mezi lety 1991 – 2012 (zdroj: ČSÚ)

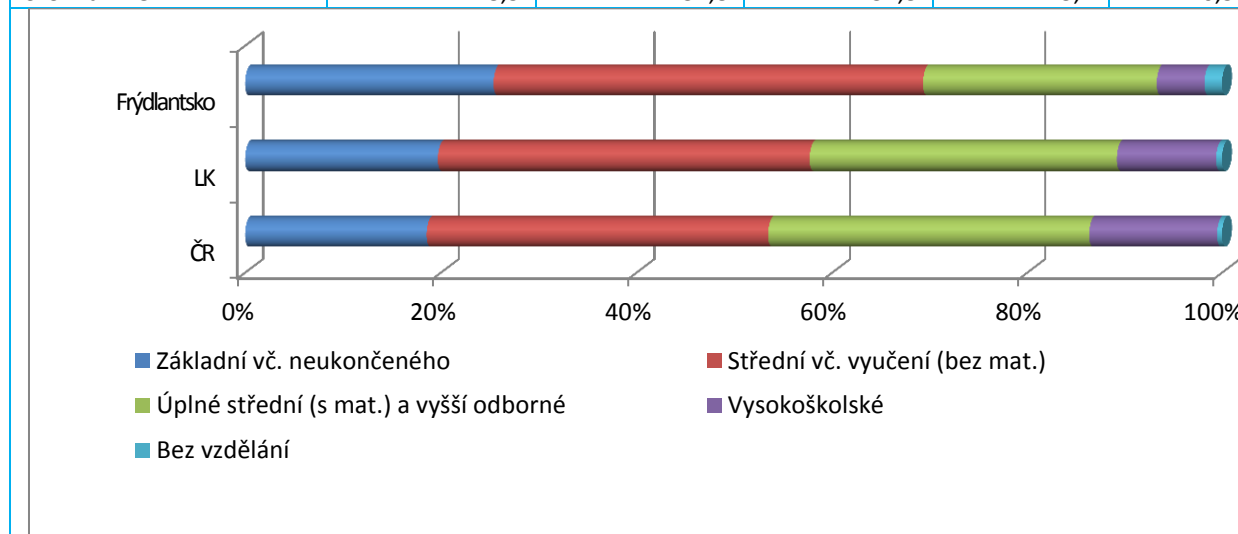
	1991	2001	2011
Celkem	23608	24419	24865
V tom ve věku			
0 - 17 let	6604	5503	4886
18 – 24 let	2647	2842	2363
25 – 44 let	7021	6916	7257
45 – 64 let	4746	6395	6864
65 – 84 let	2468	2550	3197
85 a více	122	213	298
Průměrný věk obyvatel	34,7	36,7	39,8
Srovnání: Liberecký kraj	35,9	38,2	40,7
Srovnání: ČR	36,5	38,8	40,9

Tab. 15: Pohyb obyvatel v obcích od 1.1.2001 do 1.1.2012 (zdroj: ČSÚ)

Obec	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
Bílý Potok	70	94	280	183	-24	97	73
Bulovka	128	92	401	318	36	83	119
Černousy	38	48	243	214	-10	29	19
Dětřichov	99	68	338	213	31	125	156
Dolní Řasnice	80	67	257	214	13	43	56
Frýdlant	1 030	884	2 185	2 284	146	-99	47
Habartice	65	48	195	173	17	22	39
Hejnice	334	287	854	810	47	44	91
Heřmanice	26	29	115	107	-3	8	5
Horní Řasnice	42	36	124	117	6	7	13
Jindřichovice p.S.	94	263	442	213	-169	229	60
Krásný Les	60	51	146	110	9	36	45
Kunratice	53	41	157	167	12	-10	2
Lázně Libverda	59	45	261	278	14	-17	-3
Nové Město p.S.	523	432	1 022	1 315	91	-293	-202
Pertoltice	37	31	137	85	6	52	58
Raspenava	382	339	913	951	43	-38	5
Višňová	172	142	399	418	30	-19	11
Celkem	3 292	2 997	8 469	8 170	295	299	594

Tab.16: Struktura vzdělanosti obyvatel (zdroj: ČSÚ)

	Základní vč. neukončeného	Střední vč. vyučení (bez maturity)	Úplné střední (s maturitou) a vyšší odborné	Vysokoškolské	Bez vzdělání
MASiF	4901	8475	4633	965	343
Tj. %	25,4	43,9	24	4,9	1,8
Srovnání: Liberecký kraj	19,7	38	31,5	10,2	0,6
Srovnání: ČR	18,5	34,8	32,8	13,1	0,5

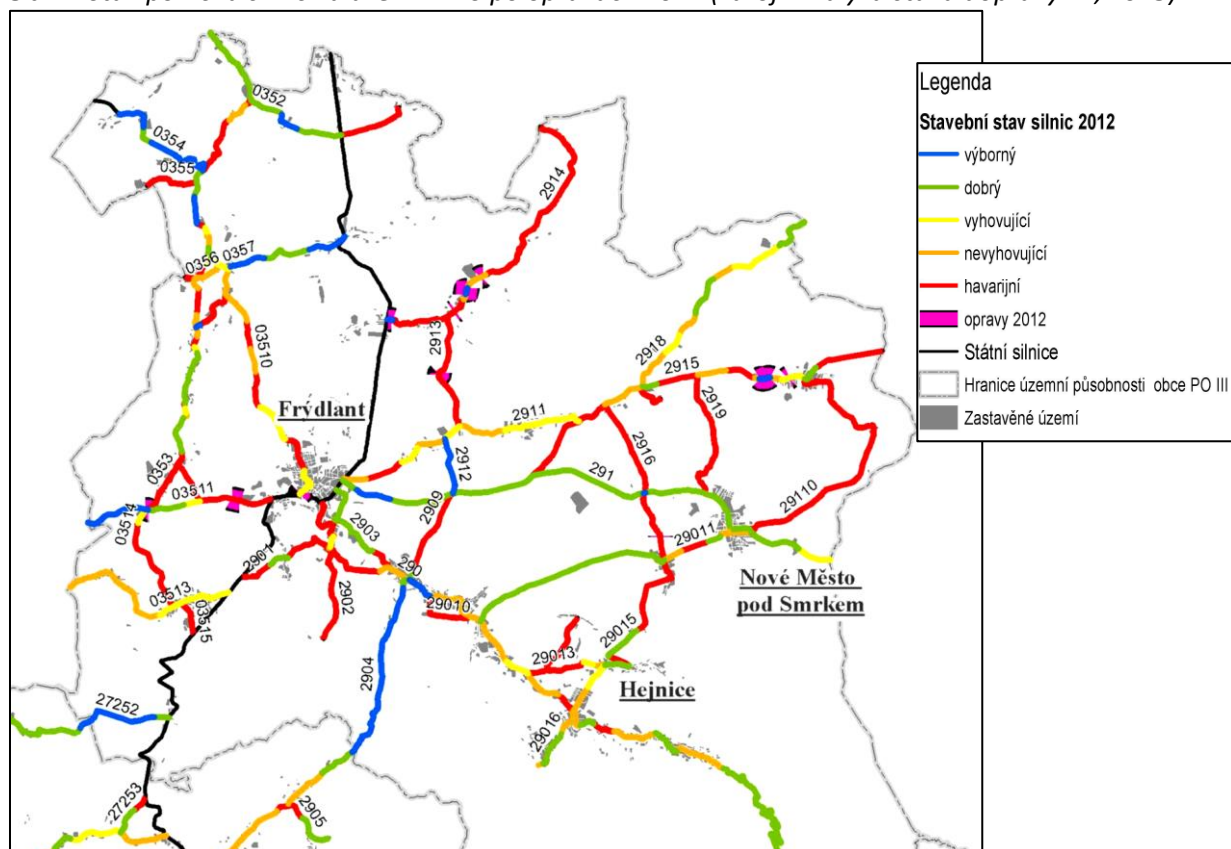

5.1.3 Technická infrastruktura

Tab.17 Připojení obcí a místních částí na vodovod a kanalizaci, čištění odpadních vod (zdroj: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje, výhled 2015)

Obec	Místní část	Trvale bydlící	Přechodně bydlící	Vodovod	Kanalizace	ČOV
Bílý Potok		636	180	632	0	0
Bulovka	Arnoltice	325	96	305	0	0
	Bulovka	471	90	437	0	0
	Dolní Oldříš	24	42	0	0	0
Černousy	Černousy	165	60	150	0	0
	Ves	82	28	58	0	0
Dětřichov		821	108	777	0	0
Dolní Řasnice		509	138	480	0	0
Frýdlant	Albrechtice	55	175	0	0	0
	Frýdlant	6933	23	6933	6933	6933
	Větrov	562	38	532	433	433
Habartice	Habartice	442	66	410	398	398
	Háj	27	14	0	0	0
Hejnice	Hejnice	2542	123	2542	2542	2542
	Ferdinandov	352	88	326	0	0
Heřmanice		298	165	276	269	269
Horní Řasnice	Horní Řasnice	183	100	170	0	0
	Srbská	22	25	0	0	0
Jindřichovice p.S.	Dětřichovec	19	25	0	0	0
	Jindřichovice p.S.	591	75	560	0	0
Krásný Les		440	88	408	0	0
Kunratice		411	40	381	0	0
Lázně Libverda		464	126	462	464	464
Nové Město p.S.	Hajniště	211	45	196	0	0
	Ludvíkov p.S.	178	120	165	464	464
	Nové Město p.S.	3570	205	3570	3570	3570
Pertoltice	Dolní Pertoltice	169	78	157	0	0
	Horní Pertoltice	71	100	50	0	0
Raspenava		2786	210	2786	2786	2786
Višňová	Andělka	174	43	161	0	0
	Filipovka	28	8	20	0	0
	Loučná	19	5	0	0	0
	Minkovice	118	28	83	0	0
	Poustka	151	35	140	0	0
	Předlánce	152	35	141	0	0
	Saň	7	3	0	0	0
	Víska	147	35	103	0	0
Višňová	574	135	544	338	338	

Obr.7 Stav povrchu silnic na území MAS po opravách 2012 (zdroj: Analýza stavu dopravy LK, 2013)

Tab. 18 Zajištění dopravní obslužnosti obcí (2012, zdroj: KORID LK)

Kód ZUJ	Obec	Počet obyv.	Zajištění DO autobusem i vlakem						Zajištění DO pouze autobusem			Zajištění DO pouze vlakem			
			X		S		N		X	S	N	X	S	N	
			V	B	V	B	V	B							
546631	Bílý Potok	671	50	22	51	6	55	6							
563935	Bulovka	907							40	8	8				
545996	Černousy	353	30	3									18	19	
546607	Dětřichov	724							43	10	10				
563994	Dolní Řasnice	551	21	37	12	4	12	3							
564028	Frýdlant	7590	55	166	36	34	38	31							
564036	Habartice	517							27	8	8				
564044	Hejnice	2813	50	59	51	16	55	15							
544353	Heřmanice	228							24	7	7				
564079	Horní Řasnice	251	9	30	10	2	10	2							
564133	Jindřichovice pod Smrkem	683	9	26	10	2	10	2							
564168	Krásný Les	448	21	28	12	2	12	1							
530433	Kunratice	389							27	7	7				
564206	Lázně Libverda	450							31	8	9				
564265	Nové Město pod Smrkem	3884	21	47	12	12	12	12							
564311	Pertoltice	287							30	8	8				
564371	Raspenava	2849	102	59	87	16	91	5							
564494	Višňová	1371	30	8									18	19	

5.1.4 Vybavenost obcí a veřejné služby

Tab. 19 Přehled zdravotnických zařízení (2011, zdroj: <http://vdb.czso.cz/mos/okres.jspk=CZ0513>)

zdravotnické zařízení	Černousy	Frýdlant	Habartice	Hejnice	Jindřichovice p. S.	Nové Město p. S.	Raspenava	Višňová
Nemocnice	-	1	-	-	-	-	-	-
Samostatná ordinace praktického lékaře pro dospělé	-	5	-	2	-	1	1	1
Detašované pracoviště samostatné ordinace praktického lékaře pro dospělé	1	1	1	-	1	1	-	-
Samostatná ordinace praktického lékaře pro děti a dorost	-	3	-	1	-	1	-	-
Samostatná ordinace praktického lékaře - stomatologa	-	4	1	-	-	1	1	-
Detašované pracoviště samostatné ordinace praktického lékaře - stomatologa	-	-	-	1	-	-	-	-
Samostatná ordinace praktického lékaře - gynekologa	-	-	-	-	-	1	-	-
Samostatná ordinace lékaře specialisty	-	5	-	-	-	-	-	-
Ostatní samostatná zařízení	-	2	-	-	-	-	-	-
Zařízení lékárenské péče	-	4	-	1	-	1	1	-
Detašované pracoviště střediska záchranné služby a rychlé zdravotnické pomoci	-	1	-	-	-	-	-	-

Tab. 20 Přehled poskytovaných sociálních služeb (zdroj: Komunitní plán sociálních služeb obcí Frýdlantska, 2013)

REGISTROVANÉ SOCIÁLNÍ SLUŽBY			
Centrum intervenčních a sociálních služeb LK p.o.	Liberec (Statutární město Liberec)	St 13-16. Sudý T	Poradenství pro osoby ohrožené domácím násilím, ambulantní a terénní forma. Bezplatné poradenství
„D“ občanské sdružení	Liberec (NNO)	Čt 15-17:45, pro objednané	Poradenství v obtížných životních situacích – občanská poradna. Bezplatné poradenství
Diakonie Beránek o.s.	Liberec (NNO)	Po-pá 8 - 16	Pečovatelská služba v domácím prostředí. Zpoplatněné služby
Domov důchodců Jindřichovice p.S. p.o.	Jindřichovice p.S. (Liberecký kraj)	nepřetržitě	Sociální služby pro klienty, odborná péče a doplňková zdrav.péče. Zpoplatněné služby
Domov Raspenava	Raspenava (Liberecký kraj)	nepřetržitě	Domov pro osoby se zdravotním postižením a pro klienty s mentálním postižením. Sociálně terapeutické dílny. Zpoplatněné služby
Domov U Spasitele	Frýdlant (církvní organizace)	Nepřetržitě	Domov pro seniory včetně ošetrovatelské a zdravotní péče. Zpoplatněné služby
Maják o.p.s. NZDM Voraz	Nové Město p.S.	Út,čt. 16-19 Pá 15-18	Nízkoprahové zařízení pro mládež ohroženou sociálním vyloučením. Bezplatné služby
POSEC	Frýdlant	Po 10-18, st 8-	Odborné sociální poradenství – dětský psycholog,

	(Město Frýdlant)	16	poradna pro dospívající a dospělé. Ambulantní poradny zajišťované smluvně odborníky a NNO. Bezplatné služby
Středisko sociální péče	Frýdlant (Město Frýdlant)	Po-pá 6:30-15	Pečovatelská služba v domácím prostředí a pro klienty DPS (Havlíčkovo nám. 302 0 304, Novoměstská 1065) – senioři a osoby zdravotně postižené, místní působnost. Zpoplatněná služba
Dům s pečovatelskou službou (DPS)	Nové Město p.S. (Město NMPS)	Po-pá 6-18, so-ne 8-10, 16-18	Pečovatelská služba pro klienty DPS, popř. v domácím prostředí. Zpoplatněná služba
Pečovatelská služba	Raspenava (Město Raspenava)	Po-pá 6:30 – 15	Pečovatelská služba v domácím prostředí
Pečovatelská služba	Lázně Libverda (obec LL)	Po-pá 7-15	Pečovatelská služba v domácím prostředí
Člověk v tísni	Liberec (NNO)		Terénní programy (uživatelé drog, sociálně vyloučené lokality)
Most k naději	Liberec (NNO)		Terénní programy (uživatelé drog)
OSTATNÍ – NEREGISTROVANÉ SLUŽBY PRO MÍSTNÍ KOMUNITU			
Centrum Mateřídouška o.s.	Hejnice (NNO)		Vzdělávací, osvětové a volnočasové programy pro rodiny s malými dětmi
Mamiklub	Nové Město pod Smrkem		Volnočasové programy pro rodiny s malými dětmi
MC Korálek	Hejnice (Jednota bratrská)		Volnočasové programy pro rodiny s malými dětmi. Návaznost na další akce jednoty bratrské Hejnice (centrum volného času Moštárna, kluby Klubko a Klubíčko – tvořivé dílny pro maminky na mateřské)
Jednota bratrská Hejnice	Hejnice (církve)		Volnočasové programy pro mládež a rodiny – „Moštárna“
ESY HANDICAP HELP, o.s.	NMPS (NNO)		Dílna sociální rehabilitace „Smrk“

5.1.5 Bydlení

Tab. 21 Charakteristika a stáří bytového fondu

obec	obydlené domy - období výstavby nebo rekonstrukce							technická vybavenost			
	celkem	počet						počet			
		Před 1919	1920 - 1970	1971- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001 - 2011	Kanal.	vodovod	plyn	Ústř. topení
Bílý Potok	207	82	36	21	24	18	21	0	193	64	132
Bulovka	196	61	60	15	16	22	22	0	172	6	136
Černousy	74	37	22	5	2	2	4	0	62	10	48
Dětřichov	166	74	24	20	13	14	20	0	153	19	115
Dolní Řasnice	140	60	34	12	12	13	7	0	124	7	101
Frýdlant	1285	390	324	169	157	116	90	753	1181	671	1040
Habartice	126	47	30	12	16	10	6	12	117	8	91
Hejnice	506	166	97	57	89	51	38	162	470	244	409
Heřmanice	67	39	8	8	3	3	4	0	64	6	36

Horní Řasnice	64	34	18	2	3	2	2	0	47	5	39
Jindřichovice p.S.	172	94	28	9	8	8	15	0	129	11	96
Krásný Les	115	40	32	11	12	7	12	4	105	5	87
Kunratice	97	48	17	11	7	5	6	0	87	8	63
Lázně Libverda	89	22	26	10	13	9	7	18	83	52	60
Nové Město p. S.	743	275	145	88	100	69	40	419	665	340	579
Pertoltice	71	25	22	8	4	7	3	1	61	5	42
Raspenava	648	256	126	77	86	51	41	0	579	204	490
Višňová	319	119	96	39	16	16	23	64	290	25	236
CELKEM	5085	1869	1145	574	581	423	361	1433	4582	1690	3800
Tj. %	100,0	36,8	22,5	11,3	11,4	8,3	7,1	28,2	90,1	33,2	74,7
Srovnání LK	100,0	22,6	28,1	13,2	12,3	10,0	10,8	46,7	91,2	45,6	74,2
Srovnání ČR	100,0	12,8	34,7	15,0	11,9	10,9	12,2	61,1	92,0	60,5	80,6

5.1.6 Život v obcích

(bez statistických údajů)

5.1.7 Podnikání, výroba, zaměstnanost

Tab. 22 Dojíždka za prací (Zdroj: SLDB, 2011)

obec	vyjíždějící do zaměstnání						podíl vyjíždějících mimo obec / počet zaměstnaných
	celkem	v tom					
		v rámci obce	do jiné obce okresu	do jiného okresu kraje	do jiného kraje	do zahraničí	
Bílý Potok	101	7	84	4	3	3	33,69
Bulovka	114	6	99	1	5	3	37,24
Černousy	47	8	37	0	2	0	36,11
Dětřichov	142	12	127	0	3	0	47,62
Dolní Řasnice	126	13	103	1	5	4	51,59
Frýdlant	1338	488	767	17	47	19	27,76
Habartice	148	19	120	0	9	0	62,32
Hejnice	453	93	327	7	18	8	31,30
Heřmanice	44	3	37	2	2	0	45,05
Horní Řasnice	32	4	25	0	2	1	32,94
Jindřich. p. Sm.	64	17	38	0	9	0	26,11
Krásný Les	80	2	74	0	3	1	45,88
Kunratice	53	4	45	2	2	0	31,41
Lázně Libverda	80	12	59	3	6	0	38,20
N.Město p. Sm.	567	141	374	6	37	9	30,89
Pertoltice	54	2	47	2	3	0	48,15
Raspenava	411	77	314	7	10	3	31,75
Višňová	250	36	203	2	9	0	41,39
CELKEM MAS	4104	944	2880	54	175	51	33,25
Srovnání Liberecký kraj							22,21
Srovnání Česká republika							24,83

Tab. 23 Nezaměstnanost – vývoj v letech 2001 – 2011 (zdroj: MPSV)

Název obce	Ekonomicky aktivní (podle výsledků SLDB 2001)	Míra nezaměstnanosti (%) k 31. 12.											
		původní metodika					nová metodika						
		2001	2002	2003	2004	2005	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bílý Potok	296	16,2	16,2	18,2	15,5	21,6	19,9	18,2	14,9	14,2	20,9	18,9	18,9
Bulovka	408	18,9	23,3	27,5	25,5	26,0	25,2	22,3	17,2	15,7	20,3	24,3	25,7
Černousy	165	21,8	20,0	21,8	31,5	29,7	27,9	21,2	22,4	23,0	20,0	25,5	23,6
Dětřichov	325	12,3	16,6	17,5	18,5	16,3	16,0	16,0	13,2	10,8	14,5	22,8	16,6
Dolní Řasnice	262	18,3	17,6	19,1	15,6	14,1	14,1	13,4	8,4	12,6	17,2	11,8	13,0
Frydlant	4 052	10,6	12,3	13,6	12,9	12,9	12,3	11,6	10,1	9,9	15,6	14,5	11,8
Habartice	242	6,6	13,6	16,9	17,4	18,6	18,6	12,4	8,3	9,5	16,1	13,2	13,6
Hejnice	1 449	11,0	11,9	14,3	14,0	13,0	12,6	11,7	9,7	11,8	15,0	12,4	12,4
Heřmanice	103	13,6	17,5	20,4	10,7	11,7	10,7	13,6	8,7	8,7	23,3	20,4	17,5
Horní Řasnice	113	25,7	31,0	18,6	22,1	23,9	23,0	27,4	23,9	16,8	29,2	25,7	30,1
Jindřichovice p.S.	248	17,3	24,2	29,4	26,6	21,4	18,5	23,0	16,9	19,8	20,6	18,5	21,0
Krásný Les	198	14,6	15,7	12,6	13,6	14,6	13,1	15,2	15,2	11,1	19,2	16,2	15,2
Kunratice	206	17,0	21,4	20,4	21,4	16,0	15,0	10,7	13,6	10,7	17,5	17,5	13,6
Lázně Libverda	247	14,2	12,6	14,6	16,2	15,4	15,0	10,9	10,5	9,7	13,4	13,4	12,1
Nové Město p.S.	2 070	14,9	17,1	20,6	20,3	18,7	17,8	15,7	12,1	13,9	20,1	17,3	16,2
Pertoltice	106	11,3	17,0	22,6	27,4	17,9	17,0	20,8	14,2	14,2	26,4	25,5	20,8
Raspenava	1 447	16,2	17,1	19,3	18,7	18,0	17,5	15,6	12,9	14,9	20,2	19,8	14,7
Višňová	672	16,5	19,0	16,7	15,6	15,2	14,7	12,8	11,5	11,3	17,1	19,3	15,2
Srovnání: Liberecký kraj		6,6	7,9	9,2	9,4	8,4	7,8	7,4	6,5	6,0	10,0	10,6	9,6
Srovnání: ČR		8,5	9,2	9,9	10,2	9,3	9,0	8,1	6,4	5,4	8,0	9,0	8,6

5.1.8 Vzdělávání, školství

Tab. 24 Přehled škol, školských zařízení a zařízení pro mimoškolní vzdělávání (2014, zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení)

Obec	Celkem ředitelství	Zřizovatel: obec						Jiný zřizovatel		
		MŠ	ZŠ 1-5	ZŠ úplná	ZUŠ	SVČ	ZŠPS	ZŠPS	DD	SŠ
Bílý Potok	1	1	1							
Bulovka	1	1	1							
Černousy	0									
Dětřichov	1	1	1							
Dolní Řasnice	1	1	1							
Frýdlant	4	3	0	2	1	1	1		1	2
Habartice	1	1	1							
Hejnice	1	3		1						
Heřmanice	0									
Horní Řasnice	0									
Jindřichovice p.S.	1	1	1							
Krásný Les	1	1	1							
Kunratice	1	1	1							
Lázně Libverda	2	1					1			
Nové Město p.S.	5	1		1	1	1		1		
Pertoltice	0									
Raspenava	1	1		1			1			
Višňová	1	1	1							

ZUŠ – základní umělecká škola, SVČ – středisko volného času/dům dětí a mládeže, ZŠPS – základní škola praktická a speciální, DD – dětský domov

5.2 VYHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU Z POHLEDU AKTÉRŮ Z ÚZEMÍ

5.2.1 Životní prostředí

PŘÍRODA A KRAJINA

Frýdlantsko je mimořádně bohaté z pohledu ochrany přírody a krajiny. Koeficient ekologické stability (KES) je uváděn 2,92, což je vysoká hodnota ve srovnání s celorepublikovým průměrem (1,5-1,75). Nejvyšší KES mají obce na území CHKO Jizerské hory (Bílý Potok 27,8, Hejnice 23,69, Lázně Libverda 12,2). Na území se nachází 8 prvků nadregionálního biologického významu (4 zcela a 1 zčásti v CHKO Jizerské hory), 20 prvků regionální biologického významu a 160 místně významných prvků.

Jižní část území MAS Frýdlantsko tvoří Jizerské hory, jejichž severní část se strmými svahy, skalnatými hřebeny a nejvyšší horou (Smrk, 1124 m) je součástí **Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory** (sdílené VCHÚ s MAS Podještědí a Rozvoj Tanvaldska). Severní strana Jizerských hor je dobře zachovalá i po imisní katastrofě a velkoplošném odlesnění náhorní plošiny v 80. letech. Nachází se zde řada maloplošných chráněných území – přírodních rezervací a památek, na katastrech obcí je i nejcennější oblast – Národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny. Území CHKO je chráněno v systému Natura 2000 jako ptačí oblast, NPR Jizerskohorské bučiny a Smědava jsou evropsky významné lokality podle směrnice o stanovištích. Analýza velkoplošného chráněného území, které zasahuje oblasti MAS Frýdlantsko, Rozvoj Tanvaldska, Podještědí a Přidte pobejt, je předmětem samostatné podkapitoly 5.2.11.

Střední a severní část území patří do Žitavského bioregionu, který tvoří mírná pahorkatina s lesními komplexy (Poustecká obora, Přírodní park Peklo) a rybníky.

Na území Frýdlantska mimo CHKO Jizerské hory je několik dalších **maloplošných chráněných území** – přírodních památek (PP) a přírodních rezervací (PR), zřízených na ochranu lokalit nebo rostlin a živočichů (☞ Příloha 1 – Ochrana přírody):

- 5 přírodních parků
- 3 přírodní rezervace
- 19 významných krajinných prvků (pozemky s významnými stromy a alejemi, mokřadní louky, skály, opuštěné lomy, památné stromy),
- nadregionální biocentrum Poustecká obora,
- 5 regionálních biocenter,
- přes 100 místních biocenter,
- 25 stromů a 5 skupin chráněných památných stromů.

Kategorie památných stromů není na Frýdlantskou pouze předmětem státní ochrany přírody. Vedle vyhlášených stromů a skupin stromů byl v obci Višňová sepsán seznam významných stromů v obci (www.ob-visnet) a sami obyvatelé tyto stromy přihlašují do soutěží na národní i mezinárodní úrovni s reprezentativními výsledky – zdejší jilm vaz a dub zvítězily v celostátní soutěži *Strom roku* pořádané Nadací Partnerství. Oceněný strom se nachází i v Habarticích (Josefovský dub u čp. 33).

Celým územím protéká **řeka Smědá**, která pramení v Jizerských horách, opouští území ČR na hranicích ve Vsi (Černousy) a odvodňuje celé severní Jizerské hory do Baltského moře. Meandrující tok Smědé na katastrech obcí Černousy a Višňová je chráněn jako evropsky významná lokalita podle směrnice o stanovištích (PR Meandry Smědé).

Prudký spád na krátkém toku a faktory snižující absorpční kapacitu krajiny (stav horských lesů a způsob obhospodařování – převažující pastviny) způsobují ohrožení území povodněmi. Situace je nejhorší v obcích Černousy a Višňová, kde jsou pravidelné povodně komplikovány i zhoršením odtokových poměrů způsobeným výsypkou z polského povrchového dolu Turów.

Lesní krajina je **prostupná** sítí značených turistických cest i dalších stezek. V zemědělsky využívané krajině se prostupnost spíše snižuje, zejména vlivem oplocování pastvin.

Liberecký kraj realizoval v letech 2011-2012 rozsáhlý program na obnovu **biodiverzity** na územích zasažených šířením invazních druhů rostlin. Šíření invazivních rostlin je však trvalý stav související s péčí o území, břehové porosty a zemědělskou půdu. Území Frýdlantska se týká především šíření rostlin druhů křídlatka, třapatka dřípátá a netýkavka žláznatá v povodí Smědé a zlatobýl kanadský na neobdělávaných polích a mezích.

Dosud neřešenou otázkou je význam krajiny tvorby a biodiverzity pro ochranu klimatu, resp. **resilienci** – schopnost systému vypořádat se se změnami a nadále se rozvíjet. Toto celostní pojetí péče o krajinu a biodiverzitu je vnímáno jako příležitost pro budoucí rozvoj. Na Frýdlantsku je možné modelově představovat péči o lesní i nelesní krajinu ve vztahu k nebezpečí povodní na poměrně krátkém úseku řeky Smědé od pramenné oblasti až po meandry na dolním toku.

OVZDUŠÍ (☞ Tab. 9)

Území je zařazeno do mírně teplé klimatické oblasti, region je teplejší, než obecně odpovídá průměru pro jeho zeměpisnou šířku. To je způsobeno prouděním z rovinaté oblasti Severoněmecké (Lužické) nížiny od Atlantiku, které zároveň díky návětrnému efektu příkrých severních svahů Jizerských hor přináší častější deště.

Velké zdroje znečištění (REZZO 1) identifikované v minulých obdobích, stejně jako část středních (REZZO 2) většinou ukončily výrobu z ekonomických důvodů. Významným zdrojem znečištění je tepelná elektrárna Turów, ležící v Polsku těsně za hranicemi. Vzhledem k nedostatečné komunikaci s polskou stranou však není možné zjistit přesný rozsah emisí (jde zejména o prachové částice a jedovaté plyny, SO_x po odsíření elektrárny nepřesahuje normy).

V případě bezvětří se projevují teplotní inverze, při nichž dochází k větší koncentraci znečištění ovzduší v interakci zhoršených rozptylových podmínek a povětšinou místních zdrojů vytápění a emisí z dopravy. Kromě místních zdrojů znečištění (lokální topeniště) se projevuje i dálkový přenos emisí z Polska, Německa i Podkrušnohoří. Hradba výsypky z polských uhelných dolů na západ od Frýdlantu dosahuje výše 420 m a omezením četnosti a rychlosti proudění se zřejmě také podílí na smogu. Přesnější hodnoty všech škodlivin je obtížné zjistit, měřicí stanice ČHMÚ Frýdlant-Údolí sleduje jen hodnoty SO₂, NO_x a O₃, jako problematické se však jeví i hodnoty pevných částic a benzo(a)pyrenu.

OCHRANA VOD (☞ Tab. 10)

Z hydrologického hlediska je Frýdlantsko významnou oblastí, bohatou na dešťové srážky (roční úhrn cca 1018 mm) a vhodnou pro jímání povrchových vod. Jihovýchodní část Frýdlantska spadá do CHOPAV Jizerské hory a CHKO Jizerské hory, na území obcí Lázně Libverda a Nové Město pod Smrkem se nacházejí ochranná pásma zdrojů léčivých a minerálních vod. Severní část území je vymezena jako zranitelná oblast podle nařízení vlády č. 103/2003 Sb. K ochraně vody zde přispívá péče o zemědělskou půdu vhodným, ekologicky šetrným způsobem.

Charakter území je utvářen řekou Smědou, jejíž povodí zaujímá na území plochu 238 km². Díky značnému spádu horního toku se téměř pravidelně dvakrát ročně vylévá z břehů. Na úseku od Předlanců k dolní části Černous je uzákoněna ochrana stávajících meandrů (PR Meandry Smědé). Na území Višňové se zachovala slepá ramena, na jednom z nich byl v 17. století vybudován rybník Dubák, který je s 11 ha plochy největším rybníkem Frýdlantska. Ostatní rybníky jsou menší, jediná přehrada je vybudovaná na toku Smědé ve Frýdlantě (Harta). Jezera se v území nevyskytují. Ostatní území Frýdlantska odvodňují menší řeky Oleška, Lomnice a Řasnice a menší potoky. Zatímco Řasnice je zdrojem pitné vody pro Frýdlant a kvalita vody Smědé se v posledních letech zlepšila, Oleška patří mezi dlouhodobě znečištěné řeky. Hlavním typem znečištění je eutrofizace, významně se na ní podílí vyústění kanalizací z obcí bez čištění odpadních vod, zemědělská výroba, atmosférická depozice a

pravděpodobně i drenážní vody z nezjištěných skládek. Plán povodí Horního a Středního Labe (2009) uvádí jako další problémy nevhodné morfologické úpravy (např. napřimování, technické úpravy průtočného profilu, zpevnění břehů apod.).

V okolí Lázní Libverda a Nového Města pod Smrkem se vyskytují minerální vody - studené vápeno-hořečnaté kyselky se zvýšeným obsahem železnatých iontů. Pro přírodní léčivé zdroje Lázní Libverda jsou stanovena prozatímní ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů.

Pro celé území Libereckého kraje je dlouhodobým problémem rychlý odtok srážkových vod z území – nedostatečná retenční schopnost krajiny. Řeka Smědá i menší toky představují značné bezpečnostní riziko kvůli povodním. Regulace a úpravy koryt jsou zejména po povodních v roce 2010 dimenzovány na vyšší průtoky. Jako sporná otázka mezi obcemi, správcem toku a ochranou přírody se místně objevuje stav břehových porostů.

Hrozbou do budoucna je také snižování zásob podzemní vody, podporované rozsáhlejší urbanizací a zřizováním nových individuálních vodních zdrojů.

OCHRANA PŮDY (☞ Obr. 6)

Jihovýchodní část území patří k lesním komplexům jizerskohorských bučin a horských smrkových lesů, v níže položených oblastech je krajina historicky utvářena zemědělskou činností.

Lesy ochranné se nacházejí v nejnižší položených částech území, v nižších polohách a dále v severní části území jde také o lesy zvláštního určení. Hospodářské lesy se nacházejí po celém území Frýdlantska.

Tradiční zemědělskou činností na většině území byla a je pastva, orná půda se nachází na části území a historicky se využívala zejména k pěstování brambor a nenáročných obilovin. Kvalitní zemědělské půdy se nacházejí především v severní části oblasti, podél toku řeky Smědé. Podíl zemědělské půdy na celkové výměře činí 45,1%, silné zastoupení mají trvalé travní porosty. Míra zornění 48,7% je nízká jak ve srovnání s průměrem ČR (71,9%), tak Libereckého kraje (50,21%). V minulosti byly ve značném rozsahu provedeny meliorace, které jsou většinou ještě funkční.

Ohrožení erozí se vztahuje zejména na zaplavované oblasti Smědé a dalších toků na území Frýdlantska. Vhodné obhospodařování může přispět ke snižování povodňových rizik. Zemědělství je však značně závislé na dotacích a částečně je určováno jejich zacílením, což může vyvolat rizika omezení pestrosti krajiny a snižovat její retenční schopnost.

V souvislosti s rozvojovými plány obcí a s cenou pozemků na Frýdlantsku je za ohrožení možné považovat záměry výstavby a převody zemědělského půdního fondu na stavební pozemky s negativním dopadem – snižováním celkové rozlohy zemědělské půdy a fragmentací krajiny.

ENERGETIKA (☞ Tab. 11, 12)

Frýdlantsko má vhodné podmínky pro využívání obnovitelných zdrojů energie.

Smědá a její přítoky jsou využívány jako zdroj **vodní energie**. Na území funguje 13 malých vodních elektráren. Z důvodu ochrany přírody je možné využívat pouze toků ve III. a IV. zóně CHKO a vždy je nutné dodržovat stanovené minimální průtoky na jezích malých vodních elektráren. Správa CHKO zpracovala v roce 2005 studii migrační průchodnosti pro celé území Frýdlantska a formulovala podmínky provozu elektráren z environmentálního hlediska. Dlouhodobě problematická je v tomto směru komunikace s provozovateli MVE Harta, Frýdlant (pod zámekem) a Víška.

Území Frýdlantska a sousední oblasti Německa a Polska jsou díky vzdušnému proudění vhodné pro výstavbu **větrných elektráren**. Na starší větrné farmy v Německu navazuje zejména v posledních letech intenzivní výstavba v Polsku. Na Frýdlantsku je větrná farma v Albrechticích (Frýdlant), Andělce (Višňová) a Jindřichovicích pod Smrkem, dvě izolované elektrárny jsou na katastru obcí Horní Řasnice a Krásný Les. Z hlediska ochrany krajinného rázu, ale i akustického a optického vlivu (stroboskopický efekt) je nejproblematictější záměr výstavby velkého větrného parku na výsypkách zeminy

povrchového dolu Turów.

Podílem zemědělské půdy je území vhodné i pro pěstování **biomasy**. Skutečné rozšíření však není velké, v území se pěstuje japonský topol, a to spíše jako sadební materiál než jako zdroj energie. Limitem pro zalesňování zemědělské půdy je ochrana přírody, resp. nevhodnost zalesňování původních podhorských luk a možnost šíření nepůvodních rostlin. Spíše výjimečné je využití sena v jednom bloku polské elektrárny Turów, kam dodávají někteří zemědělci z Frýdlantska, a dřeva pro místní soustavu centrálního zásobování teplem v Jindřichovicích pod Smrkem.

Energie ze **slunečního záření** je využívána jen u individuálních objektů. Žádné větší zařízení na využití sluneční energie se v území nenachází.

Geotermální energie se využívá u individuálních objektů. **Bioplyn** se využívá pouze v ČOV Frýdlant (zařízení z roku 1995) a potenciál jeho využívání je minimální.

ODPADY

Produkce **komunálního odpadu** je na Frýdlantsku ve srovnání s ostatními ORP kraje a republiky nízká. Na území Frýdlantu se nachází skládka s nadmístním významem (Frýdlant-Větrov, skupina 003 - ostatní odpad). Pro Frýdlant a Raspenavu byla v roce 2013 zpracována Studie optimalizace odpadového hospodářství.

Ve městech Frýdlant, Nové Město pod Smrkem a Raspenava jsou umístěny sběrné dvory. Všechny obce umožňují umístěním nádob na třídění odpadů třídít nejméně na 4 druhy (plast, sklo bílé a barevné, papír), města Frýdlant a Hejnice a obec Habartice zavedly zvýhodněný systém (nabídka pytlů, v případě Frýdlantu snížení cen za odvoz komunálního odpadu). Soukromí podnikatelé provozují sběrný druhotných surovin (kovu, plastů) ve Frýdlantě, Raspenavě, Novém Městě pod Smrkem a Hejnicích, v Krásném Lese a Raspenavě jsou umístěna autovrakoviště s ekologickou likvidací automobilů.

Zpracování a využívání odpadů je zatím spíše výjimečné (dvě firmy na zpracování textilních odpadů – Raspenava a Poustka/Višňová). Většina odpadů je předávána k materiálovému nebo energetickému využití nebo likvidaci mimo území. Jako příležitost je hodnoceno především separování a využívání bioodpadu (kompostárny) v obcích.

Na území je zmapováno množství chátrajících a nevyužívaných objektů - **brownfields**, zejména továren a zemědělských areálů. Jako ohrožení životního prostředí je hodnoceno využití areálů pro nelegální uskladnění odpadů ze zahraničí, které v minulých letech způsobilo také ohrožení ovzduší a bezpečnosti (požáry nelegálních skladů odpadů v obcích Bulovka a Černousy).

JINÉ EKOLOGICKÉ ZÁTĚŽE (☞ Tab. 13)

Jižní část území je značně zatížena **radonem**. Zátěž je způsobena geologickým podložím (žula) a je řešitelná respektováním pravidel pro výstavbu objektů. Nejvíce zatížená oblast je jihovýchodní část Frýdlantska (hřebeny Jizerských hor).

Staré environmentální zátěže, popsané v Plánu odpadového hospodářství Libereckého kraje (2004), jsou již částečně zlikvidované – šlo většinou o skládky, které byly rekultivovány. Jako zátěž zůstává skládka v Černousích, na které se nachází i odpad ze zrušené výroby využívající azbest, a menší skládky především komunálního odpadu. Neprozkoumaná je kontaminace pozemků průmyslových a zemědělských brownfields, jichž je na Frýdlantsku evidováno nejvíce z Libereckého kraje.

Výskyt nebezpečných látek podle registru IRZ není vysoký. Jedinou firmou, která je povinná zpracovat vnější havarijní plán, je STV Group Hajniště/Nové Město pod Smrkem s výrobním programem delaborace výbušnin. Šest provozů ve Frýdlantě využívá a skladuje benzin, naftu, lehké oleje, propan-butan (čerpací stanice pohonných hmot), kyslík (Nemocnice Frýdlant) a extrémně hořlavé látky (Penny-Market).

Hlavním zdrojem **hlukového zatížení** je doprava a místně průmyslová výroba (např. těžba šterkopísku v Krásném Lese, těžba uhlí těsně za hranicí v Polsku, v sousedství katastrů Višňové) a větrné elektrárny.

ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVNÍ A OSVĚTA

Environmentální vzdělávání a výchovu (EVV) zajišťují školy na základě vzdělávacích programů. Hlavním externím poskytovatelem služeb pro školy na Frýdlantsku je krajské Středisko ekologické výchovy STŘEVLIK v Oldřichově v Hájích, které je dostupné i hromadnou dopravou (železnice). Jednotlivě nabízejí programy EVV i jiné neziskové organizace (např. program *Voda blízko nás*, spolek *Náš kraj*, 2012-13), jejich nabídka je však závislá na dostupných dotačních a grantových titulech. Pravidelně fungují dva environmentálně zaměřené volnočasové kroužky pro děti (Jindřichovice pod Smrkem, Višňová). Vzdálenějších obce, které nejsou na železniční trati, formulovaly potřebu bližšího pravidelného poskytovatele programů EVV pro školní mládež, nejlépe v obci nebo jejím bezprostředním okolí, protože doprava zvyšuje náklady na programy a to pro část dětí limituje jejich dostupnost. Lokalizace programů také zvyšuje účinnost EVV, zejména pro menší děti. Environmentální osvěta zaměřená na dospělé obyvatele obcí má většinou vztah k řešení životních situací, zejména v souvislosti s odpadovým hospodářstvím (např. třídění odpadů ve Frýdlantě a Hejnicích) nebo jinými environmentálně příznivými aktivitami (grantový fond obce Jindřichovice pod Smrkem). V zátopových oblastech má environmentální osvěta výraznou vazbu na bezpečnost a ochranu zdraví a majetku obyvatel.

Na úrovni ORP nepůsobí místní koordinátor ani poskytovatel programů EVVO nebo ekoporadna. V oblasti CHKO a výjimečně v dalších oblastech jsou v krajině umístěny informační systémy pro osvětu návštěvníků – naučné stezky, informační tabule. Jejich zřizovateli jsou různé subjekty - firmy (Lesy ČR s.p., Frýdlantská vodárenská společnost), neziskové organizace, obce. Obec Jindřichovice pod Smrkem zřídila informační centrum k alternativním zdrojům energie.

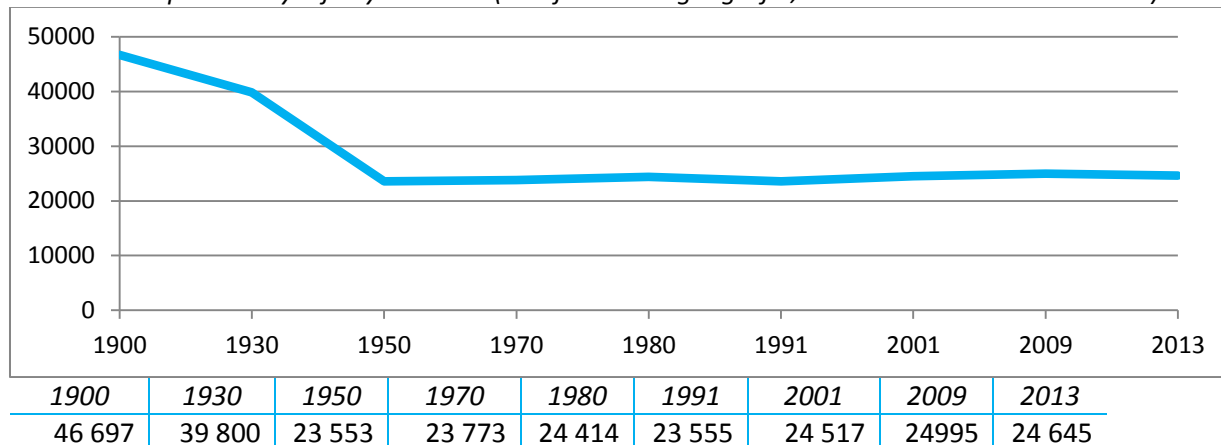
SWOT ANALÝZA: ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Cenné přírodní lokality (VCHÚ, MCHÚ, CHOPAV) v území	Povodňová – zátopová oblast
Aktivní zapojení občanů do péče o krajinné prvky (místně)	Zhoršená prostupnost nelesní krajiny (oplocení pastvin a zarůstání nebo rušení polních cest)
Oblast bohatá na dešťové srážky	Šíření invazivních druhů rostlin snižuje biodiverzitu
Dobrá kvalita vody části toků (Smědá, Řasnice)	Smogové situace v části území
Zdroj minerálních a léčivých vod	Nejsou měřeny imise pevných částic
Kvalitní zemědělská půda v severní části území	Zhoršená kvalita vody části toků (Oleška), zranitelnost povrchových vod
Vhodné podmínky pro OZE – voda, vítr, biomasa	Nákladnost úprav a dodávek vody
Separace komunálního odpadu ve všech obcích	Část území ohroženo erozí
	Nízký podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci
	Převážně nevhodné odstraňování odpadních vod
	Zatím spíše individuálně využívané OZE
	Zpracování a využívání odpadů
	Nezmapované zátěže (průmyslové a zemědělské brownfields)
	Nesystematická EVVO - chybí koordinátor, místní poskytovatel programů EVVO a ekoporadenství
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Ekologické zemědělství, vhodné (neškodící) průmyslové podnikání, cestovní ruch šetrný vůči životnímu prostředí	Přeshraniční vliv: uhelná elektrárna a povrchový důl v Polsku ovlivňuje v mnoha směrech životní prostředí a jeho složky (emise, omezení vzdušného proudění, zhoršení odtokových poměrů, hluk)
Ochrana biodiverzity, péče o krajinu	Snižování zásob podzemní vody

Modelový příklad resilience – schopnosti krajiny čelit při vhodné péči hrozbám změny klimatu	Zábory a zastavování zemědělské půdy – snižování rozlohy ZPF, fragmentace krajiny
Retence vody v krajině	Šíření invazivních druhů rostlin, ohrožení biodiverzity
Rekonstrukce vodovodních sítí (snížení ztrát a spotřeby vody)	Přeshraniční vliv: záměr výstavby velké větrné farmy v Polsku
Napojení obcí a domů na ČOV a kanalizaci	Nelegální skládky odpadu v nevyužívaných objektech
Využívání obnovitelných zdrojů energie (mj. z místních zdrojů, pro místní potřebu)	Nové výrobní areály se zátěží životního prostředí
Zpracování a využívání odpadů, např. kompostování	Zhoršování povodňových situací v důsledku změny klimatu a nevhodné péče o krajinu
Programy environmentálního vzdělávání a osvěty	
Mezinárodní, národní a regionální spolupráce při řešení přeshraničních vlivů na životní prostředí	

5.2.2 Obyvatelstvo

Území Frýdlantska bylo od 13. století do roku 1945 osídleno převážně německým obyvatelstvem, podobně jako široké okolí. K současnému zaostávání regionu rozhodující měrou přispěl poválečný odsun původních obyvatel a jejich nahrazení smíšeným obyvatelstvem z jiných oblastí mateřské země i dalších států, bez vztahu k osídlované krajině. To platí shodně i pro příhraniční oblast Polska. V případě Frýdlantska byly zbytky ponechaných Němců doplněny osidlení převážně z vnitrozemských okresů Čech, repatriovanými Volyňskými Čechy a nesouvislým přísunem Romů, zejména ze Slovenska. Předválečné lidnatosti se už nikdy nepodařilo dosáhnout a ve venkovských obcích se dnešní osídlení pohybuje kolem pouhé třetiny maxima z 19. a první poloviny 20. století.

Obr. 8 Retrospektivní vývoj obyvatelstva (zdroj: Katedra geografie, Technická univerzita v Liberci)

Ze sociodemografického hlediska je dnes území hodnoceno jako stabilizované. Na vývoj počtu obyvatel (☞ Tab. 15) mají zásadní vliv faktory

- přirozená výměna obyvatelstva (přetrvává nadprůměrné zastoupení obyvatel mladších 15 let a podprůměrné zastoupení obyvatel nad 65 let),
- migrace obyvatelstva (emigrace obyvatel z malých sídel se špatnou dopravní dostupností a nevyhovující občanskou a technickou vybaveností do větších sídel a suburbanizace – emigrace obyvatel měst do příměstských sídel).

Frýdlant a Nové Město pod Smrkem mají největší negativní saldo migrace, v ostatních obcích je saldo migrace vyrovnané. Celkové saldo migrace za celé území je negativní (-33). Odchod obyvatel se však

týká i nejmenších obcí, jejichž obyvatelé odcházejí za prací nebo vzděláním. Tyto přesuny se týkají zejména mladých lidí a obyvatel v produktivním věku. To jednak omezuje schopnost území reagovat na vznik nových pracovních příležitostí, jednak zhoršuje věkový průměr obyvatel. Na růstu obyvatel se ve městech a obcích všech velikostí podílejí i cizinci a romské skupiny. Roste také počet trvale bydlících obyvatel, kteří nebydlí v bytech, resp. bydlí v ubytovacích a jiných zařízeních.

Věková struktura obyvatel (➡ Tab. 14) je ve srovnání s Libereckým krajem a ČR posunutá směrem k nižšímu věku, trend stárnutí obyvatel je však shodný s krajskou i národní úrovní.

Z národnostního hlediska převažují obyvatelé české národnosti, mezi menšinami se ve vyšší míře objevují slovenská, německá, polská, ukrajinská, vietnamská. Soužití s vietnamskou menšinou není vnímáno jako konfliktní, protože jde o menšinu uzavřenou, bez výraznějších odlišných projevů, navíc zejména v malých obcích zajišťující potřebné služby (obchod, restaurace). Silnou, ovšem statisticky nepodchycenou skupinou, jsou Romové. V menších obcích i v centrech měst se nekonfliktní soužití s původními rodinami zhoršuje s migrací nových rodin z jiných oblastí. Nejde přitom jen o romské, ale všeobecně o sociálně slabé rodiny. Levné bydlení a nabídka ubytoven do území přivádí skupiny obyvatel, jejichž koncentrace přispívá k sociální nestabilitě, zvyšuje veřejné výdaje obcí, zhoršuje bezpečnost v obcích a snižuje atraktivitu území pro ostatní skupiny obyvatel. V žádné z obcí ani na úrovni svazku přitom nepůsobí koordinátor pro menšiny, pouze v obci Bulovka funguje svépomocné sdružení pro romské děti *Amaro suno*. Východisko z této situace svazek obcí spatřuje ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování (zahájena v říjnu 2014).

Vzhledem k nedostatku pracovních příležitostí v území a nutnosti dojíždět za prací (➡ Tab. 22) se obce během dne do značné míry vylidňují. Tato situace je nepříznivá jednak pro rozvoj komunitního a spolkového života, jednak z hlediska bezpečnosti. V obci zůstávají především nezaměstnaní a sociálně nejslabší obyvatelé. Rodiče častěji vozí děti do škol v místech, kde sami pracují (Frýdlant, Liberec), což omezuje budoucnost škol v menších obcích.

Významným faktorem v území je vliv sezónních a potenciálních uživatelů území. Neobydlené domy v obcích zejména v oblasti navázané na Jizerské hory jsou často využívány jako druhé a přechodné bydlení. Tento jev je důležitý jednak pro plánování stavu technické infrastruktury a zásobování vodou, jednak pro rozvoj ekonomicky – cestovního ruchu. V případě Frýdlantska je možné zvýšení sezónního/víkendového zatížení území až na 34,2 tis. ubytovaných (bez vlivu jednodenní návštěvnosti, která s ohledem na blízkost Liberce a dostupnost z polské a německé strany může zvýšit tento počet o více než 1000 dalších uživatelů území).

SWOT ANALÝZA: OBYVATELSTVO	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Příznivá věková struktura bydlících obyvatel	Záporné saldo migrace ve městech i menších obcích
Vysoký počet neobydlených domů a bytů pro další růst počtu obyvatel území	Zaostávající míra vzdělanosti obyvatel
	Sociálně vyloučené lokality
	Denní dojíždka za prací – vylidňování obcí přes den
	Nesystematická práce s menšinami (chybí koordinátoři)
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Zkvalitnění podmínek pro trvalé bydlení	Odchod obyvatel v produktivním věku a mladých lidí
Zabezpečení podmínek pro děti a mládež, rodiny s dětmi	Stárnutí populace, nárůst počtu obyvatel v neproduktivním věku (růst veřejných výdajů)
Zabezpečení podmínek a služeb pro seniory (dostupné zdravotnické a sociální služby)	Vylidňování městských center, suburbanizace, vznik dalších vyloučených lokalit
Podpora růstu vzdělanosti obyvatel	Vylidňování nejmenších obcí

Využití návštěvnosti území (rozvoj cestovního ruchu, pracovní příležitosti)	Přistěhovávání sociálně slabých skupin obyvatel a jejich migrace v území
Spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování	Konfliktní soužití trvale a přechodně bydlicích, novo- a starousedlíků

5.2.3 Technická infrastruktura

VODOVODY A KANALIZACE (☞ Tab. 17)

Pitná voda je odebírána z 11 vrtů, převážně však z povrchových toků (Smědá, Hájený potok, Řasnice). Kvalita vody nevykazuje problémy.

Na území je podle Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje připojeno na vodovod celkem 23970 obyvatel, na kanalizaci 17777 a ČOV 17733 obyvatel. Na veřejný vodovod není připojeno 7 místních částí a část obyvatel v ostatních obcích, lidé trvale a přechodně bydlící v 28 místních částech a obcích nejsou připojeni na kanalizaci a čistírnu odpadních vod. V řadě případů by připojení na obecní systémy bylo neekonomické a je nutné hledat individuální řešení.

Dlouhodobým problémem je úbytek podzemních vod způsobený těžbou v povrchovém dolu Turów. Pro cirkulaci povrchových vod by bylo vhodné oddělení dešťových vod od stávající jednotné kanalizace, vsakování a zachycování do retenčních nádrží s řízeným odtokem do vodotečí.

Nesnadná je údržba a modernizace vodovodních sítí. Obce již v 90. letech vytvořily společný podnik Frýdlantská vodárenská společnost, a.s. jako majitele infrastruktury a provozovatele části, která je majetkem obcí. Řešení společných investic však zejména v posledních letech vážně na možnostech spolufinancování dotací a komunikaci obcí, jako problematická je vnímána finanční nerovnoměrnost partnerů (vlastníků).

ELEKTRICKÁ ENERGIE (☞ Tab. 11, 12)

Frýdlantsko je centrálně zásobováno **elektřinou ze sítě ČEZ** prostřednictvím rozvodny a transformovny Frýdlant-Větrov energií v napěťové hladině 22 kV. Tato rozvodna je napájena přívodním dvojitým vedením 110 kV z rozvodny a transformovny Bezděčín z celorepublikové soustavy. Slabým místem je přívod, jehož kapacita je ve směru od Liberce naplněná a navýšení se teprve připravuje. To omezuje zahájení nebo rozšíření podnikatelských provozů v území. Napětí je vedeno převážně povrchově, pouze v centru měst jsou kabelizované úseky.

Energie z **obnovitelných zdrojů** (malé vodní elektrárny, větrné elektrárny) nevytváří autonomní systémy, všechny zdroje jsou připojené k síti. Převažuje individuální využívání OZE (☞ kap. 5.2.1.). V území nefunguje **energetický management** a jednotlivé, navzájem izolované projekty úspor energií (zateplování, instalace úsporných osvětlení) jsou závislé na dostupných dotačních zdrojích. V roce 2001 byl zpracován Integrovaný energetický komplex mikroregionu Frýdlantsko, ale plnění nebylo ani zahájeno. Území má přitom značné zdroje biomasy, nevyužity zatím zůstávají i možnosti solární energie k výrobě tepla a elektřiny (např. kolektory na nevyužívaných průmyslových areálech). Pozitivním příkladem může být energetický manažer firmy CiS Systems (Nové Město pod Smrkem) s certifikací z mezinárodního systému.

PLYN

Města a část obcí (Frýdlant, Raspenava, Hejnice, Lázně Libverda, Nové Město pod Smrkem, Bílý Potok) jsou plynofikována z vysokotlaké koncové větve, plyn je přiváděn od Chrastavy, přes Albrechtické sedlo vysokotlakým plynovodem přes Dětrichov, Frýdlant, Raspenavu, Lázně Libverdu a Nové Město pod Smrkem.

Část obcí není plynofikována a vytápění se řeší lokálními topeništi. Vzhledem k ekonomické situaci území se v zimních měsících negativně projevuje spalování nevhodných paliv, od nekvalitního hnědého uhlí dováženého z Polska (s primárním určením pro tepelné elektrárny) po odpadky různého druhu. To přispívá ke zhoršování smogových situací. Jde o obtížně řešitelný problém, spojený s postižitelností přestupků, vymahatelností práva, kapacitami kontrolních subjektů i s environmentální osvětou.

DOPRAVA

Silniční síť (☞ Obr. 7)

Jediná **silnice I.třídy** I/13 (Liberec – Frýdlant – Habartice - Zawidów) má mezinárodní charakter a je určena mj. pro mezinárodní dálkovou a nákladní dopravu. Frýdlantsko je díky ní tranzitní oblastí (ČR – Polsko a Německo) i pro nákladní dopravu do 12 t. Silnice vede přes osídlené oblasti obcí Frýdlant, Pertoltice a Habartice, obchvaty jsou zatím v dlouhodobém výhledu. Problematické je spojení v zimě, silnice přes Albrechtické sedlo je za sněhu a větru často neprůjezdná kvůli závějím.

Z Frýdlantu na ni navazují dvě **silnice II. třídy**. Silnice II/290 (Frýdlant – Raspenava – Hejnice – Bílý Potok a dále Harrachov) spojuje Frýdlantsko s jižní částí Jizerských hor, avšak v zimní sezóně je horská část kolem přehrady Souš uzavírána z důvodu ochrany vodního zdroje a silnice končí v Bílém Potoce jako slepá. Tuto situaci vnímají aktéři na Frýdlantsku jako negativní, zatím však nebyly vyhodnoceny ekonomické dopady zimní údržby, která by mohla být limitujícím faktorem celoročního provozu.

Silnice II/291 (Frýdlant – Nové Město pod Smrkem) propojuje Frýdlantsko s Polskem a je významná pro celou východní část oblasti. Po celé období 2011-2014 byla jedinou stabilně fungující komunikací při poškození a dlouho trvajících opravách silnic v jihovýchodní části výběžku po záplavách.

Všechny ostatní silnice poměrně husté sítě na Frýdlantsku jsou **silnice III. třídy**. Většina z nich je ve špatném stavu, k němuž přispěly povodně a neúměrná zátěž při náhradním využívání části dopravních spojnic. Důležitá silnice III/2904 Mníšek – Raspenava přes Oldřichovské sedlo protíná I. zónu CHKO Jizerské hory a její rozšíření nebo zkapacitnění není reálné.

Důležité dopravní spojnice – silnice III. třídy i místní komunikace se nacházejí v záplavovém území. Po povodních v roce 2010 byly významně poškozeny a jejich opravy si v období 2011 – 2014 vyžádaly náklady cca 50 mil. Kč. Prostředky Libereckého kraje i obcí jsou tak vázány investicemi na obnovu majetku a základní dopravní zpřístupnění Frýdlantska a na rozvoj silniční sítě nezbyvají rezervy.

Železniční síť

Na území Frýdlantska se nacházejí 3 železniční tratě. Trať **037 Liberec – Černousy** je součástí mezinárodní železniční tratě Praha – Zgorzelec, mezinárodní úsek však slouží jen pro nákladní dopravu. Dlouhodobým záměrem je modernizace a elektrifikace trati včetně rozšíření pro velkoobjemovou kontejnerovou dopravu. Rozšíření pro osobní dopravu by zpřístupnilo atraktivní oblast atraktivní v Německu (Neißeetal, Berzdorfer See), z polské strany však chybí pozitivní odezva. Na tuto trať navazují dvě **regionální tratě** 038 Raspenava – Bílý Potok a 039 Frýdlant – Jindřichovice pod Smrkem. Síť **železničních vlečků** k historickým průmyslovým areálům není využívána. Všechny tratě pocházejí z 19. století a nejsou modernizovány ani elektrifikovány, provádí se jen údržba. Ta zejména po poškození povodněmi v roce 2010 váže prostředky, které nemohou být využity na další rozvoj tratí.

Historická **úzkorozchodná trať** Frýdlant – Heřmanice byla zrušena a nebude pro osobní dopravu znovu fungovat, v záměrech jednotlivých obcí se objevuje maximálně jako turistická atrakce na části původní trati.

Obr. 9. Dopravní síť (zdroj: katedra geografie, Technická univerzita v Liberci)

Silniční síť

Železniční síť

Dopravní obslužnost (↔ Tab. 18)

Na území Libereckého kraje zajišťuje integraci veřejné dopravy společnost KORID LK (s.r.o. ve vlastnictví Libereckého kraje). Síť veřejné dopravy na Frýdlantsku je součástí integrované krajské sítě IDOL. Z hlediska veřejného zájmu je důležitá doprava do škol (převažuje mezi obcemi, resp. do Frýdlantu a Liberce), za prací (převažuje do Liberce), na úřady a za lékařským ošetřením (do Frýdlantu popř. do Liberce).

Liberecký kraj zpracoval rozvojový dokument s aktuálním akčním plánem na období 2014-15.

Optimalizace dopravy v roce 2011 zajistila dopravní návaznosti, např. autobusové linky navazující na železniční. Změny jízdních řádů procházejí každoročně veřejným připomínkováním.

Pro obce na železničních tratích (Hejnice a Bílý Potok, Krásný Les, Dolní Řasnice, Nové Město pod Smrkem, Jindřichovice pod Smrkem) zajišťuje osobní železniční doprava (ČSD) převažující dopravní spojení. Toto spojení funguje díky taktovému jízdnímu řádu pravidelně v cca 60-minutovém taktu, všechny dny v týdnu, omezeno je pouze ukončením denního provozu. Zejména na vedlejších tratích chybí pozdní večerní a noční spoje, otázkou však je ekonomika provozu. V některých obcích je problematická vzdálenost vlakové stanice od sídel (Raspenava, Višňová, Řasnice), ve Frýdlantě vzdálenost vlakového a autobusového nádraží (je řešena zastávkou autobusů u železničního nádraží a výhledově v územním plánu výstavbou dopravního terminálu u železničního nádraží).

V ostatních obcích je dopravní obslužnost zajišťována autobusovou dopravou (ČSAD Liberec). Na území funguje 14 linek, jízdní řády podle možností napomáhají mobilitě pracovní síly a jsou přizpůsobeny třísměnnému provozu v průmyslových zónách v Liberci. Ze stejného důvodu byly zřízeny i mezinárodní linky Liberec – Zgorzelec a Liberec - Bogatynia, které propojují Frýdlant a obce na trase s Polskem. Autobusové dopravní spojení je v některých obcích omezeno pouze na pracovní dny a obce jsou o víkendech hromadnou dopravou obtížněji dostupné. Na území Frýdlantska není žádná obec, kde by dopravní obslužnost o víkendech nebyla zajištěna vůbec, některých místních částí (např. Andělka/Višňová, Dolní Oldříš/Bulovka, Srbská/Horní Řasnice ad.) se vša tato situace týká.

V letní sezóně je provozována **turistická autobusová linka** Frýdlant – Smědava pro dopravu cyklistů. Tato linka má význam pro rozvoj cestovního ruchu, zpřístupňuje severní svahy Jizerských hor a zároveň omezuje zátěž individuální automobilovou dopravou. Zlepšuje i situaci parkování na Smědavě, která je však kritická především v zimní sezóně, kdy turistická linka nefunguje.

Na Frýdlantsku je registrována jediná **taxislužba** s jedním vozidlem a **14 zvláštních autobusových linek** pro dopravu zaměstnanců firem Knorr-Bremse, Denso Manufacturing a Benteler ČR do provozů v průmyslových zónách v Liberci a Chrastavě.

Letecká doprava, lodní doprava, lanová doprava

na Frýdlantsku nejsou zastoupeny. U nemocnice Frýdlant a na parkovišti u horské chaty Smědava (Bílý Potok) je vytvořen prostor pro přistávání vrtulníku záchranné služby.

Na území obce Dětrichov je umístěno radionavigační zařízení radiomajáku Řízení letového provozu České republiky, s.p.

Cyklistická doprava

Podle Strategie cyklo dopravy Libereckého kraje (2012) leží Frýdlantsko mimo pilotní kostru cyklo dopravy s páteřní cyklotrasou Odra – Nisa a hlavními tematickými cyklokoridory Greenway Jizera a Cyklokoridor Ploučnice. Územím prochází severní větev multifunkčního turistického kodridoru Nová Hřebenovka.

Pro cyklistickou dopravu jsou na Frýdlantsku využívány převážně silnice II. a III. třídy a místní komunikace. Trasa Liberec – Frýdlant je charakterizována jako **nadregionální cyklokoridor**, napojení na Liberec je však obtížné, protože je nutné překonat značné převýšení Jizerských hor a v Oldřichovském sedle končí bezpečná cyklostezka oddělená od automobilové dopravy.

Frýdlantsko protínají dva **cyklokoridory regionálního významu** – trasa 3016 (*Pohodová*: Smědava – Hejnice – Frýdlant – Višňová, s návazností přes Andělku na Polsko a Německo) a 3059/3006 (*Krakonošova*: Raspenava – Nové Město pod Smrkem s návazností na Polsko/Albrechtice – Vysoký/s návazností na Hrádek nad Nisou a Německo), které vedou převážně po silnicích.

Výhodou je možnost přepravy kol na linkách dopravní obslužnosti – ve všech vlakových spojích a v sezónním autobusovém spoji Frýdlant – Smědava.

Cyklistickou dopravou jako alternativou pro každodenní (nebo alespoň sezónní) individuální přepravu se na Frýdlantsku nezabývá žádný subjekt systematicky, dopravní odbory městských úřadů zatím nevytvořily koordinátora podle doporučení Libereckého kraje. Pro takovéto pojetí cyklistické dopravy je zatím hlavním nedostatkem chybějící zázemí (například možnost bezpečného uložení kol na nádraží v systému BIKE&RIDE) a infrastruktura (stezky oddělené od motorové dopravy, bezbariérové stezky). Takové stezky by při vhodném naplánování mohly fungovat i jako bezpečné evakuační cesty v oblastech ohrožených povodněmi.

Cyklistika je vnímána spíše jako volnočasová aktivita v oblasti cestovního ruchu, proto jsou zpracovány a zveřejněny návrhy tras s podrobnými itineráři (www.liberecky-kraj.cz), na cyklisty se programově orientuje část ubytovacích služeb. Ani v této oblasti však na místní a subregionální úrovni neexistuje koordinační subjekt, který by aktivně a systematicky plánoval a podporoval cyklo dopravu.

Hraniční přechody

Na území jsou 4 silniční přeshraniční spojení a 1 přeshraniční spojení železniční, všechny do Polska. Na jednotlivých spojeních platí omezení z hlediska jednotlivých druhů dopravy:

Tab. 25 Přeshraniční spojení (zdroj: Analýza dopravy LK)

	druh	omezení	specifikace
Frýdlant v Čechách – Zawidów	Železniční	Jen nákladní doprava	Žel. trať 037
Habartice - Zawidów	Silniční	P,C,M,OA,B,N3	Silnice I/13
Kunratice - Bogatynia	Silniční	P,C,M,OA,B,N3	Silnice III/03511
Nové Město pod Smrkem – Czierniawa Zdrój	Silniční	P,C,M,OA,B,N3	Silnice II/291
Srbská - Miloszew	Silniční	P,C,M,OA,B	Silnice III/2918

Omezení: P-pěší, C-cyklisté, M-motocykly, OA-osobní auta, B-autobusy, N3-nákladní vozidla do 12 t

Turistické hraniční přechody ztratily po vstupu ČR do schengenského prostoru opodstatnění, turisté mohou přecházet přes státní hranici volně. Omezení se týkají jen oblasti CHKO (přechod na Smrku pro pěší, cyklisty a běžkaře). Značené cyklotrasy přecházejí státní hranici ve Višňové (Andělka), Kunraticích, Jindřichovicích pod Smrkem a Horní Řasnici (Srbská).

V některých příhraničních obcích je volná možnost přechodu hranic posuzována jako ohrožení z hlediska bezpečnosti (kriminalita, krádeže). V souvislosti s tím zahájila Policie ČR spolupráci s partnery v Polsku.

POKRYTÍ SIGNÁLEM VYSÍLAČŮ A INTERNETU

Provozovateli vysílačů základnových stanic jsou společnosti Radiokomunikace, Telefonica O2, T-Mobile, Vodafone a ČEZnet. Telefonní provoz zajišťuje telefonní ústředna HOST Frýdlant, která je optickým kabelem napojena na místní provozní oblast MPO Liberec.

Dominantním provozovatelem bezdrátového přenosu je společnost Radiokomunikace. Hlavním napájecím bodem je Lysý vrch (Kristiánov – Heřmanice), na kterém jsou umístěny převaděče signálů z vnitrozemí do Frýdlantského výběžku. Na části území je silnější dosah polské sítě.

Vedle celostátních poskytovatelů připojení funguje na Frýdlantsku místní firma, která poskytuje vysokorychlostní připojení optické i bezdrátové na celém území, a několik menších firem na dílčích částech území.

Dostupnost vysokorychlostního internetu je nerovnoměrná, v menších obcích je spojení nedostatečné. Vzhledem ke zvyšující se míře administrativních i praktických činností, které jsou na internetovém připojení závislé, je však vhodné spojení posilovat.

SWOT ANALÝZA: TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Připojení na veřejnou vodovodní síť	Zastaralá infrastruktura vodovodů
Společné vodní hospodářství - FVS	Nedohoda obcí na společných investicích, komunikace ve FVS
Dobrá stav páteřní silnice I.třídy, mezinárodní tranzit	Nízká míra připojení na kanalizaci a ČOV
Dopravní obslužnost, zejména osobní železniční dopravou	Kapacita přivaděče elektrického proudu
Turistická autobusová linka do Jizerských hor	Lokální topeniště využívající nevhodných paliv
Okruhy a trasy pro cyklistickou dopravu	Špatný stav silnic III. třídy a místních komunikací
Prostupnost státní hranice (Polsko) pro osobní i nákladní dopravu	Ohrožení hlavní přístupové silnice I.tř. v zimě – závěje, neprůjezdnost
	Průjezdy obcemi, chybí obchvaty
	Špatný stav železničních tratí
	Chybí koordinace a systémová podpora pro cyklistickou dopravu
	Chybí infrastruktura pro cyklistickou dopravu, nejsou odděleny stezky pro cyklisty (silnice, cesty pro pěší)
	Nedostatečná komunikace obcí – málo společných řešení
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Oddělení dešťové a splaškové kanalizace, retence vody	Úbytek podzemních vod
Využití energie z obnovitelných zdrojů	Dlouhodobě vázané veřejné finance na základní údržbu

	dopravní infrastruktury
Energetický management území, popř. jednotlivých obcí	Dopravní komunikace v záplavové oblasti
Modernizace železniční trati, zkapacitnění pro nákladní dopravu	Zhoršování dopravní obslužnosti venkovských oblastí, nedostatek financí na veřejnou dopravu
Využití přeshraniční železnice i pro osobní dopravu	Nekontrolovaný hraniční prostor – zvýšení kriminality v obcích na hranici
Využití tělesa bývalé úzkorozchodné dráhy	Regionální priority na technickou infrastrukturu v jiných oblastech Libereckého kraje, stav „slepé ulice“
Bezmotorová alternativní doprava – koordinace, systematická podpora, návaznost na hromadnou dopravu	Nedostatečné internetové připojení omezí administrativní i praktické činnosti organizací, institucí i jednotlivců
Dopravní obslužnost nástupu do Jizerských hor v zimě (turistická autobus. linky na Smědavu, parkování v Bílém Potoce apod.)	
Mezinárodní spolupráce policie a složek IZS	
Napojení okrajových obcí na rychlý internet	

5.2.4 Vybavenost obcí a veřejné služby

TECHNICKÉ ROZVODY (vodovody a kanalizace, energie a plyn a další) jsou popsány v kap. 5.2.3. (↻ Tab. 17)

ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ SLUŽBY (↻ Tab. 19, 20)

Hlavním poskytovatelem **zdravotnických služeb** je Nemocnice Frýdlant, s.r.o., soukromé zařízení ve vlastnictví firmy sídlící mimo území. Nemocnice má 126 lůžek, chirurgické, interní a gynekologické oddělení, porodnice byla zrušena v roce 2008. Nemocnice dále poskytuje služby oddělení následné péče včetně, rehabilitace, terénní ošetrovatelské péče a sociálního poradenství. Má vlastní oddělení radiodiagnostiky a klinické biochemie a hematologie. Oddělení chirurgie poskytuje i pohotovostní službu. S 220 zaměstnanci patří Nemocnice Frýdlant k největším zaměstnavatelům v území. Nadregionální význam má zdravotnické zařízení Lázně Libverda, které poskytuje léčebné procedury při onemocněních pohybového aparátu a srdce a krevního oběhu. Vedle rehabilitace nabízí i relaxační programy. Pro úspěšný rozvoj lázní je už řadu let limitem rezortní politika státu omezující příspěvky na lázeňskou péči, dlouhodobým problémem lázní je kvalifikovaný a motivovaný personál poskytující služby ve vysoké kvalitě.

Soukromé ordinace praktických lékařů jsou kromě Frýdlantu v Novém Městě pod Smrkem, Hejnicích, Raspenavě, Višňové, lékaři ordinují také v Dětrichově, Habarticích a Dolní Řasnici. Ordinace dětského lékaře je ve Frýdlantě, Hejnicích, Raspenavě a Novém Městě pod Smrkem. Zejména v menších obcích ordinace nefungují každý den. Totéž se týká soukromých ordinací zubních lékařů, kteří poskytují služby pouze ve Frýdlantě, Hejnicích a Habarticích. Podle počtu registrovaných pacientů na 1 praktického lékaře patří Frýdlantsko dlouhodobě mezi okresy s nejhorsí dostupností lékařské péče v Libereckém kraji, v dostupnosti zubního lékaře je nejhorsí v kraji i NUTS Severovýchod (dvojnásobek celostátního průměru). Trvalým ohrožením je přitom uzavírání ordinací praktických lékařů, kteří odcházejí do důchodu.

Za odbornou lékařskou péči, s výjimkou ambulancí a poraden zastoupených v nemocnici ve Frýdlantě (rehabilitace, ortopedie, neurologie, psychiatrie, ORL, alergologie, interní obory – kardiologie, gastroenterologie, diabetologie), cestují obyvatelé obcí Frýdlantska do Liberce, případně Jablonce nad Nisou (porodnice).

Rychlou zdravotní a záchranou službu zajišťuje Krajská nemocnice Liberec.

Lékárny jsou ve Frýdlantě, Hejnicích, Raspenavě a Novém Městě pod Smrkem. Oční optika a prodejna zdravotnických potřeb a rehabilitačních pomůcek funguje pouze ve Frýdlantě.

Sociální služby na Frýdlantsku poskytují jednak veřejné instituce, jednak nestátní neziskové organizace (většinou mimoregionální). Podle zákona 108/2006 Sb. je k poskytování sociálních služeb nutná registrace, systém příspěvků však částečně podporuje i domácí péči, zajišťovanou rodinnými příslušníky.

Infrastrukturu pro poskytování sociálních služeb v obcích tvoří na Frýdlantsku 9 zařízení sociální péče:

- 6 domů s pečovatelskou službou (Frýdlant, Dětrichov, Raspenava, Lázně Libverda, Nové Město pod Smrkem),
- 2 domovy důchodců (Frýdlant, Jindřichovice pod Smrkem),
- 1 ústav sociální péče pro mentálně postižené děti a mládež (Raspenava),
- 1 dětský domov (Frýdlant).

Koordinaci sociální péče zajišťuje úřad ORP Frýdlant – oddělení sociální péče Městského úřadu ve Frýdlantě. Oddělení nebo pracovníky vyčleněné pro oblast sociální péče mají i města Hejnice, Nové Město pod Smrkem a Raspenava. Úřady obcí nemají speciální pracovníky ani kurátory.

Obce v území společně zpracovaly komunitní plán sociálních služeb, který platil do roku 2013. Plán na další období zpracovalo samostatně město Frýdlant, které v projektu POSEC poskytuje sociální služby (zejména poradenství) i pro obyvatele ostatních obcí. Z hlediska plynulého financování poskytovaných služeb, které je důležité jak pro bezpečí klientů, tak pro stabilitu poskytovatelů, by bylo vhodné, aby obce pokračovaly ve společném plánování služeb a alokovaly dlouhodobě zdroje na poskytování potřebných služeb. Terénní služby a služby poskytované v domácím prostředí přitom mohou snížit náklady obcí, zejména pokud by se na financování služeb podíleli i příjemci příspěvků na péči. Pro rozvoj domácí péče má pozitivní význam i maturitní obor Sociální činnost (SŠHL Frýdlant) a trend výstavby sociálních bytů v obcích.

ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ (☞ kap. 5.2.8., ☞ Tab. 24)

Ve vztahu k vybavení obcí fungují školy často jako uzavřené areály, omezené na vzdělávací činnosti pro děti a mládež, případně pro volnočasové sportovní aktivity. Jako příležitost je možné hodnotit využívání areálů a vybavení škol pro další skupiny obyvatel, např. pro celoživotní vzdělávání.

VEŘEJNÉ KNIHOVNY

Všechny obce území jsou provozovatelem veřejné knihovny, které vedle základní výpůjční služby knih a časopisů nabízejí veřejný internet (pro registrované čtenáře zpravidla zdarma). Řada knihoven pořádá akce zaměřené především na děti a mládež, provozuje vlastní interaktivní webové stránky. Knihovny tak fungují jako komunitní kulturní centrum obce a tento potenciál je možné (podle kapacit v jednotlivých obcích a často i osobního zaujetí knihovníka/knihovnice) rozšířit.

KULTURA, PAMÁTKY

Historie osídlení na Frýdlantsku je dlouhá, většina obcí byla založena ve 13. – 14. století německými kolonisty, v severovýchodní části německá kolonizace navázala na ještě starší slovanské osídlení. Všechny obce mají v území vyčleněno území archeologických nálezů tř. I a II. Ve 4 obcích se vyskytují historicky významné stavby (rodiště nebo místo pobytu významných osobností), v 8 obcích se nalézají místa významných událostí.

I v malých obcích na Frýdlantsku funguje překvapivě rozsáhlá síť **muzeí**. Jejich zřizovateli jsou obce (Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Pertoltice) i neziskové organizace a soukromé osoby. Výstupem projektu MASiF je mj. internetová prezentace této sítě muzeí na www.muzea-frydlantsko.cz. Jen dvě muzea jsou členy Asociace muzeí a galerií ČR (Městské muzeum Frýdlant, Skanzen Pertoltice), i nejmenší muzea se však zapojují do celostátních i dalších akcí (Muzejní noc, Dny evropského kulturního dědictví, Den otevřených podstávkových domů). **Galerie a výstavní sítě** jsou zřizovány

převážně městy (Frýdlant, Nové Město p.S., Lázně Libverda), ale i dalšími subjekty (galerie v Mezinárodním centru duchovní obnovy – Hejnice).

Frýdlantsko je bohaté na **nemovitě kulturní památky**. Na území se vyskytuje městská památková zóna (historické jádro Frýdlantu), národní kulturní památka (zámek Frýdlant) a 136 nemovitých kulturních památek zapsaných do Ústředního seznamu kulturních památek ČR. Jde o nemovitosti různé povahy – kostely, kaple, venkovské i městské domy, technické stavby (mostky, větrný mlýn, městské lázně), sochy, křížky a boží muka. Stav památek je různý, v mnoha případech havarijní. Zároveň však odlehlost území a nedostatek prostředků zabránily novodobým přestavbám a řada památek (zejména venkovské domy) se zachovala v cenné původní podobě. Na Frýdlantsku se tak dochovaly typické objekty tradiční venkovské architektury – podstávkové domy. Širší prostor tohoto stavebního typu, tzv. *krajina podstávkových domů* je vymezena v sousedním Sasku (Landkreis Löbau-Zittau, Landkreis Bautzen, Landkreis Sächsische Schweiz), Polsku (Powiat zgorzelecki, Powiat lubański, Powiat Iwowiecki) a sousedních krajích ČR (vedle Libereckého kraje – okres Česká Lípa také kraje Ústecký, Středočeský, část Královéhradeckého). Mnoho podstávkových domů je kvalitně opraveno, jiné však chátrají nebo byly zničeny necitlivými úpravami. V česko-polsko-německém partnerství vznikly projekty na prezentaci tohoto jedinečného kulturního dědictví, iniciativa saské strany směřuje k přihlášce oblasti do seznamu UNESCO. Spolupráce na péči a záchraně tohoto jedinečného kulturního dědictví je příležitostí jak v oblasti péče o památky a živé kultury, tak technického vzdělávání (řemesla) a cestovního ruchu.

Zajímavou, avšak v mnoha obcích zanedbanou památkou, jsou hřbitovy s náhrobky původních německých obyvatel. Průzkumem hřbitovů se zabývá katedra historie Technické univerzity v Liberci a výsledky její práce mohou přinést cenné informace o historii území (místní osobnosti a rodiny, příběhy rodáků apod.) a napomoci zlepšování česko-německých vztahů.

Poloha na hranici s Polskem a poblíž Německa umožňuje pořádání **mezinárodních akcí**. Bazilika a klášter v Hejnicích jsou jednou ze zastávek výjimečného mezinárodního produktu *Via sacra* (www.mcdo.cz), trasy po významných církevních památkách. Nejbližším dalším místem na trase je klášter St. Marienthal v těsné blízkosti za hranicemi v Německu, v údolí Nisy s vynikající dopravní návazností (vlak, cyklostezka) na města Žitava a Görlitz/Zgorzelec.

Překročení dvojích hranic na krátkém úseku pěší nebo cyklistické cesty může být zároveň zajímavostí pro návštěvníky a je tématem každoroční třístranné akce *Putování – Wanderung - Więdrówka*, pořádané od r. 1997.

Infrastruktura pro kulturu v obcích zahrnuje vedle památek také kulturní domy a sály (často víceúčelové), muzea a výstavní síně (provozované obcemi a soukromými osobami), 2 digitalizovaná kina (Frýdlant, Hejnice). Jako koncertní a klubové prostory jsou většinou využívána místa, u nichž nejde o primární určení, např. prostory zámku Frýdlant, Rytířský sál dvora Hlaváč ve Vsi (Černousy), kostely, sály restaurací, veřejná prostranství v obcích.

SPORTOVNÍ A VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Území nabízí rozmanitý potenciál pro sport a tělovýchovu, různé formy a aktivní využití volného času.

Krajinný potenciál je popsán v kap. 5.2.7. Prozatím méně je využívána krajina Frýdlantské pahorkatiny, která však má značný potenciál díky dobré dostupnosti a nízké dopravní zátěži.

V blízkém sousedství Polska a Německa vznikly významné areály, u nichž zatím není využití rozvojový potenciál pro Frýdlantsko (např. ubytování, doplňkové služby apod.): vodní nádrž Witka a lyžařský areál Swieradów Zdrój (Polsko), jezera Olbersdorf a Berzdorf (Německo).

V jednotlivých obcích se nacházejí veřejná zařízení pro sport (hřiště), v různém stavu. Nejlepší situace je ve městech, v menších obcích jde zpravidla jen o fotbalové, případně multifunkční hřiště. Některé

obce zkvalitnily veřejná zařízení pro sport v minulých letech, využívány jsou také tělocvičny ve školách.

Pro rekreační sportovní aktivity se využívají i veřejná prostranství v obcích, nejvíc městské parky (Frýdlant) vybavené především hřišti pro nejmenší děti. Rozšíření nabídky pro další skupiny obyvatel by mohlo přinést doplnění dalších herních areálů (např. plocha pro pétanque apod.), zejména při vhodném naplánování takových prostor s aktivní účastí veřejnosti.

POLICIE

Obvodní oddělení Policie ČR se nacházejí ve Frýdlantě, Hejnicích a Novém Městě pod Smrkem. Na území města Frýdlant působí od roku 2012 Městská policie Liberec, dále zde funguje soukromá bezpečnostní služba FBS. V Heřmanicích se nachází výcvikové zařízení služební kynologie Celní strážě ČR. Všechny bezpečnostní složky spolupracují i na výchovných akcích pro děti a mládež (více v kap. 5.2.10).

POŠTA

Česká pošta poskytuje na Frýdlantsku služby v 9 vlastních pobočkách a na 3 místech prostřednictvím partnerů. S výjimkou Frýdlantu jsou pobočky otevírané jen v pracovní dny, ve 4 obcích jen odpoledne. Relativně hustá síť tak nabízí jen omezeně dostupné služby, což zejména v kombinaci s vzrůstajícím trendem vyjíždky obyvatel za prací značně snižuje dostupnost části služeb, resp. zvyšuje náročnost osobní rozevážky poštovních zásilek.

Tab.26 Dostupnost služby České pošty (zdroj: www.ceskaposta.cz)

Dostupnost služby	Město/obec	Pozn.
Celodenní provoz	Frýdlant Hejnice Nové Město pod Smrkem Raspenava Višňová Lázně Libverda Dětřichov	Otevřeno také v sobotu (8-10 hod.) Pouze pracovní dny, 8-11, 13-17hod. Pouze pracovní dny, 8-11, 13-17 hod. Pouze pracovní dny, 8-11, 13-16:15 hod. Pouze pracovní dny, 11:45-13, 13:30-16 hod. Pouze pracovní dny, 8-10, 13-16 hod. Pouze pracovní dny, 7-11, 13-14 hod.
Provoz pouze část dne	Bílý Potok Habartice Jindřichovice pod Smrkem Dolní Řasnice Bulovka (výdejní místo)	Pouze pracovní dny, 12:45-16 hod. Pouze pracovní dny, 12-16:15 hod. Pouze pracovní dny, 13:40-16:40 hod. Pouze pracovní dny, 13-16:30 hod. Pouze pracovní dny, 9-10 hod.
Bez poštovní pobočky	Černousy Heřmanice Horní Řasnice Krásný Les Kunratice Pertoltice	

SWOT ANALÝZA: VYBAVENOST OBCÍ A SLUŽBY

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Zdravotnická zařízení (Nemocnice Frýdlant, Lázně Libverda)	Konkurenceschopná nabídka lázeňské péče
Komunitní plán sociálních služeb – základ pro společnou nabídku potřebných služeb	Nízká dostupnost lékařské péče, zejména zubních lékařů
Nabídka poraden a péče POSEC Frýdlant, kvalitní činnost OSP SRP Frýdlant	Dlouhodobé financování sociálních služeb neumožňuje rozvinout systematickou nabídku potřebných služeb
Obor <i>sociální činnost</i> na SŠHL	Špatný stav části památek
Síť veřejných knihoven ve všech obcích	Stav části zařízení pro sport a volný čas
Bohaté kulturní a historické dědictví	Omezená dostupnost služeb České pošty
Infrastruktura pro kulturu (památky, objekty)	

**Komunitně vedená strategie místního rozvoje
byla zpracována s podporou z Operačního programu Technická pomoc
(projekt CZ.1.08/3.2.00/14.00208 – SCLLD MASiF)**

Zařízení pro sport a volný čas ve všech obcích	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Terénní a domácí sociální a zdravotní služby	Snižování příspěvků na lázeňskou péči – odliv pacientů
Výstavba sociálních bytů v obcích	Uzavírání ordinací soukromých lékařů
Zlepšení základny pro poskytování terénních služeb (sociálně aktivizační služby, drogově závislí) ve Frýdlantě	Necitlivé rekonstrukce objektů kulturního a historického dědictví
Krajina podstávkových domů – mezinárodní spolupráce	Snižování finanční podpory na péči o kulturní dědictví
Hřbitovy – regionální, popř. mezinárodní spolupráce za účasti VŠ	Snižování finanční podpory na sportovní a volnočasové aktivity
Rozvoj mezinárodních produktů (např. Via sacra), využití moderních komunikačních prostředků, vývoj integrovaných rezervačních a dopravních systémů	Vandalismus, ničení veřejné vybavenosti
Využití knihoven jako komunitních center	Uzavírání poboček České pošty
Rekreační areály v Polsku a Německu – propojení, doplňující nabídka	
Rozšíření nabídky volnočasových areálů na veřejných prostranstvích v obcích	

5.2.5 Bydlení

Ve struktuře domovního fondu na Frýdlantsku převažují rodinné domy, většina domů je postavena před rokem 1919. Technická vybavenost domů je různorodá, ve srovnání Libereckého kraje patří Frýdlantsko k podprůměrným oblastem (↻ Tab. 21).

V oblasti bytové výstavby je v posledních letech, zřejmě následkem ekonomické recese, patrný útlum výstavby bytových domů, s výjimkou center osídlení (větší města) a sídel s vazbou na páteřní komunikaci I/13. Pozitivní pro výstavbu jsou nízké ceny pozemků. V územních plánech mají obce rezervy pro výstavbu objektů bydlení, komerční ceny stavebních pozemků se pohybují od 100 do cca 500 Kč/m².

Vzhledem k velikosti měst na Frýdlantsku nelze mluvit o typické suburbanizaci a suburbanizační vliv Liberce zatím nepřekročil hřeben Jizerských hor. I ve Frýdlantě je však již patrný trend vzniku předměstí se zástavbou rodinných domů a vyliďňování středu města.

Stav bytového fondu je nepříznivý zejména u bytových domů. Bytový fond spravují ve městech příspěvkové organizace, v menších obcích úřad obce.

Ve všech obcích je řada objektů druhého bydlení (chat a chalup) a rekreačních ubytovacích zařízení, která jsou umístěna především v obcích v podhůří Jizerských hor. Ubytovací zařízení slouží částečně i pro ubytování zaměstnanců mimoregionálních firem provádějících např. stavební nebo lesnické práce. Jde o faktor, který může provozovatelům přinést potřebnou stabilitu příjmů mimo turistickou sezónu, není však trvalý.

Na Frýdlantsku není žádná obec zcela „chalupářská“ bez trvale žijících obyvatel. V 5 místních částech obcí přesahuje počet přechodně bydlících počet trvale žijících obyvatel a v 7 místních částech dosahuje cca třetiny až poloviny trvale žijících. Z těchto 12 místních částí jsou pouze 2 součástí obcí v oblasti Jizerských hor. Druhé bydlení je trend, který často pozitivně přispívá k vzhledu obcí. Sezónní zvýšení počtu obyvatel však zároveň zvyšuje nároky na infrastrukturu, ale nezvyšuje daňové výnosy obcí, resp. přináší jen malý výnos daně z nemovitostí.

Tab. 27 Poměr trvale a přechodně bydlicích obyvatel obcí a místních částí (zdroj: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Libereckého kraje, podle výhledu 2015)

Obec	Místní část	Trvale bydlící	Přechodně bydlící	Podíl přechodně bydlících (%)	Pozn.
Bílý Potok		636	180	28	CHKO
Bulovka	Arnoltice	325	96	30	
	Bulovka	471	90	19	
	Dolní Oldříš	24	42	175	
Černousy	Černousy	165	60	36	
	Ves	82	28	34	
Dětřichov		821	108	13	
Dolní Řasnice		509	138	27	
Frýdlant	Albrechtice	55	175	318	CHKO
	Frýdlant	6933	23	2	
	Větrov	562	38	7	
Habartice	Habartice	442	66	15	
	Háj	27	14	52	
Hejnice	Hejnice	2542	123	5	CHKO
	Ferdinandov	352	88	27	CHKO
Heřmanice		298	165	55	
Horní Řasnice	Horní Řasnice	183	100	55	
	Srbská	22	25	114	
Jindřichovice p.S.	Dětřichovec	19	25	132	
	Jindřichovice p.S.	591	75	13	
Krásný Les		440	88	20	
Kunratice		411	40	10	
Lázně Libverda		464	126	27	CHKO
Nové Město p.S.	Hajniště	211	45	21	
	Ludvíkov p.S.	178	120	67	CHKO
	Nové Město p.S.	3570	205	6	CHKO
Pertoltice	Dolní Pertoltice	169	78	46	
	Horní Pertoltice	71	100	141	
Raspenava		2786	210	8	CHKO
Višňová	Andělka	174	43	25	
	Filipovka	28	8	29	
	Loučná	19	5	26	
	Minkovice	118	28	24	
	Poustka	151	35	23	
	Předlánce	152	35	23	
	Saň	7	3	43	
	Víska	147	35	24	
	Višňová	574	135	24	

Rizikový a ze strany obcí obtížně regulovatelný je trend budování ubytoven pro sociálně slabé ze spekulativních důvodů. Díky současnému systému přiznávání a vyplácení sociálních dávek na bydlení vytváří nájemné v takových objektech majiteli značné zisky. Úroveň bydlení je přitom velmi špatná. Vznik ubytoven ve starších panelových domech nebo v soukromých objektech v centrech měst je základem pro sociálně vyloučené lokality. Gabalova zpráva (2006) eviduje dvě lokality, Analýza sociálně vyloučených lokalit Libereckého kraje (2013) už šest lokalit. Pět obcí se v roce 2014 zapojilo do společné přihlášky ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování na základě vymezení

kritických oblastí v Bulovce (bytové domy v Arnolticích a Bulovce), Frýdlantě (bytové domy v centru města, panelové domy na sídlišti – celkem 3 popsané lokality), Hejnicích (rozptýleně po celém městě, zejména panelové domy na sídlišti), Novém Městě pod Smrkem (centrum města i panelové domy na sídlišti, celkem 3 lokality), Raspenavě a Višňové (kritická je situace zejména v Anděle).
Jde o problém, který není řešitelný na regionální úrovni bez změny legislativy.

SWOT ANALÝZA: BYDLENÍ	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Nízké ceny stavebních pozemků	Špatný stav bytového fondu a bytových domů
Stavební pozemky v ÚP	Zábory zemědělské půdy pro výstavbu
Harmonické a zdravé přírodní prostředí	
Napojení většiny sídel na veřejný vodovod	
Trend druhého bydlení pozitivně ovlivňuje vzhled obcí	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Regenerace a oživení bytové výstavby a veřejných prostranství	Zvyšování veřejných výdajů vlivem suburbanizace
Spolupráce s ASZ při řešení sociálně vyloučených oblastí	Vylidňování malých obcí a center měst
	Zvyšování veřejných výdajů vlivem druhého bydlení
	Vznik ubytoven pro sociálně slabé a sociálně vyloučených oblastí

5.2.6 Život v obcích

Spolkový život ovlivňuje jak veřejná vybavenost obcí (viz kap. 5.2.4), tak aktivita a zájem obyvatel připravovat různé akce, zapojovat se do pravidelných činností spolků a jednorázových akcí, podílet se na vzhledu veřejných prostranství apod. Tato občanská aktivita je ovlivněna nasycením základních potřeb, tzn. je spojena se společenským statutem, úrovní vzdělání a příjmů obyvatel. Nepochybně negativní vliv má i vyjíždka za prací a do škol. V podmínkách venkovské oblasti nefunguje formálně organizovaná spolupráce neziskového sektoru, občanské aktivity působí převážně v hranicích jednotlivých obcí (výjimkou jsou sportovní kluby, které pořádají soutěže).

Poradenství na Frýdlantsku poskytuje pouze jedna občanská poradna v činnosti POSEC Frýdlant. Činnost v rozsahu 2:45 hod./týden, zejména v oblasti bydlení, financí a spotřebitelství zajišťuje dojíždějící odborník z Liberce, na konzultaci je nutné se objednávat.

Na Frýdlantsku působí tradiční organizace, typické pro venkovské obce: takřka ve všech obcích fungují spolky dobrovolných hasičů a myslivců.

Zásahové jednotky a sbory dobrovolných hasičů se kromě vlastní činnosti v integrovaném záchranném systému podílejí na práci s dětmi a mládeží, komunikují s dalšími jednotkami jak na národní, tak mezinárodní úrovni, účastní se různých soutěží a setkávání. Jejich činnost zároveň podporuje vzájemnou solidaritu venkovských oblastí v případě živelních katastrof.

Myslivecká sdružení a honební společenstva se podílejí na péči o životní prostředí, některá sdružení do své činnosti zapojují i děti a prohlubují tak jejich vztah k přírodě. Ve Frýdlantě také působí místní organizace Českého svazu rybářů.

Další typickou činností je volnočasový sport. Zázemí pro sportovní aktivity je popsáno v kap. 5.4.4., sportovní sdružení mají tato zařízení obcí často v pronájmu a provozují je. Nejčastějším druhem provozovaného sportu je fotbal, dále na Frýdlantsku následuje házená, florbal, tenis, volejbal,

sportovní gymnastika, karate, lední hokej (krytá hala ve Frýdlantě). Ve Frýdlantě, Hejnicích a Novém Městě pod Smrkem působí horolezecké oddíly a turistické spolky s historickou vazbou na oblast Jizerských hor. Bohatou historii má Sportovní taneční klub Raspenava. Dobrovolníci zajišťují řadu tradičních místních akcí (např. turistické pochody, akce pro děti apod.), péči o tratě pro běžecské lyžování a informovanost o stavu tratí v okolí Nového Města pod Smrkem.

Trendem posledních let je fitness a sportovní aktivity pro veřejnost. Fitness centra vznikla ve Frýdlantě a Hejnicích, ke cvičení pro veřejnost jsou využívány i školní tělocvičny.

Spolky zaměřené na kulturní aktivity jsou méně časté. Na Frýdlantsku působí sdružení zaměřená na péči o kulturní a historické dědictví (např. Spolek Frýdlantské okresní dráhy, Lunaria, spolek Za obnovu kostela Nejsvětější Trojice v Bílém Potoce, spolek pro obnovu kostela v Horní Řasnici a další). Některá místní muzea (Raspenava, Pertoltice, Srbská, Dolní Řasnice, Jindřichovice pod Smrkem) provozují spolky a často v souvislosti s muzeem pořádají akce pro veřejnost. Dva místní spolky – Frýdlantsko a Občanské sdružení pro obnovu a rozvoj Nového Města pod Smrkem a okolí - dlouhodobě mapují a rekonstruují drobné památky, publikují informace o kulturním dědictví Frýdlantska. Tato činnost má pozitivní dopady i na česko-německé vztahy, resp. vztahy s dřívějšími obyvateli území a jejich potomky. Dva rozsáhlé projekty v oblasti péče o kulturní dědictví připravila i MAS Frýdlantsko.

Aktivní činností v oblasti kultury se zabývají pěvecká sdružení a hudební skupiny všech žánrů, ojedinelý je divadelní spolek.

Na Frýdlantsku nepůsobí žádný oddíl celostátních organizací pro děti a mládež (Junák, Pionýr). Skupiny dětí a mládeže fungují jako formální i neformální při jiných nestátních neziskových organizacích (např. spolek Lunaria vede dětský oddíl Ledňáček) nebo je na práci s dětmi přímo zaměřena činnost NNO (Novoměstská občanská společnost pro děti a mládež – NOS, spolek Inteligentní odpoledne ve Višňové, spolek Domeček ve Frýdlantě apod.). Mateřská centra jako neformální skupiny rodičů nejmenších dětí vznikla v Novém Městě pod Smrkem, Hejnicích a Frýdlantě. Významnou aktivitu v oblasti práce s dětmi a mládeží vyvíjí Jednota bratrská v Novém Městě pod Smrkem a Hejnicích.

Ustupující trend, spojený se stárnutím původních nositelů aktivit, zaznamenávají tradiční sdružení zaměřená na vzájemnou podporu určitých skupin obyvatel – svazy žen, kluby důchodců apod. V některých obcích jejich činnost nahrazuje Sbor pro občanské záležitosti.

V místních částech některých obcí (Víska ve Višňové, Baráčníci ve Frýdlantě - Větrově) působí nebo vznikly spolky nahrazující činnost osadních výborů. Jejich činnost je buď tradiční, zaměřená na volnočasové aktivity nebo vzhled obcí (baráčníci), případně vychází z pocitu ohrožení okrajové místní části. Tyto iniciativy mohou však mít značný rozvojový potenciál, pokud iniciativu převezmou pozitivně naladěné vůdčí osobnosti. Příležitostně a spontánně vznikají a posléze utlumují činnost spolky zaměřené na obranu životního prostředí a zájmů obyvatel v případě ohrožení (Arnoltice, Pertoltice – v souvislosti se záměrem otevření pískovny).

Tradiční církve (katolická, evangelická, československá husitská) na Frýdlantsku zaznamenávají spíše úbytek věřících, fungují však jako provozovatelé významných zařízení (Mezinárodní centrum duchovní obnovy v Hejnicích, Domov U Spasitele Frýdlant) a správci hodnot kulturního dědictví. Naproti tomu výrazná je aktivita Jednoty bratrské, a to zejména v obcích s nejslabší životní úrovní, vysokou nezaměstnaností, výskytem sociálně vyloučených lokalit. Jednota bratrská zde nabízí volnočasové programy pro děti a mládež, rodiny s dětmi, seniory, vzdělávací programy zaměřené zejména na ženy a jejich pracovní uplatnění.

Vedle organizovaných forem občanské angažovanosti se v jednotlivých případech úspěšně objevují metody a způsoby efektivního zapojení veřejnosti do plánování a života obce. V Kunraticích proběhla v roce 2012 tvorba vize komunity („*Na slovíčko, sousedé*“), která významně přispěla k oživení veřejného života v obci, iniciovala řadu zajímavých akcí, z nichž některé přesáhly hranici obce (*Jamparáda* – soutěž ve výrobě džemů s vazbou na místní, dnes už zaniklou, továrnu Marmeládkou). Systematické zapojení veřejnosti do rozvoje obce (např. pomocí Místní agentury 21) se objevuje pouze v Jindřichovicích pod Smrkem, má však spíše charakter organizace volnočasových aktivit než akčního plánování veřejného života zaměřeného na udržitelný rozvoj. Překážkou uplatnění Místní agentury 21 je náročnost tohoto nástroje na administrativní zázemí a jistá formalizace, která je zejména pro menší obce bez úřednického aparátu obtížná. Naproti tomu se objevují spontánní aktivity zaměřené na péči o životní prostředí (Višňová, viz 5.2.1).

SWOT ANALÝZA: ŽIVOT V OBCÍCH	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Tradiční spolková činnost	Menší zájem o aktivní občanskou angažovanost
Pozitivní zkušenosti se zapojením veřejnosti do plánování a rozhodování	Nízká míra spolupráce neziskových organizací a občanských iniciativ
Silná základna dobrovolných hasičů	Omezené fungování občanské poradny
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Spolupráce spolků a občanských aktivit včetně mezinárodní spolupráce	Ekonomický tlak, vyjíždka za prací – nedostatek aktivních osobností, kapacit
Zapojování veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů na místní úrovni	Potlačování role a významu občanských iniciativ a neziskových organizací
Podpora dobrovolnictví	

5.2.7 Podnikání, výroba, zaměstnanost

Průmyslová výroba je soustředěna především ve větších sídlech (Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Hejnice) nebo v místech, kde byly výrobní areály zakládány historicky (Černousy). V menších sídlech existují rozsáhlé zemědělské areály dřívějších statků. V mnoha případech jsou průmyslové i zemědělské areály opuštěné a nevyužívané (brownfields): podle evidence z roku 2007 se na Frýdlantsku nachází 78 takových lokalit z celkem 364 v Libereckém kraji.

PRŮMYSL

Tradiční **těžba a zpracování rud** (ojediněle zlato, železná a cínová ruda, měď, magnetit) byla ukončena do 19. století, místní těžba vápence v roce 1945. V současné době se na Frýdlantsku těží pouze čedič pro výrobu drceného kameniva (Mokry vrch/Krásný Les) a písek (Horní Řasnice). V území jsou další rezervy hornin – netěžené lokality, chráněná ložisková území a výhradní ložiska (písek v lokalitě Arnoltice/Bulovka, čedič v Heřmanicích, štěrkopísky v Horní Řasnici, lignit ve Višňové), jejichž otevření je obyvateli vnímáno jako ohrožení přírodního prostředí a kvality života v obcích. Problematická je struktura **průmyslové výroby a podniků**: po změně struktury výroby po likvidaci textilního průmyslu došlo na přelomu tisíciletí k dílčímu vzestupu, kdy v oblasti působily menší firmy orientované na automobilový průmysl (dodávky komponentů pro Škodu Mladá Boleslav).

V posledních letech je však patrný přesun firem do vnitrozemí. Mezi příčinami se objevuje

- celkové snížení výroby v době dlouhodobé hospodářské stagnace po roce 2008,
- nevyhovující doprava (stav a údržba komunikací, celoroční sjízdnost, vzdálenost od center),
- zastaralá technická infrastruktura podniků,
- slabý kapitál a omezená dostupnost úvěrů pro zahájení nebo rozvoj podnikání,

- vliv konkurence průmyslových zón v Liberci, které jsou lépe situované, napojené na další infrastrukturu,

tzn. řada příčin je obecná a není řešitelná intervencemi na místní a regionální úrovni. Zároveň však tato situace vede ke zhoršení situace na místní úrovni (snížení nabídky pracovních míst), vynucuje si zvýšené náklady z veřejných financí (veřejná doprava při zvýšené dojížděce za prací, dávky v nezaměstnanosti) a zároveň snižuje daňové výnosy (přesuny sídel firem, stěhování obyvatel za prací). Jde o strukturální problém, který má negativní dopady na místní úroveň.

Potenciál rozvoje mají inovativní podniky, které jsou díky výjimečné nabídce schopny úspěšně oslovit mimoregionální zákazníky, nebo pružné mikropodniky s nabídkou pro místní spotřebitele (opravy automobilů, služby pro zemědělce apod.), které jsou schopny přizpůsobit se nízké místní koupěschopnosti, nebo dodavatelé pro větší, většinou mimoregionální firmy (např. stavební firmy). Spíše výjimkou jsou inovující firmy, které nejenže v území setrvávají, ale vyvíjejí vlastní vzdělávací a inovační programy a projevují společenskou odpovědnost: např. firma CIS Systems s.r.o. (Nové Město pod Smrkem) založila v roce 2009 ve spolupráci s Technickou univerzitou Liberec vzdělávací kurz pro vyšší management, podporuje místní neziskové organizace, buduje zázemí pro kulturní akce. Rizikovým faktorem může být umístování zatěžujících výrobních do blízkosti sídel nebo přírodně cenných území. Většina obcí přitom nemá v územních plánech stanoveny regulativy pro „drobnou nezatěžující výrobu“. Území tak hrozí nešetrné využívání, které může ohrožovat jak zdraví obyvatel, tak jiné typy podnikání (např. cestovní ruch využívající charakteristiky území jako přírodního, zdravého a zachovalého).

ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ

Tradičním typem **zemědělství** na Frýdlantsku je pastevectví, které se v podobě extenzivní živočišné výroby - chovu skotu a ovcí uplatňuje dodnes. U pozemků převažují trvalé travní porosty, stupeň zornění je velmi nízký, což částečně odpovídá značnému podílu LFA s nižší kvalitou půdy a horšími klimatickými podmínkami, částečně však také negativním celostátním trendům: trvalé travní porosty převažují i v úrodnější severovýchodní části území. Pěstování biomasy na zemědělské půdě není na Frýdlantsku významněji rozšířeno. Výjimečná je jediná farma zaměřená na prodej osiva.

Mezi uživateli zemědělských pozemků podle databáze LPIS převažují fyzické osoby s výměrou do 100 ha, přičemž s jedinou výjimkou převažují trvalé travní porosty nad ornou půdou, která často slouží k vlastní výrobě krmiv. U 5 uživatelů je evidovaná rozloha menší než 1 ha a pravděpodobně zemědělsky nepodnikají. Jako stabilizační faktor lze hodnotit, že velké zemědělské firmy mají sídlo v území a vlastníci až na výjimky trvale bydlí v místě, kde podnikají.

Tab.28 Struktura uživatelů zemědělských pozemků podle LPIS (zdroj: MZe)

Právní forma	Výměra pozemků	Nad 100 ha	Do 100 ha	Méně než 1 ha	Celkem
Fyzická osoba		10	111	5	126
Společnost s ručením omezeným		5	0	0	5
Aktiová společnost		3	0	0	3
Jiní – myslivecké sdružení		0	2	0	2
Jiní – příspěvková organizace		0	1	0	1

Tab.29 Největší zemědělské firmy působící v území (zdroj: MZe, vlastní šetření)

Firma	Sídlo	Orná (ha)	TTP (ha)	Celkem	Převažující zemědělská činnost
GRAIN, a.s.	Višňová	13,7	1798,32	1812,02	Skot bez tržní produkce mléka (BTPM)
Farma Frýdlant, a.s.	Krásný Les	0	1132,8	1132,8	Skot BTPM, koně, kozy, ovce
Hubert Silný	Raspenava	34,19	597,7	765,86	Skot BTPM, rostlinná prvovýroba
Agrofanda, spol. s r.o.	Kunratice	214,22	291,04	505,66	Skot-produkce mléka, rostl. prvovýroba
DOLPEK, a.s.	Praha	0	468,10	468,10	Skot BTPM

Josef Procházka	Frýdlant	0	385,4	385,4	Skot BTPM
Klinger Jaroslav	Frýdlant	1,73	335,6	337,33	Skot BTPM
Farma Karel Mařík s.r.o.	Jindřichovice p.S.	12,85	298,1	310,95	Chov ovcí
Statek Pod Smrkem s.r.o.	Raspenava	78,86	291,26	279,86	Skot-produkce mléka
Ing. Jan Chytil	Praha	0	271,45	271,45	Skot BTPM, ovce
FKP Frýdlant, s.r.o.	Černousy	1,85	259,27	261,12	Skot BTPM
Školní statek Frýdlant s.r.o.	Frýdlant	75,9	182,14	258,04	Skot BTPM, rostlinná prvovýroba
Hohenwald, s.r.o.	Heřmanice	0	245,02	245,02	Skot BTPM
Petr Zeman	Nové Město p.S.	6,63	214,73	221,36	Skot-produkce mléka
Jaroslav Třešňák	Horní Řasnice	0	216,29	216,29	Skot BTPM
Pastviny, a.s.	Krásný Les	0	190,42	190,42	Skot BTPM
Stanislav Zalabák	Frýdlant	78,54	102,19	180,73	Skot-produkce mléka
Hana Maiksnerová	Dětřichov	0	170,61	170,61	Skot BTPM
Věnceslava Plačková	Poděbrady	0	137,8	137,8	Chov ovcí
Tomáš Maiksner	Dětřichov	51,58	77,24	128,82	Skot BTPM
Pavel Henzl	Jindřichovice p.S.	3,31	109,12	112,43	Skot BTPM

V zemědělské činnosti převažuje orientace na výrobu s nízkou přidanou hodnotou, dlouhodobě destabilizační je závislost na dotacích. Projevuje se nízká míra diverzifikace zemědělských činností a finalizace zemědělské produkce, navazující potravinářství se uplatňuje spíše výjimečně (sýry z ovčího a koziho mléka v Dětřichovci a Vsi, jatka ve Frýdlantě, masná a uzenářská výroba ve Frýdlantě a Raspenavě – vše převážně pro místní, max. regionální spotřebu).

Pozitivním trendem je ekologické zemědělství: v území je evidováno 39 zemědělských farem hospodařících v ekologickém režimu, popř. v souběhu konvenčního a ekologického zemědělství. Převažují menší farmy do 100 ha, z 21 farem nad 100 ha je 15 ekologických. Z celkových 7398,08 ha v ekologickém zemědělství a přechodném období je však 7007,41 ha (95%) trvalých travních porostů, což potvrzuje výše uvedený trend výroby s nízkou přidanou hodnotou.

Pro rozvoj zemědělství je přínosné fungování Střední školy hospodářské a lesnické ve Frýdlantě s učebními i maturitními obory zemědělec-farmář, zahradník, opravář zemědělských strojů, lesní mechanizátor, zpracovatel dřeva. Praxe studenti vykonávají na zemědělských farmách. Jejich uplatnění je však limitované strukturou zemědělského podnikání, které v území vytváří jen omezený počet pracovních míst.

Výroba potravin je na Frýdlantsku zastoupena málo. Zpracování produktů místního zemědělství (mléko, maso) je zmíněno výše, z ostatní potravinářské produkce jsou zastoupeny pekárny (Frýdlant, Raspenava, Nové Město pod Smrkem), mlýn Raspenava, cukrářská výroba (Frýdlant). Vlastní výrobu a prodej má také Střední hospodářská škola Frýdlant (pečivo, uzeniny).

V roce 2014 zahájil produkci minipivovar ve Frýdlantě.

Chov ryb a rybolov je spíše volnočasovou než podnikatelskou aktivitou. Na Frýdlantsku existuje 110 vodních nádrží, z nichž největší Dubák má rozlohu 11 ha a ostatní max. 10 ha. Význam vodních ploch je spíše pro zájmové rybářství a environmentální (biotop rozmanitých živočichů a rostlin) než hospodářský. Komerční prodej ryb z místních chovů na Frýdlantsku funguje jen ojediněle, ve spíše výjimečné nabídce místních restaurací.

Lesnictví se uplatňuje zejména v severovýchodní části oblasti v Jizerských horách, na území CHKO plní les vedle produkční funkce také funkci vodoochrannou a rekreační.

Na většině lesních ploch hospodaří Lesy ČR, s.p. Téměř monopolní vlastnická struktura lesa a povinnosti státního podniku při zadávání zakázek ovlivňují navazující dřevozpracující průmysl, protože podmínky zadávacích řízení na zajištění lesnických činností neodpovídají možnostem místních malých podniků a neumožňují vytváření krátkých odběratelsko-zpracovatelských řetězců. Zároveň tak ubývají i tradiční sezónní pracovní příležitosti pro místní obyvatele. Silné zázemí státního

podniku však umožňuje také podporovat rekreační funkci lesa zřizováním vybavení pro návštěvníky (odpočinková místa, naučné prvky – stezky, tabule apod.). K výjimečným opatřením patří obnova několika částí historické Clam-Gallasovské obory v roce 2014.

Vedle státního podniku Lesy ČR jsou vlastníky lesů převážně obce (Bílý Potok, Bulovka, Černousy, Frýdlant, Jindřichovice p.S., Nové Město p.S., Višňová). Jde o lesy v rozloze 50-500 ha, v porostech převažuje smrk, buk, výjimečně (Bulovka) borovice.

Pěstební lesnickou činností se zabývá jediná firma – DENDRIA s.r.o. v Novém Městě pod Smrkem. Spíše výjimečné je pěstování rychlerostoucích dřevin (firma Japonský topol, s.r.o.), obchodní program firmy není zaměřen na produkci biomasy ale na sadební materiál.

Myslivost je organizována v 83 honitbách, na území působí 13 mysliveckých sdružení. V oblasti Jizerských hor jsou evidovány nadměrné stavy spárkaté zvěře a dochází k poškozování lesních i nelesních kultur. Oborní chov se v území neuplatňuje.

Včelařství má formu spíše doplňkové a zájmové činnosti, v území není žádný podnikatel, pro nějž by včelařství a výroba medu bylo převažující hospodářskou činností. Z hlediska zemědělské praxe má však význam počet včelařů a včelstev a také pedagogická včelařská činnost. Ve 4 základních organizacích Českého svazu včelařů se soustředí 129 včelařů s 1320 včelstvy. Průměr 100 včelstev na včelaře odpovídá průměru v Libereckém kraji.

SLUŽBY

Ve všech obcích jsou zastoupeny služby pro místní obyvatele – obchody s běžným sortimentem denní potřeby, stavební firmy a řemesla, pily, betonárna a panelárna, kováři (včetně podkováře) a zámečníci, autoopravny a cykloservis, stravovací a ubytovací služby, kadeřnictví a kosmetika, opravy obuvi, mandl. Veterinární služby jsou poskytovány pouze ve Frýdlantě, v území jsou dva psí útulky provozované jako soukromá služba.

Vzhledem k charakteristice území jako hospodářsky slabé oblasti je otázkou rentabilita služeb. Zejména v menších obcích provozují v řadě případů jediný obchod (případně restaurace) Vietnamci poté, co místní provozovatel službu ukončil. Významnou konkurencí pro obchodníky je soustředění supermarketů (Penny, Lidl, Tesco) ve Frýdlantě a dojezdová vzdálenost do nákupních center v Liberci. S nižší koupěschopností místních obyvatel pak v některých případech souvisí i úroveň kvality služeb.

CESTOVNÍ RUCH

Frýdlantsko je z hlediska cestovního ruchu zařazeno do turistického regionu Jizerské hory, v jeho organizaci je zastupováno Svazkem obcí Smrk (Frýdlant, Nové Město pod Smrkem, Lázně Libverda), jehož aktivity jsou však soustředěny zejména na vlastní produkty (singltrek – viz dále). Turistická informační centra jsou ve třech obcích (Frýdlant, Lázně Libverda, Hejnice), přičemž jedno je provozováno soukromým subjektem a dvě obcemi. Chybí společný management destinace, přestože v rámci příhraničních projektů (Cíl3) v česko-polské spolupráci vznikly některé záměry a byly realizovány dílčí projekty společné propagace území i specifických produktů cestovního ruchu. Frýdlantsko má značný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, který je založen na geografických a historicko-kulturních podmínkách: zachovalé přírodní lokality (Jizerské hory s oblastí bučin na severních svazích/NPR Jizerskohorské bučiny, mimo horskou a lesní oblast také Meandry Smědé, Pohanské kameny a Dubový rybník na katastru obce Višňová, Křížový vrch, Resselova výšina s rozhlednou, Poustecká obora ve Frýdlantě), kulturní dědictví a památky (viz kap. 5.2.4). Svěbytnou a jedinečnou charakteristikou je jistá odlehlost a izolovanost území, která je potenciálem pro nabídku specifickým skupinám (rodiny s malými dětmi, senioři apod.) a trendových produktů (např. soft adventure, LARP, dobrovolnický cestovní ruch, event turismus apod.). Z hlediska ochrany přírody a krajiny a udržitelného rozvoje je méně vhodné směřovat záměry cestovního ruchu do atraktivních horských a lesních lokalit.

Infrastruktura pro cestovní ruch zahrnuje různé typy ubytovacích kapacit (přes 2100 lůžek ve všech typech a kategoriích ubytování), možnosti stravování, další zázemí (lázně, koupaliště, sportovní areály, rozhledny atd.), síť značených turistických a cyklistických cest. V období prázdnin navíc jako ubytovny fungují i školy a školská zařízení (do následujícího přehledu nejsou zahrnuty).

Tab.30 Struktura ubytovacích kapacit (Zdroj: www.liberecky-kraj.cz, vlastní šetření)

	Hotely a motely		Penziony		Apartmány		Chalupy a chaty		Ubytování v soukromí		Turistické ubytovny		Kempy		Celkem	
	objektů	lůžek	objektů	lůžek	objektů	lůžek	objektů	lůžek	objektů	lůžek	objektů	lůžek	objektů	lůžek	objektů	lůžek
Bílý Potok	0	0	0	0	0	0	7	323	0	0	0	0	0	0	7	323
Černousy	0	0	0	0	1	16	0	0	0	0	0	0	0	0	1	16
Frýdlant	2	56	4	49	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	115
Habartice	0	0	0	0	1	31	0	0	0	0	0	0	0	0	1	31
Hejnice	1	62	5	140	0	0	3	50	2	10	0	0	1	150	12	412
Jindřichovice p.S.	0	0	3	38	0	0	2	16	0	0	0	0	0	0	5	54
Lázně Libverda	1	363	15	389	0	0	1	29	0	0	1	10	0	0	18	791
Nové Město p.S.	1	45	6	70	1	22	0	0	0	0	2	378	2	57	12	572
Raspenava	1	49	1	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	63
Celkem	6	575	34	700	3	69	13	418	2	10	3	388	3	207	64	2160

Nabídka pro **sportovní rekreaci letní sezóny** zahrnuje oblast pěší turistiky s řadou atraktivit (rozhledny a skalní vyhlídky, pomníčky, stezky – hustá síť značených turistických tras), sport (např. horolezectví¹, první areál singltrek² v České republice, síť značených cyklostezek, inline dráha ve Frýdlantě, přírodní koupaliště a kryté bazény) a relaxaci (Lázně Libverda, městské lázně v Novém Městě pod Smrkem, Antonie Spa ve Frýdlantě). Ve Frýdlantě, Ludvíkově pod Smrkem, Horní Řasnici a Černousích jsou jízďárny, v Raspenavě a Jindřichovicích pod Smrkem jezdecké stanice, v území jsou mapovány, ale dosud nevyznačeny jezdecké stezky. V blízkém příhraničí se nacházejí významnější atraktivita pro cestovní ruch v Německu (zaplavené povrchové doly v Olbersdorfu a Berzdorfer See v blízkosti Görlitz) i v Polsku (přehrada Witka, lázně Swieradów Zdrój). Zejména rozvoj nového rekreačního areálu Berzdorfer See by mohl přinést nabídku pracovních příležitostí v cestovním ruchu i pro obyvatele Frýdlantska a rozšířit nabídku programů pro návštěvníky.

Podmínky pro **zimní rekreaci a sporty** jsou limitované teplejším klimatem a horší přístupností severních svahů Jizerských hor. V okolí Nového Města pod Smrkem jsou udržovány běžecké tratě, pro sjezdové lyžování nejsou vhodné podmínky ani infrastruktura. V bezprostřední blízkosti v Polsku, kde

¹ Horolezectví je v CHKO Jizerské hory možné provozovat na základě výjimky Správy CHKO, poskytované členům Českého horolezeckého svazu

² Síť jednosměrných cyklistických stezek v lesním terénu a v krajině vybudovaná a provozovaná ve spolupráci podnikatelského subjektu a obce, s rozvinutým navazujícím programem (Singltrek Centrum, akce, internetová prezentace atd.) – viz www.singltrekpodsmrkem.cz

je terén pro sjezdové lyžování vytvářen příhodněji, vznikl velký a osobní automobilovou dopravou dobře dostupný areál Stog Izerski. Perspektivním nástupním místem do Jizerských hor je Smědava (Bílý Potok), chybí však potřebná infrastruktura (parkování případně kyvadlová doprava z Bílého Potoka), limitem je i zimní uzavírání silnice II/290.

Pro oblast CHKO Jizerské hory zadal Krajský úřad Libereckého kraje v roce 2014 zpracování územní studie, která podrobně popíše možnosti a limity území z hlediska cestovního ruchu.

Kulturní památky s nabídkou nebo potenciálem pro cestovní ruch jsou především ve Frýdlantě (státní hrad a zámek, radnice a náměstí) a Hejnicích (bazilika s klášterem). Na celém území se nachází množství drobných památek – venkovských kostelů, pomníčků a božích muk. V obcích je řada muzeí, která v roce 2013 začala spolupracovat v síti se společnou propagací a nabídkou specializovaných produktů (www.muzea-frydlantsko.cz). Kromě tradičních expozic historie, přírodních památek a života na venkově jsou zde výjimečné expozice industriálních památek - místní úzkokolejné trati nebo *Jizerskohorské technické muzeum* s expozicí leteckých motorů a textilních strojů. Specifickým fenoménem jsou památky tradiční venkovské architektury – podstávkové domy, které jsou díky výskytu na české, německé i polské části Euroregionu Nisa zajímavým potenciálem pro společnou přeshraniční nabídku produktů cestovního ruchu. Německá část oblasti je v tomto směru velmi inspirativní, **Krajina podstávkových domů/Umgebundeland** zde aspiruje na zápis do seznamu památek UNESCO. Na české straně zatím chybí aktivní nositel produktu, nedostatečná je spolupráce odborníků (památková péče), aktérů rozvoje území a vlastníků těchto objektů.

K rozvoji cestovního ruchu přispívá i značka místní produkce – **Regionální produkt Jizerské hory**, která vznikla v projektu spolupráce MAS v roce 2010 a na koordinaci značení se podílí MASiF, Turistický region Jizerské hory a město Smržovka. Ve Frýdlantě je certifikovaná prodejna s výtvarnou dílnou pro děti (Krasohled), někteří výrobci nabízejí programy a ukázky vlastních i dalších produktů (Ateliér Edgart v Lázních Libverda, keramická dílna Na bidýlku v Poustce apod.). Někteří poskytovatelé služeb v cestovním ruchu využívají ve své nabídce místní potraviny, zejména maso a sýry v biokvalitě. Taková spolupráce zvyšuje přidanou hodnotu místních produktů a mohla by se stát základem pro širší trend zkracování dodavatelsko-odběratelských řetězců.

Nabídku cestovního ruchu zpestřuje i řada **akcí**, které se na Frýdlantsku pořádají. Nejznámější a nejnavštěvovanější jsou *Valdštejnské slavnosti* (každý lichý rok, Frýdlant), *Hejnické slavnosti* (každoročně v červnu) a specificky kulturně zaměřená *Frýdlantská letní jazzová dílna* (každý rok v srpnu, Frýdlant), je zde však i řada dalších akcí s významem spíše místním. Města a obce pořádají výroční, případně sezónní slavnosti, řadu akcí pořádají spolky. IC Frýdlant publikuje společnou nabídku akcí na www.frydlantsko.cz.

Zároveň však jsou patrné **limity**. Vedle ochrany přírody a krajiny se jako limitující faktory projevuje nabídka služeb (včetně kvalifikace pracovníků, schopnosti komunikovat v cizích jazycích ad.), infrastruktura je – až na výjimky - spíše na nižší úrovni. Výrazným omezením pro rozvoj je absence spolupráce při plánování a nabídce služeb (destinační management), izolovanost poskytovatelů a chybějící marketing oblasti jako celku. Omezená je i spolupráce s polskou a německou stranou.

STRUKTURA PODNIKŮ, ZAMĚSTNANOST

Podle údajů v registru ekonomických subjektů sídlí na území přes 5000 ekonomických subjektů, přičemž převažují fyzické osoby (OSVČ). Z ekonomických činností převažují obchod a prodej a ostatní služby, stavebnictví, průmysl a zemědělství.

Mezi největšími zaměstnavateli není žádný podnik v místním nebo národním vlastnictví. Čeští vlastníci se objevují až mezi menšími firmami (do 100 zaměstnanců), přičemž pouze dva vlastníci mají bydliště přímo na Frýdlantsku. Je otázka, nakolik je tato situace bezpečná z hlediska stability provozů a udržení pracovních míst.

Tab. 31 Největší zaměstnavatelé – podnikatelský sektor (zdroj: www.justice.cz, www.zivefirmy.cz)

Firma	Obec	Zam.	Obor	Vlastnictví
CiS Systems s.r.o.	Nové Město p.S.	200 – 499	Kabely, konektory, elektromech.technologie	Zahraniční vlastník (SRN)
TRW Automotive Czech s.r.o.	Frýdlant		Brzdové kotouče, systémy řízení	Podnik se zahraniční účastí (Nizozemsko)
NOVUS Česko	Raspenava		Kancelářské potřeby a technika	Podnik se zahraniční účastí (SRN)
Nemocnice Frýdlant s.r.o.	Frýdlant		Zdravotnictví a související služby	Zahraniční vlastnictví (Malta)
W.Wülfing s.r.o.	Dětřichov	100-199	Textilní výroba	Zahraniční vlastníci (SRN)
Damino CZ s.r.o.	Frýdlant		Textilní výroba	Zahraniční vlastník (SRN)
Frýdlantské strojírný Rasl a syn a.s.	Frýdlant	50-99	Technolog.linky na výrobu minerální vaty	
CUBE CZ s.r.o.	Hejnice - Ferdinandov		Výroba desek plošných spojů	
Lázně Libverda a.s.	Lázně Libverda		Zdravotnictví a související služby	
FURNIERTECHNIK	Raspenava		Dřevovýroba, zpracování dřív	
JUTA a.s., Dvůr Králové	Višňová		Polypropylenové fólie	
České dřevařské závody a.s.	Černousy		Dřevovláknité desky	

Relativně silným zaměstnavatelem jsou úřady veřejné správy, školství a služby typu zdravotnictví (nemocnice Frýdlant apod.), tzn. činnosti závislé na přerozdělování veřejných zdrojů.

Na území nepůsobí žádný sociální podnik, pozici sociálního zaměstnavatele však zastávají obce, které zřizují s podporou Úřadu práce veřejně prospěšné práce. Převážně na úklid veřejných prostranství a technické práce v obcích tak zaměstnávají desítky osob, jejichž pracovní uplatnění by jinak bylo obtížné. Existence takových pracovních míst však závisí na možnostech Úřadu práce je financovat. Z pohledu zaměstnanosti a trhu práce je na Frýdlantsku situace velmi vážná. Útlum průmyslové a zemědělské výroby v 90. letech způsobil vysokou míru nezaměstnanosti, která trvale a výrazně převyšuje průměrné hodnoty Libereckého kraje a České republiky (☞ Tab. 23).

S nárůstem nezaměstnanosti souvisí i růst migrace obyvatel (☞ Tab. 22), a to jak trvalé (vystěhování do ekonomicky silnějších regionů), tak denní nebo týdenní – dojíždění za prací, které s sebou nese vylidňování obcí s negativními dopady na komunitní život a bezpečnost v obcích.

Podniky, vyžadující určité specializace, však zároveň mají problém při získávání zaměstnanců ve všech úrovních vzdělání (specializované odborné – např. zdravotnický personál, strojírenské specializace; středoškolské, vysokoškolské) a na všech stupních pracovních pozic (od dělnických profesí po vyšší management). Jako problematiku popisují i úroveň absolventů, což odpovídá celostátnímu trendu a je na místní úrovni obtížně řešitelné.

SWOT ANALÝZA: PODNIKÁNÍ, VÝROBA, ZAMĚSTNANOST	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Dobré podmínky pro zpracovatelský průmysl	Nevyhovující doprava (stav komunikací, celoroční sjízdnost)
Relativně příznivá věková struktura obyvatel jako potenciál růstu pracovní síly	Zastaralá technická infrastruktura podniků
Inovativní vzdělávací program pro střední management, sociálně odpovědná firma v území	Slabý místní kapitál a nízké ceny pozemků (nedostatečné pro úvěry na rozjezd a rozvoj podnikání)
Místní zemědělské podnikatelé, farmy v extenzivní živočišné	Závislost zemědělství na dotacích, převaha činností s nízkou

výrobě	přidanou hodnotou, nízká míra diverzifikace
Vysoký podíl ekologického zemědělství	Špatná návaznost lesnictví na místní nabídku pracovních sil a dřevozpracující průmysl
Dobré podmínky pro zemědělství (extenzivní živočišná výroba)	Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil ve specializované výrobě a službách
Zázemí středního odborného školství	Slabší úroveň absolventů škol
Zdroje pro cestovní ruch – přírodní a kulturní dědictví	Chybějící spolupráce a management destinace cest.ruchu
Tradiční akce využitelné v cestovním ruchu	Slabší úroveň služeb v cestovním ruchu
Značná kapacita ubytovacích zařízení	Převažují ubytovací zařízení nižší kategorie
Výjimečný produkt cestovního ruchu - singltrek	Dlouhodobý nedostatek pracovních příležitostí
Specifické kulturní dědictví s inspirativním zahraničním vzorem využití v cest.ruchu – podstávkové domy	Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob
Značka místní produkce	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Vzdělávací kurzy (moderní výrobní postupy, standardy služeb, jazyky)	Otevírání ložisek nerostných surovin
Inovativní podnikání včetně sociálních podniků s kvalitními podnikatelskými a ekonomickými plány	Umísťování zatěžující výroby do blízkosti sídel nebo cenných přírodních lokalit
Diverzifikace zemědělského podnikání, rozvoj produkce s vyšší přidanou hodnotou (potravinářství, pěstování a zpracování biomasy, cestovní ruch apod.)	Úvěrová politika bank (nedostupnost mikroúvěrů, úvěrů pro zahájení nebo rozvoj podniků)
Vzdělávání v oblasti včelařství	Vliv konkurence průmyslových zón v Liberci
Specializovaný marketing cestovního ruchu, nabídka konkrétním skupinám, trendové produkty	Pokračující systém zdanění – daně nepřispívají obcím, v nichž podnikání způsobuje negativní dopady
Přeshraniční spolupráce v nabídce cestovního ruchu	Růst veřejných výdajů souvisejících s přesuny zaměstnavatelů z území
Spolupráce místních výrobců a poskytovatelů služeb – řetězce na místní úrovni	Nerentabilita služeb, zejména v menších obcích
	Nedostatečná komunikace a spolupráce v oblasti cestovního ruchu
	Poškození přírodního prostředí vlivem nevhodného rekreačního využití
	Nestabilita pracovních míst

5.2.8 Vzdělávání, školství

INFRASTRUKTURA PRO ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ (☞ Tab. 24)

Většina obcí na Frýdlantsku je zřizovatelem mateřské školy a prvního stupně základní školy. Úplně základní školy jsou pouze ve městech (Frýdlant, Hejnice, Nové Město pod Smrkem, Raspenava), střední školy ve Frýdlantě (s pracovištěm v Hejnicích). Žádné školské zařízení není ve 4 obcích do 500 obyvatel (Černousy, Heřmanice, Horní Řasnice, Pertoltice). Pozitivním faktem je existence dvou základních uměleckých škol a dvou domů dětí a mládeže s nabídkou volnočasových aktivit (obě ve Frýdlantě a Novém Městě pod Smrkem). Tato zařízení mimoškolní výchovy nabízejí programy, které dětem umožňují zapojit se do zajímavých projektů (např. umělecké soubory a soutěže, mezinárodní programy DDM- SVČ ROROŠ Nové Město pod Smrkem).

Negativním faktem je absence jazykové školy v celém území. Přestože území je obklopeno hranicí s Polskem a hranice s Německem je velmi blízko, polština se na školách nevyučuje vůbec, nad němčinou výrazně převažuje angličtina. Absolventi škol tak přicházejí i o relativní šanci najít práci v příhraničí. Německá a polská strana Euroregionu Nisa přitom v oblasti vzdělávání, zejména technického, intenzivně spolupracuje.

Ve srovnání se školami ve velkých městech je ve venkovské oblasti na nižší úrovni i vybavení škol (např. počítačová technika s neaktuálnějším softwarem, dílny a laboratoře), čímž klesá schopnost dětí pracovat s moderními technologiemi i prakticky se orientovat v přírodních a technických oborech. Do výrobní praxe pak přicházejí absolventi, jejichž odborná příprava zvyšuje náklady zaměstnavatelů. Z hlediska potřeb škol i zaměstnavatelů by bylo vhodné rozšířit zapojení podniků do profesní přípravy i nad rámec stávajících praxí.

Tab. 32 Kapacity a vybavení škol (zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení)

	MŠ	ZŠ	Stupeň	ŠK/ŠD	ŠJ	SŠ	ZUŠ	SVČ	DD
Bílý Potok	25	50	I	50	70				
Bulovka	25	54	I	45	95				
Dětřichov	40	55	I	50	85				
Dolní Řasnice	56	75	I	75	125				
Frýdlant	305	1200	I+II	215	356+440	G 240 SŠHL 1200	380	1030	32
Habartice	25	55	I	55	90				
Hejnice	130	400	I+II	120	638				
Jindřichovice p.S.	28	35	I	24	42				
Krásný Les	18	13	I	10	40				
Kunratice	25	30	I	20	50				
Lázně Libverda	17	26	I						
Nové Město p.S.	110	443	I+II	60	416		156	2190	
Nové Město p.S. (ZŠ T.)		50	I+II	15					
Raspenava	95	275	I+II	90	255+95				
Višňová	40	150	I	40					

Školy se podle možností zapojují do projektů zaměřených na zvýšení kvality výuky a rozšíření o průřezová témata, např. finanční gramotnost, historické a přírodní dědictví apod. Na těchto programech často spolupracují se nestátními neziskovými organizacemi, které jsou nositelem obsahu a odborných informací. Úspěšné a zajímavé projekty však školy často realizují i samostatně.

Provoz škol klade značné nároky na rozpočty obcí a ekonomické důvody mohou obce vést k uzavírání škol a školských zařízení, a to i přes relativně příznivou demografickou strukturu obyvatel. Legislativně

nároky na provoz škol limitují schopnost pružně reagovat na měnící se demografické trendy – zvýšení počtu dětí vyžaduje nákladné investice do hygienických zařízení a kapacit budov, které jsou pro obce s omezenými rozpočty nerealizovatelné.

Vzhledem k růstu počtu obyvatel ve věku nad 65 let je možné využít tohoto trendu k orientaci vzdělávání na tuto věkovou skupinu a využívání kapacit škol pro celoživotní vzdělávání a vzdělávání pro osoby tzv. třetího věku. Z příhraniční oblasti je inspirativní trend komunitních škol (Sasko).

VZDĚLANOST OBYVATEL

Z hlediska struktury obyvatel podle dosaženého vzdělání tvoří nejpočetnější skupinu obyvatel Frýdlantska osoby s vyučením a střední školou bez maturity, další skupinu osoby se základním nebo nedokončeným vzděláním. Podíl osob s maturitou nebo vysokoškolským vzděláním je na Frýdlantsku výrazně nižší, než je celostátní průměr. Tato situace je riziková z hlediska zaměstnanosti – schopnosti reagovat na výrobní globální trendy a zavádění nových technologií a metod výroby do praxe. Značně tedy limituje konkurenceschopnost a inovativnost zdejších nebo vznikajících podniků. Tato situace se zhoršuje s nárůstem problémů v sociální oblasti a vytváří nebezpečný cyklus, kdy se úroveň škol snižuje už od nejnižších stupňů a absolventi pak mají omezené možnosti dalšího rozvoje.

SWOT ANALÝZA: VZDĚLÁVÁNÍ, ŠKOLSTVÍ	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Stabilizovaná síť školských zařízení	Zvyšující se náklady na provoz škol
Střední školy v území (integrována střední škola, gymnázium)	Absence jazykové školy, nedostatečně vyučované jazyky sousedních zemí (Polsko, Německo)
Základní umělecké školy a DDM	Vybavení škol (digitální technologie, programy, dílny a učebny)
Zkušenosti škol s projekty	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Jazykové vzdělávání (škola, třídy, kurzy)	Rušení škol v menších obcích
Pružnější reagování na poptávku po místech ve školách všech stupňů	Nedostatek kvalifikovaných učitelů
Prezentace firem na akcích pro studenty, atraktivní nabídka praxí včetně zázemí (možnost ubytování, kariérní rozvoj apod.)	Prohlubování rozdílů mezi městskými centry a venkovskou periferií v úrovni škol a vzdělání
Zřízení inovačního centra, podnikatelského inkubátoru ve spolupráci s místními firmami (nabídka zajímavých praxí, kariéry)	Prohloubení izolovanosti Frýdlantského výběžku, nedostatečná schopnost komunikovat v němčině a polštině omezující možnosti pracovního uplatnění absolventů škol v příhraničí
Orientace na celoživotní vzdělávání, využití škol pro vzdělávání osob tzv. třetího věku	
Společné projekty v oblasti vzdělávání se školami a servisními vzdělávacími agenturami v Německu a Polsku	Nedostatečná výuka jazyků sousedních zemí, jazyková bariéra
Využívání přírodního, historického a kulturního dědictví (např. kroniky) ve výuce – místně zakotvené učení	Nezájem škol (jiné priority)
Využití škol a školských zařízení jako komunitních objektů	

5.2.9 Řízení obcí

Území MAS je totožné se správním obvodem obce s rozšířenou působností Frýdlant (obec III. typu). Na území 18 obcí působí 1 město s pověřeným obecním úřadem (Nové Město pod Smrkem, obec II. typu).

V území početně převažují obce do 500 obyvatel, 4 města mají více než 2000 obyvatel (největší 7,5 tis. obyv.). Obce jsou zřizovateli škol, sborů dobrovolných hasičů, kulturních institucí (veřejné

knihovny, obecní muzea, informační centra), v případě měst dalších příspěvkových organizací (správa obecních bytů, zásobování teplem apod.). Ve dvou obcích je neuvolněný starosta. Z obcí do 2000 obyv. zřídila jedna obec radu, ostatní mají zastupitelstvo.

Tab.33 Přehled obcí podle velikosti

Počet obyvatel	Obce
Do 500	Černousy, Habartice, Heřmanice, Horní Řasnice, Krásný Les, Kunratice, Lázně Libverda, Pertoltice
500 - 2000	Bílý Potok, Bulovka, Dětrichov, Dolní Řasnice, Jindřichovice pod Smrkem, Višnová
Nad 2000	Frýdlant, Hejnice, Nové Město pod Smrkem, Raspenava

Obce **hospodaří** s vlastními prostředky a s dotacemi z národních i evropských zdrojů. S ohledem na kritickou situaci infrastruktury po povodních jsou největší investice ve většině obcí směřovány do obnovy dopravní infrastruktury (chodníky, místní komunikace). Značné částky jsou alokovány i na opatření, která v budoucnosti přinesou úsporu veřejných výdajů (zateplování škol a veřejných budov, úsporné osvětlení apod.).

Žádná z obcí nepřekračuje rizikovou hranici celkové likvidity, výsledky hospodaření závisí na aktuálních investicích, krytých dotacemi a úvěry.

Čerpání dotačních prostředků na rozvojové projekty (absorpční kapacita) je závislá na schopnosti spolufinancovat a předfinancovat tyto zdroje a zároveň zvládnout komplikovaná pravidla a náročnou administrativu dotačního managementu. Problémy mohou nastat u menších obcí, které mají obtížnější přístup k úvěrům, a zároveň nemají úřednický aparát. Organizace výběrových řízení a administrativy projektů jsou zejména v menších obcích zajišťovány externě (projektový manažer působí pouze na MěÚ Frýdlant a Nové Město p.S.) a zvyšují náklady na realizaci projektů. Výhody místního konzultačního místa se projevily v realizaci Strategie programu LEADER, kdy se mezi žadateli úspěšně uplatnily i nejmenší obce.

Společný dotační management pro více obcí je zatím výjimečný, např. v projektu společných protipovodňových opatření zastupuje tuto roli úřad města Frýdlantu.

Obce Frýdlantska tradičně **spolupracují** a vytvořily proto společné struktury. Na základě společného hospodaření s vodními zdroji obce založily zájmové sdružení Frýdlantské vodárenské sdružení (t.č. v likvidaci), z něž vznikla Frýdlantská vodárenská společnost a.s., jejíž dozorčí radu tvoří všichni starostové obcí Frýdlantska. Hlavním úkolem nejbližšího období je modernizace rozvodů, která však vzhledem k výši investičních nákladů může být zajištěna pouze s financováním z vnějších zdrojů. Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Frýdlantsko zaměřuje svou činnost v posledních letech zejména na společná protipovodňová opatření, důležitými tématy jsou i činnost Nemocnice Frýdlant a sociální témata (komunitní plánování, společná přihláška ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování). Dílčí svazek obcí SMRK (3 členové – Nové Město pod Smrkem, Lázně Libverda, Frýdlant) je zaměřen na oblast cestovního ruchu a podporu produktu – singltreku.

Svazky obcí nezpracovaly vlastní rozvojový dokument, nesledují společně data z území a nemají k dispozici společné hodnoty ukazatelů rozvoje území. Společný management je omezen na činnost FVS a.s. a na jednotlivé projekty.

Mezisektorová spolupráce se uplatňuje nejvíce na platformě a v orgánech místní akční skupiny. V několika případech je naopak nedostatečná komunikace obce s místním podnikatelem nebo jiným subjektem překážkou rozvoje: spory nebo nedostatečná spolupráce brání lepšímu rozvinutí potenciálu hlavní atraktivity, která do obce přivádí návštěvníky. Projevuje se to např. u singltreku (Nové Město pod Smrkem), památkové zóny a zámku Frýdlant, statku Český svět (Dolní Řasnice).

Mezinárodní spolupráce se orientuje především na obce a města v blízkém příhraničí. Širší spolupráci udržují města Frýdlant a Nové Město pod Smrkem se stejnojmennými městy v Evropě. Přeshraniční spolupráce se uplatňuje ve společných česko-polských a česko-německých projektech, financovaných v období 2007-2013 z operačních programů Přeshraniční spolupráce. Na území Euroregionu Nisa, kam Frýdlantsko patří, funguje Fond malých projektů, z nějž bylo v tomto období podpořeno celkem 10 česko-německých projektů (ve 2 případech byl žadatelem český subjekt) a 38 česko-polských (český žadatel u 22 projektů). Nejčastějšími nositeli těchto projektů jsou právě obce (kromě nich bylo podpořeno 8 projektů škol a 7 projektů neziskových organizací). Nejvíce projektů bylo zaměřeno na rozvoj cestovního ruchu a sportu, z ostatních oblastí se objevuje školství, vzdělávání, kultura, setkávání občanů a společné akce. Z hlediska dlouhodobých potřeb území bylo významných 9 projektů zaměřených na propojení integrovaného záchranného systému, spolupráci a vybavení hasičů, komunikaci při krizovém řízení.

Přeshraniční spolupráce bude pokračovat i v dalším období, Euroregion Nisa schválil rozvojovou strategii a připravuje se na pokračování obou přeshraničních programů (☞ kap. 5.5).

Informovanost veřejnosti obce zajišťují prostřednictvím úředních desek a vývěsek v obcích, na vlastních internetových stránkách, prostřednictvím elektronických i tištěných zpravodajů. Tištěné zpravodaje vycházejí s různou periodicitou, v některých případech jsou distribuovány za symbolickou cenu. Internetové stránky obcí obsahují zákonné informace (kontaktní informace, elektronickou úřední desku, zápisy z jednání zastupitelstva popř. rady, informace podle zákona 106, informace o zřizovaných organizacích, obecní vyhlášky) a v různé míře další informace – aktuality, praktické informace pro občany, informace z historie obce, kontakty na spolky, služby apod. Žádné internetové stránky neumožňují automatizovaný odběr novin.

Zejména v souvislosti s ohrožením povodněmi má velký význam obecní rozhlas. Obce už v dřívějším období zavedly varovný systém pro obyvatele pomocí SMS, který je velmi užitečný i pro majitele objektů druhého bydlení. Mikroregion Frýdlantsko v létě 2014 dokončuje projekt varovného systému, který bude napojen na digitální bezdrátový rozhlas ve všech obcích.

Pro celý svazek byl zřízen internetový zpravodaj www.frydlantsko.cz, který kombinuje úřední informace (zápisy z jednání, rozpočty svazku obcí) s informacemi pro návštěvníky oblasti, podobně jako je tomu na internetových stránkách jednotlivých obcí.

Tab. 34 Informační zdroje obcí (zdroj: *www obcí, Krajská vědecká knihovna Liberec*)

Obec	Internetové stránky	Zpravodaj	Způsob publikování zpravodaje
Bílý Potok	www.bily-potok.cz	Bílopotocké listy	Jen tiskem
Bulovka	www.bulovka.eu	Drbna (společně s Pertolticemi a Habarticemi)	Na www obce, cca 2-měsíčník
Černousy	www.cernousy.cz		
Dětrichov	www.detrichov.net		
Dolní Řasnice	www.dolni-rasnice.cz		
Frýdlant	www.mesto-frydlant.cz	Frýdlantský zpravodaj	Tiskem, na www. Měsíčník
Habartice	www.obechabartice.cz	Drbna	Viz Bulovka
Hejnice	www.mestohejnice.cz	Hejnický zpravodaj	Jen tiskem
Heřmanice	www.hermanice.com		
Horní Řasnice	www.hornirasnice.cz		
Jindřichovice p.S.	www.jindrichovice.cz		
Krásný Les	www.krasny-les.cz		
Kunratice	www.obeckunratice.cz	Kunratický kurýr	Na www obce, cca 1-2 měsíčník
Lázně Libverda	www.laznelibverda.cz		
Nové Město p.S.	www.nmps.cz	Novoměstské noviny	Tiskem, na www. 2-měsíčník

Pertoltice	www.obecpertoltice.cz	Drbna	Viz Bulovka
Raspenava	www.raspenava.cz	Raspenavský zpravodaj	Jen tiskem
Višňová	www.ob-vis.net	Co se děje (Drbna)	Na www obce

Obce zajišťují vedení obecních a městských **kronik**, spíše ojediněle tyto kroniky aktuálně zveřejňují (www.hermanice.net). Zveřejňování historických kronik závisí na dostupnosti překladu (kroniky byly vedeny v němčině), někdy jsou tyto kroniky předmětem zajímavých studentských prací a mohou se stát potřebným zdrojem pro místně zakotvené učení.

Obecným trendem je snižování **zájmu veřejnosti o veřejné dění**, které se projevuje mj. malou účastí obyvatel na jednáních zastupitelstev obcí a měst, případně na druhé straně nespokojeností s rozhodnutími vedení obcí. Řešením může být důsledné zveřejňování záměrů vedení měst a obcí, srozumitelné informování, uplatnění metod a nástrojů participativního plánování a zapojování veřejnosti do rozhodování (↻ kap. 5.2.6).

Elektronizace informací a správních činností může zjednodušit dostupnost informací a usnadnit zapojení veřejnosti, má však své limity u některých skupin obyvatel, např. seniorů nebo sociálně slabých skupin. Měla by proto být doplňována osobním přístupem s možností poradenství a podpory. Některé obce takto využívají vybavení veřejných knihoven (internet, počítače, tiskárna).

SWOT ANALÝZA: ŘÍZENÍ OBCÍ	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Tradiční spolupráce svazku obcí	Dotační management zejména u menších obcí
Zdravá ekonomika obcí	Komunikace obcí v rámci svazku, společné plánování
Zkušenost s mezinárodní spoluprací	Mezisektorová spolupráce
Různorodé formy informování veřejnosti	Sledování aktuálních informací na www obcí
Varovný systém pro případ povodní ve všech obcích	Malý zájem obyvatel o jednání zastupitelstev
Společný zpravodaj www.frydlantsko.cz	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Zjednodušení dotačních pravidel	Dostupnost úvěrů
Dostupné „menší“ zdroje s poradenstvím – SCLLD, FMP	Zvýšení procenta spolufinancování dotací
Společné projekty a aktivity obcí a partnerů (podnik., NNO)	Komplikovaná administrativní projektů
Participativní plánování a rozhodování s účastí veřejnosti	Snižování zájmu o spolupráci, společné projekty
Elektronizace, internetizace veřejné správy	Nižší dostupnost elektronických nástrojů informací a správy pro určité skupiny obyvatel (senioři, sociálně slabí)

5.2.10 Bezpečnost a ochrana obyvatel

Havarijní plán ORP stanoví tři stupně rizik a zvláštní stupeň poplachu s konkrétně popsanými mimořádnými událostmi vznikajícími z různých důvodů:

- působením přírodních sil (na Frýdlantsku jde zejména o povodně),
- činností člověka (požáry, výbuchy).

K řešení havarijních a mimořádných situací jsou zpracovány plány činností.

Z hlediska **povodní** představuje největší riziko řeka Smědá: dopady povodně přesahují hranice území i státu. Největší problémy se koncentrují do území při hranici s Polskem (Višňová, Černousy), povodeň v roce 2010 však způsobila rozsáhlé škody v obcích, které do té doby vážné riziko povodní nezaznamenaly. Riziko představují i menší potoky, rybníky, splachy z pastvin a polí.

Obce v povodňových oblastech zpracovávají plány zahrnující jednotlivé domy a kontakty na obyvatele, zavedly systém vyrozumění pomocí SMS a v roce 2014 dokončují společný projekt vyrozumívacího a varovného systému. Ve výhledu je zpracování digitálních povodňových plánů.

Specifikem je přeshraniční riziko sesuvů (halda dolu Turów) při hranici s ČR. Při velkých deštích dochází ke splachům jílových hornin z hald přes státní hranice na území obcí Višňová a Kunratice.

Požární ochranu zajišťuje jednotka Hasičského záchranného sboru Raspenava a 26 zásahových jednotek Sboru dobrovolných hasičů. Vybavení jednotek závisí na možnostech obcí, zejména po povodni 2010 je mu věnována zvýšená pozornost. Jednotky dobrovolných hasičů patří k neaktivnějším skupinám obyvatel i v menších obcích.

Bezpečnost obyvatel v oblasti kriminality zajišťuje Policie České republiky a Městská policie Liberec. Z hlediska kriminality patří Frýdlantsko k průměrným územím (celková statistika je zahrnuta do území Liberec), počet zjištěných trestných činů a index kriminality obvodního oddělení Frýdlant převyšuje hodnoty z obvodních oddělení Hejnice a Nové Město pod Smrkem (zdroj: www.mapakriminality.cz). Vysoký počet trestných činů evidují příhraniční obce Habartice a Heřmanice, příhraniční kriminalita je problém, na který bezpečnostní složky reagují spoluprací v území.

Město Frýdlant schválilo koncepci prevence kriminality na období 2013-15, zřizuje pozici manažera prevence kriminality (součást pracovní náplně vedoucí kanceláře starosty), zavedl centrální kamerový systém a schránku důvěry. Ve spolupráci se studenty gymnázia mapuje od roku 2004 průzkumy pocitu bezpečnosti obyvatel města a užívání návykových látek. Odbor sociální péče spolupracuje s Policií a školami. Další města spolupracují v oblasti prevence kriminality s neziskovými organizacemi Most k naději, Člověk v tísni a Maják, zejména v souvislosti s užíváním drog.

Na pocitu bezpečnosti obyvatel se negativně podílí existence sociálně vyloučených oblastí a související záporné jevy – kriminalita, distribuce a užívání drog, nepořádek na veřejných prostranstvích, zchátralý domovní fond. Ke zhoršování situace přispívá stěhování dalších sociálně slabých osob do území a přesuny mezi obcemi. Za současného trendu vyjíždky za prací zůstávají problémové skupiny obyvatel v obcích během pracovních dnů jako převažující. Veřejná kontrola místní komunitou, bez účasti bezpečnostních složek, tak v obcích přestává fungovat. Řešení těchto problémů je dlouhodobé a vyžaduje součinnost veřejné správy, bezpečnostních složek a nestátních neziskových organizací. Podporou pro obce bude spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování, zahájená v září 2014.

Paradoxně vysoký výskyt heren v hospodářsky slabých oblastech se sociálně vyloučenými lokalitami je typický pro celé území ČR. Na Frýdlantsku je podle www.mapyhazardu.cz evidováno 39 heren s nejméně 138 automaty. Nejvyšší počet heren je ve Frýdlantě (22), ostatní jsou převážně ve městech, jedna v Habarticích, kde má zřejmě souvislost s hraničním přechodem. Města Frýdlant a Nové Město pod Smrkem omezují umístění a provoz heren obecně závaznými vyhláškami. Řešení hráčských závislostí a související kriminality vyžaduje kooperaci s národní úrovní a širší diskusí.

V souvislosti se sportovními aktivitami v oblasti Jizerských hor je z hlediska bezpečnosti návštěvníků důležitá dostupnost rychlé zdravotnické služby (☞ kap. 5.2.4) a Horské služby. Nástupní místo a od května 2014 také služebna Horské služby funguje v Lázních Libverda, v dosahu singltreku.

SWOT ANALÝZA: BEZPEČNOST A OCHRANA OBYVATEL	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Zpracované havarijní plány	Povodňová oblast
Zkušenosti obcí s řešením rizik a spoluprací při ohrožení	Kriminalita
Početné, aktivní a zkušené jednotky SDH	Sociálně vyloučené oblasti
Společný vyrozumívací a varovný systém ve všech obcích	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Mezinárodní spolupráce složek IZS a policie	Rizika způsobená přírodními i lidskými vlivy

Digitální povodňové mapy – modelování průběhu povodní	Prohlubování rozdílů prosperujících a znevýhodněných oblastí
Spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování	Uzavírání hranic

5.2.11 Velkoplošné chráněné území společné pro více MAS: CHKO Jizerské hory

Bude doplněno po 31.8.2014

5.3 VYHODOCENÍ ROZVOJOVÉHO POTENCIÁLU ÚZEMÍ

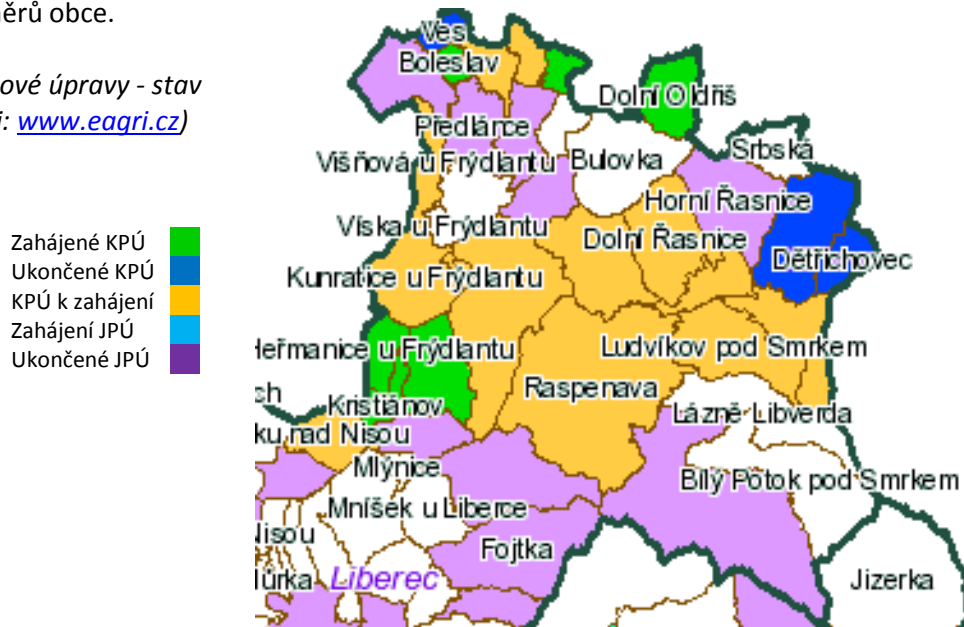
5.3.1 Územní plánování

Tab. 35 Přehled územního plánování (zdroj: www.kraj-lbc.cz, www.mesto-frydlant.cz)

Obec	Typ ÚPD	Rok pořízení	aktualizace
Bílý Potok	Územní plán obce	2001	Změny 2006, 2011
Bulovka	0		Zahájeno projednání ÚPO
Černousy	Územní plán obce	2006	Změna 2010
Dětrichov	Územní plán obce	2001	
Dolní Řasnice	Územní plán obce Urbanistická studie	2002 2011	Změny ÚPO 2006, 2008, 2011
Frydlant	Územní plán sídelního útvaru	1998	Změny ÚPSÚ 2003, 2005, 2008, 2010, 2011 Návrh ÚP – 06/2014
Habartice	Územní plán	2008	
Hejnice	Územní plán sídelního útvaru	2000	
Heřmanice	Územní plán	2009	
Horní Řasnice	Územní plán sídelního útvaru	2002	Změny ÚPSÚ 2006, 2008
Jindřichovice p.S.	0		Zahájeno projednávání konceptu řešení ÚPD
Krásný Les	Územní plán obce	2006	Změna 2012
Kunratice	Územní plán obce	2006	
Lázně Libverda	Územní plán	2010	
Nové Město p.S.	Územní plán sídelního útvaru	1998	Změny ÚPSÚ 2007, 2011
Pertoltice	0		
Raspenava	Územní plán sídelního útvaru	2002	Změna ÚPSÚ 2011
Višňová	Územní plán obce	2005	Změna ÚPO 2010

Podle dostupných zdrojů obce zpracovávají komplexní pozemkové úpravy nebo jednotlivé pozemkové úpravy pro dílčí území. Provedená pozemková úprava vytváří podmínky pro realizaci rozvojových záměrů obce.

Obr. 10 Pozemkové úpravy - stav k 1.1.2014 (zdroj: www.eagri.cz)

S výjimkou města Frydlant nemají obce aktuálně zpracovaný dlouhodobý strategický rozvojový dokument, většina obcí připravuje roční plány (Program obnovy vesnice) a vychází přitom ze

stručných rámcových záměrů a popsání potřeb (v některých případech členěných podle priorit). Všechny obce zpracovávají rozpočtový výhled na min. 5 let.

Podklad z veřejného jednání – tvorby vize komunity – má připraven obec Kunratice, ze staršího participativního plánování vycházejí rozvojové záměry města Nové Město pod Smrkem.

5.3.2 Rozvojová území

Podle Zásad územního rozvoje Libereckého kraje (2011) procházejí územím Frýdlantska dvě **rozvojové osy nadmístního významu**:

ROS8 Liberec – Frýdlant – Černousy – státní hranice ČR (rozvojová osa III. řádu, rozvoj hospodářských a sociálních aktivit pro zajištění využívání potenciálu kraje ve všech jeho částech)

ROS9 Zittau/Bogatynia – hranice ČR – Frýdlant – Nové Město pod Smrkem – hranice ČR – Szklarska Poręba/Jelenia Gora (rozvojová osa IV. řádu, zlepšování dostupnosti a atraktivity okrajových částí kraje pro snižování ekonomických a sociálních rozdílů uvnitř kraje).

V období 2007-09 byly na území Libereckého kraje zmapovány nevyužívané průmyslové a zemědělské lokality – **brownfields** jako specifické podnikatelské příležitosti. Vznikla databáze obsahující přes 360 lokalit, z toho přes 70 na území ORP Frýdlant. Databáze je zveřejněna na www.kraj-lbc.cz a www.arr-nisa.cz, není však aktualizována. Vzhledem k soukromému vlastnictví také nebyly zmapovány staré environmentální zátěže, které mohou nevyužívané objekty skrývat.

V dosavadní činnosti MASiF byly podpořeny projekty vlastníků dvou brownfields a změněny v nově využívané areály, další záměry byly konzultovány. Z jiných zdrojů nebo z vlastní iniciativy majitelů byly obnoveny a nově jsou využívány další lokality, např. v bývalé textilní továrně Mykana v Bílém Potoce funguje motorářská strojárna a majitel postupně buduje Jizerskohorské technické muzeum s unikátní industriální expozicí, bývalý pivovar ve Frýdlantě je obnoven ke svému původnímu účelu a jako vzdělávací centrum, využívány jsou i značně zchátralé zemědělské areály.

Problematické je budoucí využití brownfields, které jsou součástí zástav nebo je majetek v exekuci (týká se cca 15 lokalit), nebo které vlastní mimoregionální realitní firmy (cca 10 lokalit). Otázkou je však i využití lokalit, jejichž vlastníci žijí v území a nemají dostatečné prostředky ani na případnou spoluúčasť dotačního financování rekonstrukce (a jako soukromé osoby by ani neměly příležitost dotaci získat). Velikost továrních a zemědělských areálů a zchátralost dlouho nevyužívaných budov značně limituje možnosti využití velké části lokalit stejně jako nedostatečný místní kapitál.

Rizikem je nelegální využívání areálů jako skládek dovezeného odpadu nebo jako pěstíren konopí a výroben psychoaktivních látek. Toto riziko je zvýšeno odlehlostí a příhraniční polohou Frýdlantska a umístěním mnoha lokalit brownfields v nejmenších obcích a extravilánu obcí a měst.

Řada budov by přitom mohla být využita například pro umístění solárních panelů k výrobě elektrické energie a tepla, pro sociální bydlení apod.

Podle databáze **greenfields** (dosud nezastavěných rozvojových ploch), kterou pro Liberecký kraj zpracovala Agentura regionálního rozvoje v roce 2010 (více na www.kraj-lbc.cz a www.arr-nisa.cz) existují na Frýdlantsku dvě plochy tohoto typu – ve Frýdlantě a Višňové (Víska). Obě tyto plochy jsou však v soukromém vlastnictví a jsou vedené jako zemědělský půdní fond. Jejich rozvoj ve smyslu zástavby typů průmyslových zón je tak velmi sporný.

Jednotlivé obce mají v územních plánech vymezeny **rozvojové plochy** s různým funkčním využitím. Rozvojová území mají většinou vazbu na klíčové dopravní komunikace (zejména silnici I/13) a na rozvojovou osu vymezenou v Zásadách územního rozvoje Libereckého kraje (2011) ROS8 Liberec – Frýdlant – Černousy – hranice ČR.

Pro zabezpečení hodnot území by v řadě případů bylo vhodné stanovit regulativy například pro drobnou nezátěžující výrobu (v blízkosti ploch bydlení). Zároveň je vhodné upřednostňovat intenzivnější využití zastavěných území před zástavbou volných ploch, a to zejména ve výstavbě objektů bydlení.

5.3.3 Limity rozvoje

Zákonné limity rozvoje území jsou detailně popsány v dokumentu *Územně analytické podklady ORP Frýdlant* (2010, aktualizace 2012). Tyto limity rozvoje je nezbytné respektovat při plánování projektů a aktivit, které mají dopady do využití území.

Z nejdůležitějších uvádíme:

Limity využití území v oblasti ekonomického pilíře:

- Chráněná oblast přirozené akumulace vod Jizerské hory
- Lázně Libverda – vnitřní a vnější pásmo lázeňského místa

Limity využití území v oblasti sociálního pilíře

- Památkově chráněné stavby a území, území s archeologickými nálezy, ochranná pásma hřbitovů
- Vymezené zóny havarijního plánování
- Stanovená záplavová území

Limity území v oblasti environmentálního pilíře

- Dobývací prostory, chráněná ložisková území, výhradní a nevýhradní ložiska, stará důlní díla
- Pozemky I. a II. třídy ochrany ZPF
- Lesní pozemky a ochranná pásma lesa
- Emisní a imisní limity pro zdroje znečištění ovzduší
- Podmínky nápravy starých ekologických zátěží
- Podmínky ukládání odpadů
- Obecná a zvláštní ochrana přírody a krajiny včetně mezinárodní ochrany

Limity rozvoje v širším slova smyslu, podrobněji popsané v předchozích kapitolách, jsou také

- Klimatická změna, stoupající riziko bleskových povodní a zranitelnost krajiny i sídel
- Zhoršená kvalita životního prostředí ovlivněná povrchovým dolem a tepelnou elektrárnou Turów
- Dopravní dostupnost včetně sezónních vlivů (☹ kap. 5.2.3), stav komunikací (silnice III. třídy)
- Stav technické infrastruktury (vodovody, chodníky a místní komunikace), nutnost investic z veřejných rozpočtů obcí
- Stávající vlastnické vztahy k nemovitostem, které neumožňují nové využití zchátralých objektů
- Současná úroveň kvality služeb, především v oblasti cestovního ruchu
- Zhoršená dostupnost úvěrů pro začínající a menší místní podnikatele
- Nedostatek pracovních příležitostí v území, vyjíždka za prací a nepřítomnost části obyvatel v území během dne
- Dlouhodobá nezaměstnanost, ztráta pracovních návyků části obyvatel území
- Existence sociálně vyloučených lokalit
- Stav bytového fondu obcí a měst, dostupnost sociálního bydlení (např. prostupné bydlení pro mladé začínající rodiny apod.), dostupnost obecních bytů pro perspektivní nové obyvatele
- Dostupnost zdravotní a sociální péče

- Stav objektů a ekonomická náročnost provozu škol ve vztahu k provozním normám
- Současná úroveň vzdělanosti obyvatel
- Chybějící servis/dotační management pro žadatele a realizátory
- Slabé zapojení veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů
- Nedostatečná komunikace a spolupráce svazku obcí, chybějící rozvojový management

Shrnutí:

Zákonné i další limity v území vytvářejí omezení rozvoje zejména v oblasti

- **ekonomické:** územní limity pro umístování provozů, vlastnické vztahy k nemovitostem omezují revitalizaci a nové využívání objektů brownfields, dopravní dostupnost a špatný stav silnic III. třídy, současná úroveň vzdělanosti včetně jazykových kompetencí omezuje konkurenceschopnost pracovních sil,
- **sociální:** dostupnost zdravotnické a sociální péče, stav bytového fondu a bytová výstavba, existence sociálně vyloučených lokalit, nedostatek pracovních příležitostí,
- **environmentální:** povodňová oblast, zhoršená kvalita životního prostředí (přeshraniční vliv),
- **managementu rozvoje:** nedostatečná komunikace a spolupráce, chybí dotační servis, slabé zapojení veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů.

Tyto limity mohou negativně ovlivnit dosahování strategických cílů a snižují absorpční kapacitu území pro čerpání dotací v rámci SCLLD. S výjimkou zákonných limitů je proto nutné hledat nástroje k jejich odstranění nebo alespoň ke snížení jejich negativního vlivu. Jen část těchto limitů je přitom možné ovlivnit z místní a subregionální úrovně (obce, MAS), protože příslušné místní subjekty nedisponují potřebnými nástroji a kompetencemi.

5.3.4 Potenciál rozvoje

Jako potenciál rozvoje jsou vyhodnoceny vybrané silné stránky území (zdroje endogenního rozvoje), případně některé slabé stránky, pokud k nim existují odpovídající příležitosti (výzvy, jejichž řešení vyžaduje externí podporu).

<i>Vlastní zdroje území</i>	<i>Potenciál rozvoje v oblasti:</i>
Kvalitní, zdravé přírodní prostředí, cenné přírodní dědictví	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Území atraktivní pro obyvatele (zdravý život) ➤ Ekonomický rozvoj (zemědělství a potravinářství – biopotraviny, lesnictví, cestovní ruch a lázeňství)
Dostatečné vodní zdroje	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Území atraktivní pro obyvatele (nízké ceny pozemků a investic)
Nevhodné odstraňování odpadních vod	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Resilience, zlepšení retenční schopnosti krajiny ➤ Spolupráce, koordinace činností v oblasti společných potřeb a zájmů
Obnovitelné zdroje energie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Resilience, udržitelné hospodaření v území ➤ Snižování nákladů na výrobu a přenos energií a závislosti na neobnovitelných zdrojích
Separace komunálních odpadů	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ekonomické využití – zpracování (energie, nová výroba, péče o veřejná prostranství apod.) ➤ Spolupráce, koordinace činností v oblasti společných potřeb a zájmů
Příznivá věková struktura obyvatel	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dostatek pracovních sil, ekonomický rozvoj
Vhodné podmínky pro růst počtu obyvatel	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dostatek pracovních sil, ekonomický rozvoj ➤ Vhodná péče o území
Napojení většiny sídel na veřejný vodovod	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Území atraktivní pro obyvatele (nízké ceny pozemků a investic)

Vysoký počet objektů druhého bydlení	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ochrana proti snižování hladiny podzemní vody ➤ Území atraktivní pro obyvatele a návštěvníky (vzhled obcí) ➤ Potenciální bytový fond, zvýšení počtu trvale bydlících
Nesystematická práce s menšinami	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce, koordinace činností v oblasti společných potřeb a zájmů
Společné vodní hospodářství (FVS)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce, struktury veřejné správy využitelné i v dalších oblastech společných zájmů obcí
Dobrá stav páteřní silnice, mezinárodní tranzit, prostupnost hranice, cyklotrasy, dopravní obslužnost	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ekonomický rozvoj (zvýšení návštěvnosti území, rozšíření počtu zákazníků pro místní výrobce, obchod a služby)
Nedostatečná infrastruktura pro cyklistickou dopravu, chybí koordinace	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce, koordinace činností v oblasti společných potřeb a zájmů
Zdravotnická zařízení (nemocnice, lázně)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Území atraktivní pro obyvatele (dostupná lékařská péče) ➤ Pracovní příležitosti
Komunitní plán sociálních služeb	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce, struktury veřejné správy využitelné i v dalších oblastech společných zájmů obcí ➤ Rozvoj nabídky terénních služeb a profesionální domácí péče (ve spolupráci s NNO, absolventy SŠHL)
Programy poradenství a péče POSEC, kvalitní činnost OSP ORP Frýdlant	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Území atraktivní pro obyvatele (dostupná sociální péče) ➤ Rozvoj nabídky terénních služeb a profesionální domácí péče
Síť veřejných knihoven ve všech obcích	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zázemí pro komunitní rozvoj, vzdělávací programy, informační zdroj
Bohaté kulturní a historické dědictví, infrastruktura pro kulturu, zařízení pro sport a volný čas Specifické produkty a témata – podstávkové domy, hřbitovy, singltrek, značka místní produkce	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Území atraktivní pro obyvatele ➤ Ekonomický rozvoj (cestovní ruch) ➤ Komunitní rozvoj, spolková činnost, dobrovolnictví ➤ Spolupráce, koordinace činností v oblasti společných potřeb a zájmů ➤ Inovativní řešení, zapojení výzkumu (VŠ)
Chybí management destinace cestovního ruchu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce, koordinace činností v oblasti společných potřeb a zájmů ➤ Ekonomický rozvoj (cestovní ruch, služby)
Tradiční spolková činnost	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zázemí pro komunitní rozvoj, dobrovolnictví
Zkušenosti se zapojením veřejnosti do plánování a rozhodování	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce, koordinace činností v oblasti společných potřeb a zájmů ➤ Šíření příkladů dobré praxe
Příklad sociálně odpovědné firmy v území	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Šíření příkladů dobré praxe
Místní podnikatelé	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozvoj místního sociálního kapitálu ➤ Ekonomický rozvoj (zájem investovat do území)
Vysoká nezaměstnanost – volná pracovní síla	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ekonomický rozvoj při využití inovativních řešení (sociální podnikání, mezisektorová spolupráce, diverzifikace podnikání) a vzdělávání
Vysoký počet brownfields v území	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ekonomický rozvoj při využití inovativních řešení (např. využití OZE, sociální podnikání) ➤ Pracovní příležitosti
Stabilizovaná síť škol, střední školy ve Frýdlantě, obory středního odborného školství, ZUŠ a DDM	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rozvoj místního sociálního kapitálu ➤ Pracovní příležitosti ➤ Spolupráce škol a podniků, zdroje pro ekonomický rozvoj ➤ Zázemí pro komunitní rozvoj ➤ Místně zakotvené učení
Nedostatečná jazyková výuka	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nabídka inovativních produktů – vzdělávací kurzy, praxe
Zvyšující se náklady na provoz škol	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Využití obnovitelných zdrojů energie
Zdravá ekonomika obcí	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Absorpční kapacita, schopnost spolufinancovat dotace
Slabší dotační management, zejména u menších obcí	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce, konzultační a servisní činnost MAS
Početné, aktivní a zkušené jednotky	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spolupráce

dobrovolných hasičů v obcích

- Rozvoj dobrovolnictví, zájemů pro komunitní rozvoj
- Nabídka činností pro děti a mládež

66

Shrnutí:

Zmapované zdroje a výzvy v území znamenají potenciál pro

- **ekonomický rozvoj**, s důrazem na inovativní řešení a vzdělávání a na vývoj produktů s vyšší přidanou hodnotou,
- **rozvoj místního sociálního kapitálu**, komunit, dobrovolnictví, péči o hodnoty kulturního a historického dědictví,
- **péči o území**, ochranu hodnot přírodního dědictví.

Předpokladem úspěšného naplňování tohoto potenciálu je **spolupráce** uvnitř území (svazek obcí, mezisektorová spolupráce, spolky, podnikatelé) i s dalšími lokalitami na národní i mezinárodní úrovni.

5.4 ANALÝZA ROZVOJOVÝCH POTŘEB ÚZEMÍ

Rozvojové potřeby území byly mapovány zejména v průběhu let 2013-14 formou

- vyhodnocení konzultací poskytovaných kanceláří MASiF k rozvojovým záměrům v období 2007-2013,
- vyhodnocení výsledků implementace operačních programů za období 2007-13 (projekty realizované na Frýdlantsku s využitím dotací z evropských fondů),
- individuálních a skupinových rozhovorů se zástupci obcí, podnikatelů a NNO a jednání pracovních skupin,
- dotazníkového šetření zaměřeného na aktuální záměry obcí, podnikatelů a NNO.

Do tohoto průzkumu bylo různými způsoby zapojeno cca 300 respondentů, z nichž cca 100 respondentů zastupovalo organizace, instituce, podnikající právnické osoby. Přehled projektových záměrů obsahuje 120 záměrů, převážně obcí, je veden jako informativní databáze a předpokládá se jeho průběžné rozšiřování a doplňování. Předběžný odhad rozpočtu na tyto konkrétní projektové záměry je 1.626.915 tis. Kč.

Dílní výstupy jsou zveřejněny na internetové stránce MASiF (<http://www.jizerske-vyrobky.cz/cs/masif/leader-2014/integrovana-strategie-rozvoje.html>)

Tab.36 Vyhodnocení a interpretace průzkumu rozvojových potřeb

Zaměření	Typy záměrů – konkrétní potřeby	Nositel	Odhad nákladů	Doplnění MAS (potřebné rozšíření, priority)
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ				
Úspory energie, alternativní zdroje	Zateplování škol a objektů veřejné správy Přechod na jiné zdroje energie	Obce	369 mil. Kč	Priority: místní zdroje energie, mezisektorová spolupráce
Péče o veřejnou zeleň	Péče o památné stromy, aleje (ošetření) Úprava veřejných prostranství			Spolupráce na širším území Doplnění – EVVO
Voda	Čistírny odpadních vod Regenerace vodních toků a ploch Vodovodní řad			Společná řešení pro více obcí
Odpady	Obecní kompostárny			Společná řešení pro více obcí
EVVO	Naučná stezka	NNO	Systém, rámec pro širší území	
ŠKOLSTVÍ, VZDĚLÁVÁNÍ				
Infrastruktura	Rekonstrukce objektů škol (zateplování, výměna oken, opravy fasád a střech, úpravy zahrad, budování hřišť) Technické vybavení (IT)	Obce	235 mil. Kč	Propojení školy a komunity
Programy	Vzdělávací programy pro učitele (IT)			Místně zakotvené učení Celoživotní vzdělávání Praktické zaměření (propojení s podniky, rekvalifikace) Inkluzivní vzdělávání
PODNIKÁNÍ				
Cestovní ruch	Ubytovací kapacity	Podnikatelé	119 mil. Kč	Spolupráce výrobců a služeb Inovace (výroba, marketing) Vzdělávání, rekvalifikace, spolupráce se školami
Zemědělství	Potravinářství Zpracování biomasy – vytápění			

Průmysl	Likvidace autovraků			Vznik pracovních míst
BYDLENÍ, VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ				
Revitalizace veř.p. Bytový fond	Revitalizace náměstí Oprava bytového fondu	Obce	30 mil. Kč	Participativní plánování Byty v souladu s komunitními plány (sociální bydlení)
DOPRAVA				
Komunikace	Rekonstrukce komunikací Opravy chodníků Projekt dopravního systému města	Obce	251 mil. Kč	
SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ OBLAST				
Infrastruktura	Rekonstrukce objektů na DPS, sociální byty, nizkoprahový klub Revitalizace areálu nemocnice	Obce	191 mil. Kč	Efektivita provozu Mezisektorová spolupráce Vznik pracovních míst
Sociální péče a služby	Poskytování poradenských služeb, terénní práce			
KULTURA, PAMÁTKY				
Infrastruktura	Obnova objektů Muzejní expozice Stezky a outdoorové expozice Knihovna s internetovou kavárnou Stavby, rekonstrukce rozhleden Zřízení infocentra	Obce NNO	265 mil. Kč	Rozvoj spolkového života Mezisektorová spolupráce Vznik pracovních míst Spolupráce se školami – místně zakotvené učení Ekonomika provozu Společné řešení – destinace Frýdlantsko
Programy	Marketing, prezentace, společná propagace			
Studie, průzkumy	Hřbitovy – kulturní dědictví	VŠ		
SPORT A VOLNÝ ČAS				
Infrastruktura	Zázemí pro spolkovou činnost (klubovny, sály) Venkovní sportovní areály, hřiště, koupaliště, fitpark Sportovní haly Stezky (pěší, cyklo, inline) Parky s herními a odpočinkovými prvky) Hvězdárna	Obce, NNO	65 mil. Kč	Komunitní a mezigenerační zaměření Environmentální hledisko Ekonomika provozu
VEŘEJNÁ SPRÁVA				
Infrastruktura	Rekonstrukce objektů pro využití úřadem	Obce	93 mil. Kč	
BEZPEČNOST A OCHRANA OBYVATEL				
Infrastruktura	Obnova, rozšíření hasičských zbrojnic	Obce (SDH)	9 mil. Kč	

5.5 DALŠÍ STRATEGIE V ÚZEMÍ

5.5.1 Rozvojové dokumenty v území

Pro území není na období po roce 2014 zpracován a schválen žádný závazný programový dokument v rozsahu celého svazku (ORP).

Město Frýdlant aktualizovalo **strategický plán rozvoje města na období 2012 – 2015**. Pro fungování svazku je důležité, že mezi cíli tohoto plánu se objevuje posilování střediskové role a rozvoj veřejných služeb pro celé spádové území (např. zdravotnické a sociální služby, podpora rozvoje vzdělanosti a středního školství, management destinace cestovního ruchu).

Ostatní města a obce formulují rozvojové priority a záměry ze soupisů projektových záměrů zpravidla v podobě ročních plánů s vazbou na rozpočet.

Pro konkrétní rozvojové oblasti byly zpracovány dokumenty

- Komunitní plán sociálních služeb (Mikroregion Frýdlantsko, platnost do roku 2013)
- Komunitní plá sociálních služeb (Město Frýdlant, 2014 – 2020)
- Plán prevence kriminality (Město Frýdlant, 2013-15)
- Plány odpadového hospodářství (města Frýdlant a Raspenava)

Závaznými dokumenty pro rozvoj obcí jsou **územní plány** (☞ kap. 5.3.1), které vymezují funkční využití území. Souhrnem územně plánovací dokumentace jsou **Územně analytické podklady ORP Frýdlant**, s poslední aktualizací z roku 2012.

Pro rozvoj území jsou dále závazné **plány péče CHKO Jizerské hory a maloplošných chráněných území**. Soulad rozvojové strategie Frýdlantska s plánem péče CHKO Jizerské hory je popsán v samostatné podkapitole, která zároveň uvádí souvislosti sousedících území MAS Rozvoj Tanvaldska a MAS Podještědí, které území CHKO s Frýdlantskem sdílejí.

5.5.2 Rozvojové strategie vyšších celků

Rozvojová strategie území respektuje kontext vývoje EU, ČR a Libereckého kraje. Soulad s cíli těchto dokumentů je popsán v kap. 6.3, na tomto místě zmiňujeme základní dokumenty Evropské unie, Strategii regionálního rozvoje ČR a kapitoly Programu rozvoje Libereckého kraje s přímými dopady na území Frýdlantska. Z důvodu geografické polohy Frýdlantska zařazujeme i rozvojový dokument Euroregionu Neisse – Nisa - Nysa.

Evropská unie stanovila 5 hlavních cílů, s jejichž pomocí bude plnit cíle dokumentu **Evropa 2020**.

Oblasti rozvoje v tomto dokumentu jsou:

1. Zaměstnanost
2. Výzkum, vývoj a inovace
3. Změna klimatu a energetika
4. Vzdělávání
5. Chudoba a sociální vyloučení

Cíle evropské strukturální a kohezní politiky, formulované v **Nařízení EP a Rady EU č. 1299/2013 o**

Evropské územní spolupráci:

1. Posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací
2. Zlepšení přístupu a využívání a kvality informačních a komunikačních technologií
3. Posílení konkurenceschopnosti malých a středních podniků
4. Podpora snah o snížení emisí CO₂ ve všech hospodářských odvětvích
5. Podpora přizpůsobování klimatickým změnám a prevence rizik a rizikového managementu

6. Ochrana životního prostředí a podpora efektivního využívání zdrojů
7. Podpora udržitelnosti v dopravě a odstranění problémových míst důležitých síťových infrastruktur
8. Podpora zaměstnanosti a podpora mobility pracovních sil
9. Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě
10. Investice do vzdělávání, kompetence, celoživotní učení
11. Zlepšování institucionálních kapacit a podpora efektivní veřejné správy

Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014 – 2020 člení území ČR na tři typy: území rozvojová, stabilizovaná a periferní. Jako hospodářsky problémový region je vymezeno území celé obce s rozšířenou působností Frýdlant. Jako periferní území jsou hodnoceny obce Černousy, Heřmanice, Nové Město pod Smrkem, Bulovka a Pertoltice, ostatní obce jsou hodnoceny jako stabilizované.

Program rozvoje Libereckého kraje 2014 - 2020 vychází mj. z resortních koncepčních a strategických dokumentů, jeho cíle a opatření byly formulovány v sérii jednání pracovních skupin a připomínkovány veřejností.

Rozvojová vize:

Liberecký kraj je živý, zdravý, silný a dynamický region na bázi udržitelného rozvoje ve všech oblastech, s diverzifikovanou ekonomickou základnou založenou na inovační produkci a službách s vysokou přidanou hodnotou včetně využívání potenciálu cestovního ruchu. Liberecký kraj je region poskytující kvalitní podmínky pro život obyvatel, region se zdravým životním prostředím, region, který se harmonicky rozvíjí s využitím všestranné spolupráce.

- Cíle PRLK:
- A. Dynamická a konkurenceschopná ekonomika
 - B. Kvalitní a zdravé lidské zdroje
 - C. Komplexní a kvalitní infrastruktura
 - D. Zdravé životní prostředí bez zátěží
 - E. Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti

Vedle průřezových rozvojových cílů je součástí dokumentu kapitola *Hospodářsky slabé a podprůměrné oblasti Libereckého kraje a Venkovské oblasti Libereckého kraje*.

Metodika vymezení hospodářsky slabých a podprůměrných oblastí Libereckého kraje hodnotí 11 ukazatelů na úrovni generelových jednotek – mikroregionů na nejnižší regionální úrovni. Frýdlantsko je tak hodnoceno jako hospodářsky slabá oblast s generelovými jednotkami Frýdlant (obce Bulovka, Dětřichov, Dolní Řasnice, Frýdlant, Habartice, Heřmanice, Horní Řasnice, Krásný Les, Kunratice, Pertoltice), Nové Město pod Smrkem (Jindřichovice pod Smrkem, Nové Město pod Smrkem) a Višňová (Černousy, Višňová). Obce generelové jednotky Hejnice (Bílý Potok, Hejnice, Lázně Libverda) a Raspenava (Raspenava) jsou od roku 2014 zařazeny v ostatních oblastech (v období 2007-13 byly zařazeny do hospodářsky slabých oblastí), což je sice dobrá zpráva o zlepšení situace, ale vzhledem k propojenosti území limituje efektivitu podpory.

Vymezení venkovských oblastí Libereckého kraje posuzuje území podle 9 ukazatelů navržených Ústavem racionalizace ve stavebnictví Praha, a.s. Z území MAS se tak vyčleňují města Frýdlant, Hejnice, Nové Město pod Smrkem a Raspenava, která jsou zařazena do městských oblastí.

Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014 – 2020 stanoví priority spolupráce v rámci česko-polsko-německého euroregionu a je kompatibilní se Strategií a Programem rozvoje Libereckého kraje, Strategií rozvoje Dolnoslezského vojvodství a Hlavními akčními oblastmi okresů Görlitz a Bautzen. Pro Frýdlantsko, jehož většinu území tvoří hranice s Polskem, nejkratší vzdálenost německé hranice je 2 km a řada řešených témat je s oběma zeměmi společná, jsou rozvojové záměry Euroregionu

významnou rozvojovou příležitostí.

Prioritní oblasti Euroregionu Neisse – Nisa – Nysa jsou:

- A. Dopravní dostupnost
- B. Hospodářství a cestovní ruch
- C. Životní prostředí
- D. Bezpečnost
- E. Kultura a vzdělávání

5.6 SHRnutí

SWOT ANALÝZA CELKOVÁ

	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none"> ☑ Cenné přírodní prostředí (chráněná území a krajinné prvky, akumulace vod, minerální a léčivé vody) ☑ Množství a kvalita vody ☑ Vhodné podmínky pro obnovitelné zdroje energie ☑ Separace komunálních odpadů ve všech obcích ☑ Aktivita občanů v péči o hodnoty životního prostředí (místně) 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Povodňová – zátopová oblast, eroze ☒ Zhoršená prostupnost nelesní krajiny ☒ Rozšíření invazivních rostlin ☒ Zranitelnost povrchových vod, místně zhoršená kvalita, nevhodné odstraňování odpadních vod ☒ Smogové situace, neměřené hodnoty znečištění ☒ Zpracování a využívání odpadů, nezmapované skládky a zátěže v brownfields ☒ Nesystematická EVVO ☒ Zatím spíše individuálně využívané OZE
OBYVATELSTVO A BYDLENÍ	<ul style="list-style-type: none"> ☑ Příznivá věková struktura obyvatel ☑ Prostor pro další růst počtu obyvatel: <ul style="list-style-type: none"> • volný bytový fond, • nízké ceny stavebních pozemků, • rezervy pro bytovou výstavbu v územních plánech • harmonické a zdravé životní prostředí ☑ Napojení většiny sídel na veřejný vodovod ☑ Objekty druhého bydlení pozitivně ovlivňují vzhled obcí 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Záporné saldo migrace v městech i menších obcích ☒ Zaostávající míra vzdělanosti obyvatel ☒ Sociálně vyloučené lokality ☒ Dojíždka za prací – vyliďňování obcí během dne ☒ Špatný stav bytového fondu a bytových domů ☒ Nesystematická práce s menšinami (chybí koordinátoři pro menšiny)
TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	<ul style="list-style-type: none"> ☑ Společné vodní hospodářství (FVS) ☑ Dobrý stav páteřní silnice I. třídy, mezinárodní tranzit ☑ Dopravní obslužnost, zejména osobní železniční dopravou, turistická autobusová linka ☑ Okruhy a trasy pro cyklistickou dopravu ☑ Prostupnost státní hranice pro osobní i nákladní dopravu 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Zastaralá infrastruktura vodovodů, nízká míra připojení na kanalizaci a ČOV ☒ Nedohoda obcí na společných investicích (FVS) ☒ Kapacita přívaděče elektrického proudu ☒ Lokální topeniště využívající nevhodných paliv ☒ Špatný stav silnic III. třídy a místních komunikací ☒ Průjezdy obcemi (chybí obchvaty), zhoršená dostupnost v zimním období ☒ Špatný stav železničních tratí ☒ Chybí infrastruktura pro cyklistickou dopravu, neoddělené stezky pro cyklisty ☒ Chybí koordinátor cyklistické dopravy

<p>VYBAVENOST OBCÍ A VEŘEJNÉ SLUŽBY</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Zdravotnická zařízení (Nemocnice Frýdlant, Lázně Libverda) ☒ Komunitní plán sociálních služeb – základ pro společnou nabídku potřebných služeb ☒ Programy poradenství a péče POSEC Frýdlant, kvalitní činnost Odboru sociální péče ORP Frýdlant ☒ Obor <i>sociální činnost</i> na SŠHL ☒ Síť veřejných knihoven ve všech obcích ☒ Bohaté kulturní a historické dědictví ☒ Infrastruktura pro kulturu (památky, objekty) ☒ Zařízení pro sport a volný čas ve všech obcích 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Nízká dostupnost lékařské péče, zejména zubních lékařů ☒ Konkurenceschopná nabídka lázeňské péče ☒ Krátkodobé financování sociálních služeb neumožňuje rozvinout systematickou nabídku potřebných služeb ☒ Špatný stav části památek ☒ Stav části zařízení pro sport a volný čas ☒ Omezená dostupnost služeb České pošty
<p>ŽIVOT V OBCÍCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Tradiční spolková činnost ☒ Pozitivní zkušenosti se zapojováním veřejnosti do plánování a rozhodování 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Menší zájem o aktivní občanskou angažovanost ☒ Nízká míra spolupráce neziskových organizací ☒ Omezené fungování občanské poradny
<p>PODNIKÁNÍ, VÝROBA, ZAMĚSTNANOST</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Dobré podmínky pro zemědělství, zpracovatelský průmysl ☒ Příznivá věková struktura obyvatel (růst pracovní síly) ☒ Příklad společensky odpovědné firmy v území ☒ Místní zemědělští podnikatelé, farmy v extenzivní živočišné výrobě ☒ Vysoký podíl ekologického zemědělství ☒ Zázemí středního odborného školství ☒ Zdroje pro cestovní ruch – přírodní a kulturní dědictví, tradiční akce, kapacita ubytovacích zařízení, výjimečný produkt – singltrek ☒ Specifické kulturní dědictví s inspirativním zahraničním vzorem – podstávkové domy ☒ Značka místní produkce 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Nevyhovující doprava (stav, zimní sjízdnost) ☒ Zastaralá technická infrastruktura podniků ☒ Slabý místní kapitál, horší dostupnost úvěrů ☒ Závislost zemědělství na dotacích, převaha činnosti s nízkou přidanou hodnotou, nízká míra diverzifikace ☒ Špatná návaznost lesnictví na místní pracovní síly a zpracovatelské kapacity ☒ Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil ve specializované výrobě a službách ☒ Chybí spolupráce a management destinace cestovního ruchu ☒ Slabší úroveň kapacit a služeb v cestovním ruchu ☒ Dlouhodobý nedostatek pracovních příležitostí ☒ Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob ☒ Slabší úroveň absolventů škol
<p>VZDĚLÁVÁNÍ, ŠKOLSTVÍ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Stabilizovaná síť školských zařízení ☒ Střední školy v území ☒ Základní umělecké školy a DDM ☒ Zkušenosti škol s projekty 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Zvyšující se provozní náklady škol ☒ Nedostatečná výuka jazyků hl. sousedních zemí ☒ Vybavení škol (digitální technologie, specializované učebny a dílny)
<p>ŘÍZENÍ OBCÍ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Tradiční spolupráce svazku obcí ☒ Zdravá ekonomika obcí ☒ Zkušenost s mezinárodní spoluprací ☒ Různorodé formy informování veřejnosti ☒ Společný internetový zpravodaj 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Komunikace obcí v rámci svazku, společné plánování ☒ Dotační management (menší obce) ☒ Mezisektorová spolupráce ☒ Možnost snadného sledování novinek z obcí ☒ Malý zájem obyvatel o jednání zastupitelstev

BEZPEČNOST A OCHRANA	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Zpracované havarijní plány ☒ Zkušenost obcí s řešením rizik a spoluprací při ohrožení (povodně) ☒ Početné, aktivní a zkušené jednotky dobrovolných hasičů ☒ Společný vyznámovací a varovný systém ve všech obcích 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Povodňová oblast ☒ Kriminalita ☒ Sociálně vyloučené lokality
---------------------------------	--	--

	PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Odpovědné podnikání v území: ekologické zemědělství, vhodné (neškodící) průmyslové podnikání, cestovní ruch šetrný vůči životnímu prostředí ☒ Ochrana biodiverzity, péče o krajinu ☒ Modelový příklad resilience – schopnost krajiny čelit při vhodné péči hrozbám změny klimatu ☒ Retence vody v krajině ☒ Napojení obcí a domů na ČOV a kanalizaci ☒ Využívání obnovitelných zdrojů energie (mj. z místních zdrojů, pro místní spotřebu) ☒ Zpracování a využívání odpadů, kompostování ☒ Programy environmentálního vzdělávání a osvěty ☒ Mezinárodní, národní a regionální spolupráce při řešení zahraničního vlivu na životní prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Snižování zásob podzemní vody ☒ Zábory a zastavování zemědělské půdy, snižování rozlohy ZPF, fragmentace krajiny ☒ Šíření invazivních druhů, ohrožení biodiverzity ☒ Nelegální skládky odpadů v nevyužívaných objektech ☒ Nové výrobní areály se zátěží životního prostředí ☒ Přeshraniční vliv elektrárny a povrchového dolu Turów: emise, omezení vzdušného proudění, zhoršení odtokových poměrů, hluk, plán rozsáhlého větrného parku na výsypkách v těsné blízkosti hranice a osídlení na české straně ☒ Zhoršování povodňových situací v důsledku změny klimatu a nevhodné péče o krajinu
OBYVATELSTVO A BYDLENÍ	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Zkvalitnění podmínek pro trvalé bydlení (regenerace a oživení bytové výstavby a veřejných prostranství, náplň pro volný čas apod.) ☒ Zabezpečení podmínek pro děti a mládež, rodiny s dětmi ☒ Dostupné zdravotnické a sociální služby ☒ Podpora růstu vzdělanosti obyvatel ☒ Využití návštěvnosti území (rozvoj cestovního ruchu, pracovní příležitosti) ☒ Spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Odchod obyvatel v produktivním věku a mladých lidí ☒ Stárnutí populace, nárůst počtu obyvatel v neproduktivním věku (růst veřejných výdajů) ☒ Vylidňování městských center, suburbanizace (růst veřejných výdajů) ☒ Vylidňování nejmenších obcí ☒ Vznik dalších sociálně vyloučených lokalit, ubytoven pro sociálně slabé ☒ Přistěhování sociálně slabých skupin obyvatel a jejich migrace v území ☒ Konfliktní soužití trvale a přechodně bydlicích, novo- a starousedlíků

<p>TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Oddělení dešťové a splaškové kanalizace, retence vody v krajině ☒ Využití energie z obnovitelných zdrojů ☒ Energetický management území popř. jednotlivých obcí ☒ Modernizace železničních tratí, zkapacitnění pro nákladní dopravu, využití přeshraniční železnice i pro osobní dopravu ☒ Využití tělesa bývalé úzkorozchodné trati ☒ Bezmotorová alternativní doprava – koordinace, systematická podpora, návaznost na hromadnou dopravu ☒ Řešení dopravní obslužnosti nástupu do Jizerských hor v zimním období (turist.autobus na Smědavu, parkování v Bílém Potoce apod.) ☒ Napojení menších obcí na rychlý internet 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Úbytek podzemních vod ☒ Dlouhodobě vázané veřejné finance na základní údržbu dopravní infrastruktury ☒ Dopravní komunikace v záplavové oblasti ☒ Zhoršování dopravní obslužnosti venkovských oblastí, nedostatek financí na veřejnou dopravu ☒ Regionální priority na technickou infrastrukturu v jiných částech Libereckého kraje, stav „slepé ulice“ ☒ Nedostatečné internetové připojení omezí administrativní i praktické činnosti organizací, institucí i jednotlivců
<p>VYBAVENOST OBCÍ A VEŘEJNÉ SLUŽBY</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Terénní sociální a zdravotní služby s kvalitní základnou, profesionální služby poskytované v domácnostech ☒ Výstavba sociálních bytů v obcích (startovací a prostupné bydlení) ☒ Krajina podstávkových domů – mezinárodní spolupráce ☒ Hřbitovy – regionální, popř. mezinárodní spolupráce za účasti VŠ ☒ Využití knihoven jako komunitních center ☒ Rekreační areály v Německu a Polsku – propojení, doplňující nabídka ☒ Rozšíření nabídky volnočasových areálů na veřejných prostranstvích v obcích 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Snižování příspěvku na lázeňskou péči – odliv pacientů ☒ Uzavírání ordinací soukromých lékařů ☒ Krátkodobá, nesystematická podpora sociálních služeb ☒ Necitlivé rekonstrukce objektů kulturního a historického dědictví ☒ Snižování finanční podpory na péči o kulturní dědictví ☒ Snižování finanční podpory na sportovní a volnočasové aktivity ☒ Vandalismus, ničení veřejné vybavenosti ☒ Uzavírání poboček České pošty
<p>ŽIVOT V OBCÍCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Spolupráce spolků a občanských aktivit, včetně mezinárodní spolupráce ☒ Zapojování veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů na místní úrovni ☒ Podpora dobrovolnictví 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Ekonomický tlak, vyjíždka za prací – nedostatek aktivních osobností, kapacit ☒ Potlačování role občanských iniciativ a neziskových organizací

<p>PODNIKÁNÍ, VÝROBA, ZAMĚSTNANOST</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Vzdělávací kurzy (moderní výrobní postupy, standardy služeb, jazyky, specifické dovednosti – např. včelařství) ☞ Inovativní podnikání včetně sociálních podniků s kvalitními podnikatelskými a ekonomickými plány ☞ Diverzifikace zemědělského podnikání, rozvoj produkce s vyšší přidanou hodnotou (potravinářství, pěstování a zpracování biomasy, cestovní ruch apod.) ☞ Specializovaný marketing cestovního ruchu, nabídka konkrétním skupinám, produkty ☞ Přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu ☞ Spolupráce místních výrobců a poskytovatelů služeb – místní řetězce 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Poškození životního prostředí a kvality života v obcích: otevírání ložisek nerostných surovin, umisťování zatěžujících provozů do blízkosti sídel nebo cenných přírodních lokalit, nevhodné rekreační využívání území ☒ Úvěrová politika bank: nedostupnost úvěrů pro zahájení a rozvoj podnikání ☒ Vliv konkurence průmyslových zón v Liberci ☒ Pokračující systém zdanění – daně nepřispívají obcím, kde má podnikání negativní dopady ☒ Růst veřejných výdajů souvisejících s přesuny zaměstnavatelů z území ☒ Nerentabilita služeb, zejména v malých obcích ☒ Nedostatečná komunikace a spolupráce v cestovním ruchu ☒ Nestabilita pracovních míst
<p>VZDĚLÁVÁNÍ, ŠKOLSTVÍ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jazykové vzdělávání (škola, třídy, kurzy) ☞ Pružnější reakce na poptávku po místech ve školách všech stupňů ☞ Prezentace firem na akcích pro studenty, atraktivní nabídka praxí včetně zázemí (ubytování, kariérní rozvoj apod.) ☞ Zřízení inovačního centra, podnikatelského inkubátoru ve spolupráci s místními firmami ☞ Orientace na celoživotní vzdělávání, využití škol pro vzdělávání osob třetího věku ☞ Společné projekty se školami a servisními vzdělávacími agenturami v Německu a Polsku ☞ Využívání přírodního, historického a kulturního dědictví (např. kroniky) ve výuce – místně zakotvené učení 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Rušení škol v menších obcích ☒ Nedostatek kvalifikovaných učitelů a lektorů ☒ Prohlubování rozdílů mezi městskými centry a venkovskou periferií v úrovni škol a vzdělání ☒ Prohloubení izolovanosti Frýdlantského výběžku, nedostatečná schopnost komunikace v jazycích sousedních zemí omezí možnosti pracovního uplatnění absolventů
<p>ŘÍZENÍ OBCÍ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Zjednodušení dotačních pravidel ☞ Dostupné „menší“ zdroje s poradenstvím (SCLLD, FMP) ☞ Společné projekty a aktivity obcí a partnerů (podnikatelů, NNO) ☞ Participativní plánování, zapojování veřejnosti do rozhodování ☞ Elektronizace, internetizace veřejné správy, transparentnost procesů 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Dostupnost úvěrů pro rozvojové projekty obcí ☒ Zvýšení procenta spolufinancování dotací ☒ Komplikovaná administrativa projektů ☒ Snižování zájmu o spolupráci a společné projekty ☒ Nižší dostupnost elektronických nástrojů informací a správy pro určité skupiny obyvatel (senioři, sociálně slabí)
<p>BEZPEČNOST A OCHRANA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Mezinárodní spolupráce složek IZS, v protipovodňových opatřeních, policie ☞ Digitální povodňové mapy – modelování průběhu povodní ☞ Spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování 	<ul style="list-style-type: none"> ☒ Rizika způsobená přírodními i lidskými vlivy ☒ Prohlubování rozdílů prosperujících a znevýhodněných oblastí ☒ Uzavírání hranic

SWOT ANALÝZA VYBRANÝCH OBLASTÍ ROZVOJE

Na základě srovnání limitů a zdrojů území, analyzovaných rozvojových potřeb problematických míst a posouzení možnosti MAS pozitivně ovlivnit rozvoj území, jsou vybrány oblasti rozvoje:

ZDRAVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
PRÁCE A VZDĚLÁVÁNÍ
ŽIVÉ VESNICE A MĚSTA

SWOT analýza je výběrem z předchozích přehledů, jsou zohledněny logické vazby mezi vnitřními zdroji a externími vlivy.

ZDRAVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Cenné přírodní prostředí (chráněná území a krajinné prvky, akumulace vod, minerální a léčivé vody)	Zhoršená prostupnost nelesní krajiny Rozšíření invazivních rostlin
Množství a kvalita vody	Povodňová – zátopová oblast, eroze Zranitelnost povrchových vod, místně zhoršená kvalita, nevhodné odstraňování odpadních vod
Vhodné podmínky pro obnovitelné zdroje energie	Zatím spíše individuálně využívané OZE
Separace komunálních odpadů ve všech obcích	Zpracování a využívání odpadů, nezmapované skládky a zátěže v brownfields Smogové situace, neměřené hodnoty znečištění
Aktivita občanů v péči o hodnoty životního prostředí	Nesystematická EVVO
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Přírodě blízká protipovodňová opatření	Zhoršování povodňových situací v důsledku změny klimatu a nevhodné péče o krajinu
Společný vyznamovací a varovný systém v obcích, digitální povodňové mapy	
Správná zemědělská praxe, ekozemědělství, vhodná péče o pozemky	
Územní plánování, komplexní pozemkové úpravy	
Odpovědné podnikání v území (ekologické zemědělství, neškodící průmyslové podnikání, cestovní ruch šetrný vůči životnímu prostředí)	Zábory a zastavování zemědělské půdy, snižování rozlohy ZPF, fragmentace krajiny Poškození životního prostředí a kvality života v obcích: otevírání ložisek nerostných surovin, umístování zatěžujících provozů do blízkosti sídel nebo cenných přírodních lokalit, nevhodné rekreační využívání území Nelegální skládky odpadů v nevyužívaných objektech Nové výrobní areály se zátěží životního prostředí
Ochrana biodiverzity, péče o krajinu	Šíření invazivních druhů, ohrožení biodiverzity
Retence vody v krajině	Snižování zásob podzemní vody
Napojení obcí a domů na ČOV a kanalizaci	Nedostatek financí na technickou infrastrukturu
Oddělení dešťové a splaškové kanalizace	
Využívání OZE (mj. z místních zdrojů, pro místní spotřebu)	Komplikované podmínky
Energetický management území, popř. jednotlivých obcí	
Zpracování a využívání odpadů, kompostování	Komplikovaná legislativa
Programy EVVO	Nezájem o EVVO (převažují jiné priority)
Mezinárodní, národní a regionální spolupráce při řešení přeshraničních vlivů na životní prostředí	Přeshraniční vliv elektrárny a povrchového dolu Turów

PRÁCE A VZDĚLÁVÁNÍ	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Dobré podmínky pro zemědělství, zpracovatelský průmysl	Nevyhovující doprava (stav silnic, sezónní sjízdnost)
	Zastaralá technická infrastruktura podniků
	Závislost zemědělství na dotacích, převaha činností s nízkou přidanou hodnotou, nízká míra diverzifikace

Komunitně vedená strategie místního rozvoje
byla zpracována s podporou z Operačního programu Technická pomoc
 (projekt CZ.1.08/3.2.00/14.00208 – SCLLD MASiF)

	Špatná návaznost lesnictví na místní pracovní síly a zpracovatelské kapacity
Příznivá věková struktura obyvatel	Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil ve specializované výrobě a službách
	Dlouhodobý nedostatek pracovních příležitostí
	Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob
Příklady dobré praxe (sociálně odpovědná firma, zemědělské farmy)	Slabý místní kapitál, horší dostupnost úvěrů
Zdroje pro cestovní ruch (přírodní a kulturní dědictví, tradiční akce, kapacita ubytovacích zařízení, výjimečný produkt – singltrek, specifické kulturní dědictví - podstávkové domy, značka místní produkce)	Chybí spolupráce a management destinace cestovního ruchu
	Slabší úroveň kapacit a služeb v cestovním ruchu
Stabilizovaná síť škol a školských zařízení, střední školy ve Frýdlantě, ZUŠ a DDM Zkušenosti škol s projekty	Zvyšující se provozní náklady škol
	Nedostatečná výuka jazyků, hlavně sousedních zemí
	Vybavení škol (digitální technologie, specializované učebny a dílny)
Zázemí a odborné předměty SŠHL, praxe v podnicích	Slabší úroveň absolventů škol
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Vzdělávací kurzy (moderní výrobní postupy, standardy služeb, jazyky, specifické dovednosti – např. včelařství)	Nedostatek zájemců (jiné priority), nedostatek lektorů
Inovativní podnikání včetně sociálních podniků s kvalitními podnikatelskými a ekonomickými plány	Snížení konkurenceschopnosti pracovní síly
Diverzifikace zemědělského podnikání, rozvoj produkce s vyšší přidanou hodnotou (potravinářství, pěstování a zpracování biomasy, cestovní ruch apod.)	Úvěrová politika bank: nedostupnost úvěrů pro zahájení a rozvoj podnikání
Specializovaný marketing cestovního ruchu, nabídka konkrétním skupinám, produkty	Dotační politika zaměřená na jiné oblasti (péče o krajinu, extenzivní živočišná výroba)
Přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu	Vliv konkurence jiných oblastí, nedostatečná spolupráce
Spolupráce místních výrobců a poskytovatelů služeb – místní řetězce	Nerentabilita služeb a podnikání
Jazykové vzdělávání (škola, třídy, kurzy)	Nezájem žáků a rodičů (jiné priority), nedostatek učitelů
	Prohloubení izolovanosti Frýdlantského výběžku, nedostatečná schopnost komunikace v jazycích sousedních zemí omezí možnosti pracovního uplatnění absolventů
Pružnější reakce na poptávku po místech ve školách všech stupňů	Zvyšující se provozní náklady škol, striktní provozní normy
Orientace na celoživotní vzdělávání, využití škol pro vzdělávání osob třetího věku	
Prezentace firem na akcích pro studenty, atraktivní nabídka praxí včetně zázemí	Vliv konkurence průmyslových zón v Liberci
Zřízení inovačního centra, podnikatelského inkubátoru ve spolupráci s místními firmami	
Využití přírodního, historického a kulturního dědictví (např. kroniky) ve výuce – místně zakotvené učení	Nezájem škol (jiné priority)
Společné projekty se školami a servisními vzdělávacími agenturami v Německu a Polsku	Nedostatečná výuka jazyků sousedních zemí
	Prohloubení izolovanosti Frýdlantského výběžku, nedostatečná schopnost komunikace v jazycích sousedních zemí omezí možnosti pracovního uplatnění absolventů

ŽIVÉ VESNICE A MĚSTA

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Prostor pro další růst počtu obyvatel <ul style="list-style-type: none"> • Volný bytový fond • Nízké ceny stavebních pozemků 	Záporné saldo migrace v městech i menších obcích
	Sociálně vyloučené lokality
	Dojíždka za prací – vylidňování obcí během dne

<ul style="list-style-type: none"> Rezervy pro bytovou výstavbu v ÚP Harmonické a zdravé životní prostředí 	Nesystematická práce s menšinami, chybí koordinátoři
Objekty druhého bydlení pozitivně ovlivňují vzhled obcí	Špatný stav bytového fondu a bytových domů
Společné vodní hospodářství (FVS)	Nedohoda obcí na společných investicích (FVS)
Dobrá stav páteřní silnice I. třídy, mezinárodní tranzit	Špatný stav silnic III. třídy, místních komunikací Průjezdy obcemi (chybí obchvaty), zhoršená dostupnost v zimním období
Dopravní obslužnost, zejména osobní a železniční dopravou, turistická autobusová linka	Špatný stav železniční trati
Okruhy a trasy pro cyklistickou dopravu	Chybí infrastruktura pro cyklistickou dopravu, neoddělené stezky pro cyklisty Chybí koordinátor cyklistické dopravy
Zdravotnická zařízení (nemocnice, lázně)	Nízká dostupnost lékařské péče, zejména zubních lékařů Konkurenceschopná nabídka lázeňské péče
Komunitní plán sociálních služeb	Krátkodobé financování sociálních služeb neumožňuje rozvinout systematickou nabídku potřebných služeb
Programy poradenství a péče POSEC, kvalitní činnost OSP Frýdlant	
Obor <i>sociální činnost</i> na SŠHL	
Síť veřejných knihoven ve všech obcích	
Infrastruktura pro kulturu (památky, objekty)	Špatný stav části památek
Zařízení pro sport a volný čas ve všech obcích	Stav části zařízení pro sport a volný čas Omezená dostupnost služeb České pošty
Tradiční spolková činnost	Menší zájem o aktivní občanskou angažovanost a jednání zastupitelstev
Silná základna dobrovolných hasičů	
Pozitivní zkušenosti se zapojením veřejnosti do plánování a rozhodování	Nízká míra spolupráce neziskových organizací a občanských iniciativ Omezené fungování občanské poradny
Tradiční spolupráce svazku obcí	Komunikace obcí v rámci svazku, společné plánování Mezisektorová spolupráce
Zdravá ekonomika obcí	Dotační management (menší obce)
Zkušenosti s mezinárodní spoluprací	
Různorodé formy informování veřejnosti	Možnost snadného sledování novinek z obcí
Společný internetový zpravodaj	Přírodní a lidská rizika (povodně, sociálně vyloučené lokality, kriminalita)
Zpracované havarijní plány	
Zkušenosti obcí s řešením rizik a spoluprací při ohrožení (povodně)	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Zkvalitnění podmínek pro trvalé bydlení (regenerace a oživení bytové výstavby a veřejných prostranství, náplň pro volný čas apod.)	Odchod obyvatel v produktivním věku a mladých lidí Vylidňování obcí
Zabezpečení podmínek pro děti a mládež, rodiny s dětmi	Stárnutí populace, nárůst počtu obyvatel v neproduktivním věku (růst veřejných výdajů)
Dostupné zdravotnické a sociální služby	Stěhování obyvatel do lépe vybavených oblastí
Využití potenciálu a návštěvnosti území	Dojíždka za prací, vylidňování obcí během dne
Podpora růstu vzdělanosti obyvatel	
Spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování	Vznik dalších sociálně vyloučených lokalit, ubytoven pro sociálně slabé, přistěhování dalších skupin sociálně slabých obyvatel a jejich migrace v území
Modernizace železničních tratí, opravy silnic, využití tělesa bývalé úzkorozchodné trati, systematická podpora bezmotorové alternativní dopravy	Dopravní komunikace v záplavové oblasti Zhoršení dopravní obslužnosti venkovských oblastí Dlouhodobě vázané veřejné finance
Řešení dopravní obslužnosti nástupu do Jizerských hor v zimním období (Bílý Potok, Smédava)	Regionální priority na technickou infrastrukturu v jiných částech Libereckého kraje, stav „slepé ulice“ Ohrožení přírodních hodnot území nešetrným využíváním
Napojení menších obcí na rychlý internet	Nedostatečné internetové připojení omezí administrativní i praktické činnosti organizací, institucí i jednotlivců

Podpora nabídky zdravotnických služeb (mezisektorová spolupráce)	Uzavírání ordinací soukromých lékařů Snižování příspěvků na lázeňskou péči – odliv pacientů
Terénní sociální a zdravotní služby s kvalitní základnou, profesionální služby poskytované v domácnostech	Krátkodobá, nesystematická podpora sociálních služeb
Výstavba sociálních bytů v obcích (startovací a dostupné bydlení)	
Krajina podstávkových domů – mezinárodní spolupráce	Necitlivé rekonstrukce objektů kulturního dědictví, nevyužitý potenciál
Hřbitovy – regionální, popř. mezinárodní spolupráce za účasti VŠ	
Využití knihoven jako komunitních center	
Rekreační areály v Německu a Polsku – propojení, doplňující nabídka	Nedostatečná výuka jazyků sousedních zemí Uzavřenost Frýdlantského výběžku, stav „slepé ulice“
Rozšíření nabídky volnočasových areálů na veřejných prostranstvích v obcích, ve školách	Vandalismus, ničení veřejné vybavenosti
Podpora nabídky služeb (mezisektorová spolupráce)	Uzavírání poboček České pošty
Spolupráce spolků a občanských aktivit včetně mezinárodní spolupráce	Ekonomický tlak, vyjíždka za prací – nedostatek aktivních osobností, kapacit
Podpora dobrovolnictví	
Zapojování veřejnosti do plánovacích a rozhodovacích procesů na místní úrovni	Potlačování role a významu občanských iniciativ a neziskových organizací
Dotační příležitosti pro rozvoj, dostupné „menší“ zdroje s poradenstvím (SCLLD, FMP)	Dostupnost úvěrů Komplikovaná administrativa projektů Zvýšení procenta spolufinancování dotací
Elektronizace, internetizace veřejné správy, transparentnost procesů	Nižší dostupnost elektronických nástrojů informací a správy pro určité skupiny obyvatel (senioři, sociálně slabí)
Mezinárodní spolupráce složek IZS v protipovodňových opatřeních, policie	Uzavírání hranic
	Prohlubování rozdílů mezi prosperujícími centrálními a znevýhodněnými periferními oblastmi

6. STRATEGIE

6.1 MISE A DLOUHODOBÁ ROZVOJOVÁ VIZE

Charakteristika území, popsaná v předchozí kapitole, výsledky převzatých i vlastních analýz a diskuse s obyvateli a klíčovými osobnostmi Frýdlantska jsou podkladem k rozvojové vizi formulované MAS:

Frýdlantsko – naše společné místo pro lidi, práci a přírodu

Strategický cíl je zaměřen na zlepšení kvality života venkovské oblasti a rozvoj komunitního života, rozvoj a diverzifikaci místní ekonomiky a udržitelný rozvoj území a krajiny. Nezbytným nástrojem k tomu je spolupráce a komunikace na partnerské úrovni.

Tento cíl lze formulovat ve třech klíčových oblastech:

Frýdlantsko – náš domov, místo s uspokojivou kvalitou života

Frýdlantsko – život s perspektivou vzdělání a práce

Frýdlantsko – krásná krajina a kvalitní životní prostředí

Struktura strategického plánu

Frýdlantsko – naše společné místo pro lidi, práci a přírodu			Mise
Stabilizace životních podmínek, pracovních příležitostí a zachování kvality životního prostředí			Strategický cíl
Živé vesnice a města <i>... náš domov, místo s uspokojivou kvalitou života</i>	Vzdělání a práce <i>... život s perspektivou vzdělání a práce</i>	Zdravé životní prostředí <i>... krásná krajina a kvalitní životní prostředí</i>	Klíčové oblasti rozvoje
Dostupné veřejné služby a kvalitní infrastruktura Živé komunity, aktivní občanský život Zachovalé a efektivně využívané historické a kulturní dědictví	Vzdělávání pro budoucí pracovní uplatnění Konkurenceschopná a diverzifikovaná ekonomika Rozmanitá nabídka pracovních příležitostí	Bezpečnost - <i>nohy v suchu</i> Místní zdroje pro místní zpracování a spotřebu Zachovalé a udržitelně využívané přírodní dědictví	Strategie
Komunikace a spolupráce			Průřezový nástroj
Mezisektorová a meziregionální spolupráce Podpora sítí na místní, regionální, národní a mezinárodní úrovni Představování příkladů dobré praxe a jejich implementace v území			

Komunitně vedená strategie místního rozvoje
byla zpracována s podporou z Operačního programu Technická pomoc
(projekt CZ.1.08/3.2.00/14.00208 – SCLLD MASiF)

6.2 KLÍČOVÉ OBLASTI ROZVOJE ÚZEMÍ

6.2.1 Strategické a specifické cíle

Klíčová oblast 1 - ŽIVÉ VESNICE A MĚSTA

Strategie 1.1: Dostupné veřejné služby a kvalitní infrastruktura

Pro život ve venkovské oblasti má velký význam dostupnost služeb, která může limitovat zejména znevýhodněné skupiny obyvatel s omezenou mobilitou. Pro území, které chce rozšiřovat počet obyvatel a být přitažlivé pro perspektivní rodiny s dětmi a zároveň sociálně odpovědné vůči starším a různými handicapovaným obyvatelům, je nutné nabídnout dostatečně hustou a kvalitní síť veřejných služeb.

Strategický cíl 1.1.1: Kvalitní a dostupná síť zdravotnických a sociálních služeb

Specifické cíle a opatření:

- Zlepšení dostupnosti lékařské péče
 - Doplnění sítě praktických, dětských a zubních lékařů,
 - Aktivní nabídka obcí a podpora zdravotních pojišťoven pro lékaře
 - Uspřádání možnosti cestovat za místně nedostupnou lékařskou péčí (doprava s doprovodem apod.)
- Zlepšení informovanosti o dostupných zdravotnických službách, propojení zdravotnických a sociálních služeb do navazujícího systému
 - Pokračování společného komunitního plánování sociálních služeb na úrovni mikroregionu, optimalizace systému poskytování sociálních služeb pro celé území
- Podpora integrace zdravotně postižených
 - Mapování a odstraňování bariér
 - Rozšíření odlehčovacích, asistenčních a pečovatelských služeb
 - Podpora sociálních podniků
- Rozšíření nabídky terénních sociálních služeb
 - Podpora aktivizačních služeb
 - Rozšíření terénních programů pro uživatele drog
 - Zřizování nízkoprahových klubů a bezpečného prostředí pro mládež apod
 - Rozvoj poradenství
- Podpora vzdělávání a aktivizace osob ohroženým vyloučením a osob vedoucích rizikový způsob života
 - Programy zaměřené na finanční gramotnost
 - Programy zaměřené na dluhové poradenství
 - Programy zaměřené na měkké dovednosti
- Dlouhodobé a systematické financování sociálních služeb zajišťující bezpečnost klientů a umožňující zvýšit profesionalitu a šíři nabídky poskytovatelů

Strategický cíl 1.1.2: Dopravní dostupnost

Specifické cíle a opatření:

- Zlepšení stávajícího stavu komunikací
 - Zlepšení technického stavu silnic, místních komunikací, technických staveb (mosty, propustky atd.), železnice
 - Zkapacitnění mezinárodní železniční dopravy (Černousy – Zgorzelec)
- Zvýšení bezpečnosti silničního provozu
 - Doplnění obchvatů obcí
- Rozvoj veřejné hromadné dopravy
 - Zlepšení dostupnosti nádraží v části obcí
 - Oživení nádraží a propojení s alternativní bezmotorovou dopravou (značené trasy, bezpečné uložení kol)
 - Rozšíření mezinárodní železniční trati Černousy – Zgorzelec i na osobní dopravu

- Lepší propojení Frýdlantska a atraktivní oblasti Jizerských hor
 - Rozvoj nástupního místa Bílý Potok – Smědava k severním svahům Jizerských hor, odstavná parkoviště a sezónní/kyvadlová veřejná doprava

Strategický cíl 1.1.3: Bezpečnost v území

Specifické cíle a opatření:

- Rozvoj prevence
 - Zvýšení počtu preventivních programů a aktivit pro děti a mládež, pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a osoby vedoucí rizikový způsob života
 - Rozšíření spolupráce bezpečnostních složek se školami a odbory sociální péče na celém území
 - Osvěta v oblasti prevence a léčení patologického hráčství
- Snížení počtu rizikových míst
 - Podpora obcí v přípravě a realizaci opatření na snížení počtu heren
 - Zlepšení monitoringu oblastí vnímaných obyvateli jako nebezpečné z hlediska kriminality
 - Omezení nárůstu počtu ubytoven s koncentrací sociálně slabých obyvatel
- Podpora činnosti složek IZS a bezpečnostních organizací
 - Podpora jednotek Sboru dobrovolných hasičů
 - Spolupráce v rámci integrovaného záchranného systému včetně mezinárodní spolupráce
 - Podpora mládeže ve volnočasové činnosti zaměřené na preventivní a záchrannou činnost (mladí hasiči, zdravotnické kroužky apod.)

Strategie 1.2: Živé komunity, aktivní občanský život

Venkov je tradičně vnímán jako prostředí, které umožňuje bližší vztahy mezi lidmi a bezprostřednější zapojení do veřejného života. K naplnění těchto očekávání je nutné, aby bylo ve venkovské oblasti dostupné bydlení a obyvatelé měli zájem a čas zapojit se do plánování a rozhodování o budoucnosti obce a věnovat se volnočasovým aktivitám.

Strategický cíl 1.2.1: Bydlení a život v obcích

Specifické cíle a opatření:

- Dostupné a kvalitní bydlení
 - Zkvalitnění a oživení bytové výstavby
 - Péče o veřejná prostranství v obcích
 - Rozšíření nabídky sociálního prostupného bydlení (startovací byty, domy na půl cesty, přechodné nouzové ubytování apod.) a jasná pravidla jejich přidělování a využívání
 - Dostatečná dopravní obslužnost území, možnost kombinací veřejné a alternativní, zejména bezmotorové dopravy ➔ 1.1.2

Strategický cíl 1.2.2: Profesionální a transparentní řízení obcí

Specifické cíle a opatření:

- Posílení kapacit úřadů obcí
 - Podpora menších obcí ze strany ORP a servisních organizací
 - Rozvoj spolupráce, sdílení agend a příkladů dobré praxe
 - Zlepšení kapacit pro čerpání dotací na rozvoj zejména menších obcí (poradenský servis, dotační management)
- Komunikace a spolupráce obcí ve svazku DSO Mikroregion Frýdlantsko
 - Rozvojový management svazku
 - Vznik a realizace společných strategií a projektů
- Dostupné a využitelné informace
 - Zlepšení napojení obcí na rychlý internet
 - Zlepšení dostupnosti elektronických informací a informační gramotnosti znevýhodněných skupin obyvatel
- Zapojení veřejnosti do plánování a rozhodování

- Širší využívání metod a nástrojů zapojování veřejnosti do plánování a rozhodování
- Přehledné a srozumitelné informování vedoucí ke zvýšení zájmu o jednání zastupitelstev
- Podpora neformálních občanských – komunitních aktivit ➔ 1.2.3

Strategický cíl 1.2.3: Pestrý spolkový život

Specifické cíle a opatření:

- Kvalitní infrastruktura pro kulturní, sportovní a volnočasové aktivity
 - Dostupná a kvalitní zařízení pro sport, volný čas a kulturní aktivity v obcích (hřiště, sportovní areály, klubovny, objekty nebo prostory pro pořádání kulturních akcí a spolkovou činnost)
 - Zázemí pro činnosti atraktivní pro mladou generaci (fitcentra, hřiště pro florbal, lanové centrum a slackline park, inline dráha, taneční klub apod.)
 - Bezpečné prostředí pro různé skupiny se specifickými potřebami (klub pro mladé, nízkoprahový klub, bezbariérové prostory pro seniory apod.)
 - Využití objektů škol a školských zařízení jako komunitních center ➔ 2.1.3
- Podpora dobrovolnictví ve všech oblastech občanských aktivit
 - Vznik dobrovolnického centra spolupracujícího s místními subjekty (knihovny, muzea, nemocnice, DDM, neziskové organizace apod.)
 - Propagace dobrovolnictví, příklady dobré praxe
- Spolupráce neziskových organizací
 - Vzájemná podpora a využívání kapacit organizací
 - Fungující servis a poradenství pro činnosti neziskových organizací
- Podpora dlouhodobé činnosti spolků a pořádání tradičních akcí s aktivní účastí obyvatel
 - Podpora konání kulturních akcí a pořádání tradičních akcí
 - Rozvoj spolupráce organizací a institucí pořádajících kulturní, sportovní a volnočasové akce, sdílení kapacit a dobré praxe
 - Společná propagace a prezentace ➔ 1.3.1

Strategie 1.3: Zachovalé a efektivně využívané historické a kulturní dědictví

Historické a kulturní dědictví je jednou z nepochybných hodnot Frýdlantska, stav památek však často neodpovídá jejich významu. Vzhledem k omezeným prostředkům je vždy nutné hledat smysl a efektivitu využití objektů, propojovat vlastníky a uživatele, nabízet kvalitní řešení rekonstrukcí a inovativní způsoby využití památek.

Strategický cíl 1.3.1: Klenoty naší historie

Specifické cíle a opatření:

- Péče o památky
 - Obnova a tradiční nebo nové využití hmotného i nehmotného kulturního a historického dědictví
 - Podpora vzniku pracovních příležitostí souvisejících s prezentací kulturního a historického dědictví (muzea, galerie, marketing a využití památek v cestovním ruchu apod.)
- Rozšíření povědomí o kulturním a historickém dědictví Frýdlantska
 - Vzdělávací a osvětové programy, publikace, speciální akce apod., včetně mezinárodních souvislostí

Strategický cíl 1.3.2: Krajina podstávkových domů - jedinečné kulturní dědictví

Specifické cíle a opatření:

- Prezentace kulturního dědictví společné mezinárodní oblasti – Krajiny podstávkových domů
 - Prezentace podstávkových domů jako specifického fenoménu území, mj. v souvislosti s cestovním ruchem ➔ 1.1.3, 2.2.3
 - Spolupráce s aktivními organizacemi z Německa a Polska i z jiných krajů ČR
- Podpora kvality řemeslnické práce při rekonstrukcích tradiční venkovské architektury

- Podpora programů vzdělávání, rekvalifikací a doplňování kvalifikací tradičních stavebních řemesel s ohledem na práci na památkově cenných (i nevyhlášených) objektech
- Prezentace pozitivních příkladů rekonstrukcí
- Spolupráce na certifikaci řemeslníků
- Podpora vlastníků a investorů (správné postupy, databáze odborníků, finanční podpora)

Strategický cíl 1.3.3: Naše společné kořeny

Specifické cíle a opatření:

- Zlepšení historických vztahů
 - Podpora projektů zaměřených na historii česko-německého soužití v pohraniční
 - Péče o památky – hmotné i nehmotné kulturní dědictví
 - Využití historických specifik pro spolupráci s vysokými školami a výzkumem, pro místně zakotvené učení (např. hřbitovy, drobné památky, tradiční řemesla, místní pověsti, historické osobnosti apod.)
- Rozšíření nabídky produktů cestovního ruchu
 - Rozvoj nabídky produktů s vazbou na místní kulturní a historické dědictví příhraniční oblasti, s využitím místní nabídky služeb (např. Via sacra) → 1.3.1, 1.3.2
- Podpora spolupráce subjektů na české, německé a polské straně společného území
 - Podpora setkávání, spolupráce organizací a komunit
 - Rozvoj spolupráce škol (jazyková výuka, příklady dobré praxe z jednotlivých zemí) → 2.1.2

Klíčová oblast 2 - VZDĚLÁNÍ A PRÁCE

Strategie 2.1: Vzdělávání pro budoucí pracovní uplatnění

Vedle všeobecně vzdělávacích předmětů mají v moderní společnosti velký význam informační a komunikační technologie, v příhraniční oblasti jazyky sousedních zemí (němčina a polština), v hospodářsky a sociálně slabé oblasti finanční gramotnost a kritické myšlení. Vhodným nástrojem pro zapojení školy do života a potřeb komunity a vytváření regionální identity, je místně zakotvené učení.

V současném proměnlivém světě je důležitým úkolem vzdělávání rozvíjet a podporovat flexibilitu a schopnost zvládat změny. Kromě školního vzdělávání proto hraje významnou roli vzdělávání celoživotní a neformální – zájmové.

Strategický cíl 2.1.1: Kapacity škol pro moderní vyučování

Specifické cíle a opatření:

- Zlepšení podmínek škol pro osvojování dovedností v práci s počítačovou a komunikační technikou
 - Modernizace počítačového vybavení
 - Spolupráce škol a podniků (praktické uplatnění poznatků, moderní technologie)
 - Vzdělávací kurzy pro pedagogy
- Podpora projektového vyučování
 - Rozšíření nabídky projektů pro školy – žáky i pedagogy - se zaměřením na různé oblasti (finanční gramotnost, čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost, místně zakotvené učení, kritické myšlení, technické dovednosti atd.)
- Posílení integrace a inkluzivního vzdělávání, zlepšování podmínek pro děti ze sociálně slabého prostředí
 - Podpora škol při zřizování míst pedagogických asistentů
 - Podpůrné programy (stipendia, dotace na návštěvy mimomístních programů a akcí, zvýhodněná doprava, dotace na školní stravování apod.)
- Modernizace školních budov
 - Stavební úpravy pro snížení spotřeby energií a zvýšení komfortu při pobytu ve škole
 - Modernizace vybavení škol

Strategický cíl 2.1.2: Školy v Trojzemí

Specifické cíle a opatření:

- Rozšíření spolupráce škol v příhraniční oblasti
 - Rozšíření výuky němčiny a zavedení výuky polštiny ve školách
 - Podpora společných projektů pro zvýšení kooperace mezi školami v Polsku, Německu a České republice zejména pro střední školy
 - Spolupráce se servisními vzdělávacími agenturami v Německu a Polsku
- Podpora specifických příhraničních vzdělávacích produktů pro pracovní uplatnění
 - Podpora jazykových kurzů jako součásti rekvalifikační a rozšiřování kvalifikací např. v technických oborech, cestovním ruchu apod.

Strategický cíl 2.1.3: Nabídka celoživotního vzdělávání

Specifické cíle a opatření:

- Školy jako vzdělávací centra ve všech obcích
 - Využití objektů škol pro rozšíření možností dalšího, zájmového a neformálního vzdělávání jako možnosti reagovat na měnící se situaci na trhu práce
 - Posílení pozice škol jako komunitních center pro vzdělávací, osvětové, volnočasové aktivity
- Zlepšení kapacit škol pro čerpání dotací na rozvoj vzdělávací nabídky
 - Poradenský servis, dotační management pro školy

Strategie 2.2: Konkurenceschopná a diverzifikovaná ekonomika

Hospodářství je zásadní oblastí rozvoje, bez možnosti pracovního uplatnění hrozí vylidňování a zhoršování sociálních charakteristik území. Podpora místní ekonomiky v prostředí společného trhu neznámá omezování konkurence, ale využití místního potenciálu, uplatnění inovačních přístupů a zároveň posílení místní spotřeby tak, aby zejména malé a rodinné firmy nebyly ohroženy kolísáním světového trhu. Vzhledem k vysoce hodnoceným kvalitám životního prostředí je kladen důraz na environmentálně odpovědné podnikání.

Strategický cíl 2.2.1: Zakládání, rozvoj a spolupráce podniků

Specifické cíle a opatření:

- Lepší start pro podnikání
 - Podpora vzniku podnikatelských inkubátorů, start-upů a dalších modelů pro usnadnění zahájení podnikání (např. coworking, sdílená infrastruktura apod.) v průmyslu, zemědělství a službách
 - Rozvoj poradenských a servisních služeb pro začínající podnikatele (legislativa apod.)
 - Zlepšení kapacit podnikatelů, zejména menších a začínajících podniků, pro čerpání dotací na rozvoj (poradenský servis, dotační management)
- Podpora spolupráce při podnikání
 - Rozvoj nástrojů pro efektivní spolupráci a síťování podniků (řetězce, klastry) včetně mezisektorové spolupráce
 - Podpora destinačního managementu v cestovním ruchu, spolupráce podnikatelů a obcí, vybudování kvalitního zázemí a profesionalizace služeb pro rozvoj cestovního ruchu
- Zlepšení dopravní dostupnosti Frýdlantska, zejména stavu silnic III. třídy → 1.1.2

Strategický cíl 2.2.2: Inovativní podnikání

Specifické cíle a opatření:

- Zvýšení přidané hodnoty místní produkce
 - Rozšíření spektra regionálních produktů, místních výrob, řemesel, zemědělství, potravinářství a lesnictví, podpora marketingu a odbytu místní produkce
 - Rozvoj zpracovatelských a dodavatelsko-odběratelských řetězců na místní úrovni, zkracování cesty výrobku ke spotřebiteli

- Moderní technologie a postupy
 - Podpora technologických inovací
 - Podpora moderních informačních technologií a systémů v cestovním ruchu
 - Podpora uplatnění výsledků vývoje a výzkumu v zemědělství, výrobě a službách
- Podpora rozvoje sociálního podnikání
 - Podpora zřizování a rozvoje sociálních podniků
 - Rozvoj spolupráce a síťování podniků a nevýrobního sektoru (NNO, školy apod.)
 - Poradenský servis, dotační management pro sociální podniky

Strategický cíl 2.2.3: Environmentálně odpovědné podnikání

Specifické cíle a opatření:

- Snižování negativních dopadů průmyslu a zemědělství na životní prostředí
 - Větší uplatnění technologií šetrných vůči životnímu prostředí (*green economy*) a dobrovolných nástrojů udržitelné výroby a spotřeby
 - Zvýšení podílu energie z různorodých místních obnovitelných zdrojů na místní spotřebě
 - Podpora umístování výroby do sanovaných a revitalizovaných brownfields spíše než v nové výstavbě
 - Ochrana zemědělského půdního fondu před zástavbou
 - Ochrana osídlených území před zatěžující výrobou
 - Posílení udržitelného využívání potenciálu přírodního, historického a kulturního dědictví a lidských zdrojů v cestovním ruchu, podpora šetrných forem cestovního ruchu

Strategie 2.3: Rozmanitá nabídka pracovních příležitostí

Hospodářsky slabá oblast nabízí omezené množství pracovních příležitostí, negativně se projevuje horší dopravní dostupnost (území není atraktivní pro nové podniky), nízká průměrná vzdělanost. Vysoká nezaměstnanost, zejména dlouhodobá, zároveň snižuje nabídku konkurenceschopné pracovní síly. Pro udržitelný rozvoj území je přitom velmi důležité, aby se nezvyšoval počet obyvatel, kteří za prací musejí dojíždět a opouštějí domovy na velkou část dne.

Strategický cíl 2.3.1: Dostupnost nabídky pracovních míst

Specifické cíle a opatření:

- Dostupnější nabídka pracovních míst na Frýdlantsku
 - Zlepšení informovanosti studentů a absolventů o nabídce pracovních příležitostí - burzy a nabídky práce, spolupráce firem a středních škol (odborné praxe, motivační akce pro studenty apod.)
 - Zlepšená dopravní dostupnost podniků a sídel, podpora veřejné a bezmotorové dopravy a jejich kombinací (např. systémy BIKE&RIDE, bezpečné oddělené cyklostezky v územích potenciálních střetů)
- Podnikání nanečisto
 - Podpora vzniku podnikatelského inkubátoru pro začínající podnikatele a studenty s možností vyzkoušet si pozice podnikatelů i zaměstnanců a získat praktické kompetence

Strategický cíl 2.3.2: Flexibilní pracovní místa

Specifické cíle a opatření:

- Zlepšení možností uplatnění znevýhodněných skupin (ženy zejména po mateřské, absolventi, osoby v předdůchodovém věku)
 - Zvýšení počtu pracovních míst na zkrácené úvazky, sdílených pracovních míst apod.
 - Osvěta a podpora zaměstnavatelů v nabídce diferencovaných pracovních úvazků
 - Podpora sociálních podniků zaměstnávajících znevýhodněné obyvatele území ➔ 2.2.2

Strategický cíl 2.3.3: Doplnkové služby pro zaměstnavatele a zaměstnance

Specifické cíle a opatření:

- Dostupnost předškolní a mimoškolní péče o děti
 - Flexibilní provozní doba mateřských škol a školních družin a klubů přizpůsobená potřebám zaměstnaných rodičů
 - Doplnková mimoinstitucionální péče (dětské skupiny, mateřská centra apod.)
- Zlepšení místní dostupnosti vzdělávání, doplňování potřebné praxe a kvalifikací
 - Organizace kurzů a vzdělávacích akcí
 - Spolupráce se zaměstnavateli
- Zlepšování kvality pracovního prostředí
 - Podpora opatření na zvyšování bezpečnosti práce
 - Poradenství v oblasti zaměstnávání a uplatnění na trhu práce v sousedních zemích

Klíčová oblast 3 - ZDRAVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Strategie 3.1: Bezpečnost – nohy v suchu

Tématu bezpečnosti v krajině, ochraně před následky klimatických změn – v případě Frýdlantska především bleskových a tradičně i pravidelných povodní – je přikládána vysoká priorita. Bez preventivních opatření bude území nuceno vynakládat velkou část veřejných prostředků na opravy základní infrastruktury a veřejného majetku místo na investice do rozvoje. Ohrožení povodněmi není možné úplně eliminovat, je však žádoucí o území pečovat tak, že následky povodní budou minimalizovány a životy a majetek obyvatel budou v bezpečí.

Strategický cíl 3.1.1: Funkční protipovodňová opatření

Specifické cíle a opatření:

- Protipovodňová opatření
 - Budování protipovodňových opatření s důrazem na přírodě blízká opatření
 - Vzájemná spolupráce obcí na horním a dolním toku Smědé (včetně mezinárodní spolupráce) a konzultace při plánování protipovodňových opatření
- Zlepšování retenčních vlastností krajiny
 - Oddělování splaškové a dešťové kanalizace
 - Budování retenčních nádrží pro zadržení a ploch pro vsakování dešťových vod
 - Uplatňování pravidel pro omezení zastavování krajiny a zvětšování rozsahu zpevněných nevsákových ploch
 - Uplatňování zásad správné zemědělské praxe a péče o pozemky
 - Likvidace invazivních rostlin zejména v břehových porostech
- Environmentální osvěta
 - Shromažďování a využívání zkušeností místních obyvatel s průběhem povodní v místně přizpůsobených osvětových a preventivních programech
 - Podpora osvětových a vzdělávacích programů zaměřených na širší souvislosti péče o krajinu

Strategický cíl 3.1.2: Kvalitní komunikační infrastruktura

Specifické cíle a opatření:

- Rozvoj komunikační infrastruktury
 - Zlepšování komunikační infrastruktury v oblasti protipovodňové prevence a záchranných systémů (včasné varování, vzájemná informovanost obcí) včetně mezinárodních vztahů
 - Zlepšování systémů předpovědí povodňového nebezpečí a včasného varování
- Osvěta v oblasti civilní obrany obyvatel, ochrany života a majetku
 - Podpora osvětových a vzdělávacích programů

Strategický cíl 3.1.3: Snižování ničivých dopadů povodní

Specifické cíle a opatření:

- Zvýšení ochrany území před povodněmi
 - Budování čistíren odpadních vod i v menších obcích a u individuálních objektů
 - Zlepšení péče o břehové porosty a pastviny v údolní nivě
 - Důsledné uplatňování zákazů a omezení výstavby v záplavových územích
 - Podpora komplexních pozemkových úprav a protierozních opatření (protierozní pruhy, výsadba alejí a větrolamů, liniové poldry a remízky)
 - Zlepšení vybavení místních sborů dobrovolných hasičů technikou

Strategie 3.2: Místní zdroje pro místní zpracování a spotřebu

Krajina Frýdlantska nabízí značný potenciál zdrojů, z nichž jen malá část je zpracovávána tak, aby obyvatelům přinášela adekvátní výnosy. Hospodářsky slabá oblast může posílit svou ekonomiku i tím, že zvýší přidanou hodnotu surovin a zdrojů o co největší podíl místního zpracování (zvýšení příjmů) a využití (snížení nákladů) a že bude usilovat o snížení zátěží životního prostředí.

Strategický cíl 3.2.1: Zlepšení udržitelného využívání krajiny jako zdroje surovin a energie

Specifické cíle a opatření:

- Udržitelné využívání místních přírodních zdrojů
 - Společný energetický management pro zmapování potenciálu a efektivní využití možností území
 - Rozvoj pěstování biomasy s navazujícím zpracováním (štěpka, peletky apod.) a využitím pro vytápění (investice do obecních výtopen a individuálních kotlů pro domácnosti)
 - Podpora přechodu z neobnovitelných zdrojů energie na obnovitelné zdroje a systémy při vytápění
 - Podpora zpracování dřeva z těžeb v Jizerských horách a z obecních lesů (pily, navazující zpracování)
 - Rozvoj ekologického zemědělství a výroby biopotravin, podpora odbytu (trhy, prodejny, nízkonákladové a svépomocné dodavatelsko-odběratelské systémy)
 - Rozvoj solární energetiky s důrazem na využití brownfields, geotermální energetiky, šetrné malé vodní elektrárny
 - Důsledná ochrana zemědělského půdního fondu před zastavováním

Strategický cíl 3.2.2: Společné odpadové hospodářství a využití odpadů jako zdroje

Specifické cíle a opatření:

- Využití odpadů jako zdroje surovin a energie
 - Společný odpadový management, sdílené kapacity pro shromažďování a třídění odpadů, společný odbyt odpadu jako suroviny pro další zpracování
 - Využití komunitního opadu, kompostárny (individuální, obecní)
- Podpora sociálního podnikání
 - Podpora sociálních podniků zaměřených na třídění a zpracování odpadů ➡ 2.2.2

Strategický cíl 3.2.3: Úspory energie a vody

Specifické cíle a opatření:

- Snížení energetické náročnosti budov a provozů
 - Podpora energetické úspornosti budov - snižování spotřeby energie na vytápění, zateplování, výměny oken
 - Snižování spotřeby elektrické energie na osvětlení, náhrada zastaralých systémů osvětlení za úsporné
- Snížení spotřeby a zlepšení využití vody
 - Snižování spotřeby vody
 - Snižování nákladů na čištění a úpravy pitné vody

- Rozvoj decentralizovaných systémů čištění odpadních vod, akumulčních drenážních systémů pro zasakování dešťových vod, oddělených systémů pro odpadní vodu popř. s rekuperací tepla

Strategie 3.3: Zachovalé a udržitelně využívané přírodní dědictví

Příroda a krajina patří k nejvýše hodnoceným pozitivům Frýdlantska. Využívání tohoto potenciálu k rozvoji ekonomiky např. v podobě cestovního ruchu by mělo být založeno na principech udržitelného rozvoje a respektovat limity tohoto vyčerpatelného a jen obtížně a částečně obnovitelného zdroje.

Strategický cíl 3.3.1: Odstranění ekologických zátěží, využití brownfields

Specifické cíle a opatření:

- Snížování negativních dopadů ekologických zátěží
 - Monitoring a likvidace skládek
 - Podpora pozitivních příkladů nového využití nebo likvidace brownfields
 - Monitoring dopadů činnosti elektrárny a povrchového dolu Turow na životní prostředí na Frýdlantsku, efektivní jednání s polskou stranou

Strategický cíl 3.3.2: Péče o biologickou rozmanitost

Specifické cíle a opatření:

- Zachování pestrosti krajiny a stability ekosystémů
 - Prostupnost a rozmanitost krajiny zejména v nelesních oblastech
 - Likvidace invazivních druhů rostlin na neudržovaných pozemcích
 - Péče o hodnoty přírodního dědictví

Strategický cíl 3.3.3: Environmentální vzdělávání a osvěta

Specifické cíle a opatření:

- Lepší dostupnost programů EVO
 - Dotace na dopravu při dojížděce za poskytovateli programů EVO
 - Podpora vzniku místního vzdělávacího subjektu
 - Podpora programů realizovaných ve školách
- Vyšší environmentální povědomí obyvatel i návštěvníků Frýdlantska
 - Podpora poskytování informací a osvětových programů s tematikou životního prostředí, souvislostí ekonomiky a životního prostředí, dopadů praktických činností na životní prostředí
 - Lepší dostupnost ekologického poradenství na Frýdlantsku

6.2.2 Rámec rozvoje velkoplošného chráněného území

Bude doplněno po 31.8.2014

6.3 VAZBA NA JINÉ STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Přehled relevantních strategických dokumentů je předložen v kap. 5.5, na tomto místě je vyhodnocen soulad strategie Frýdlantsko 2020 s cíli uvedených dokumentů na evropské a regionální úrovni. Relevance vůči národním programům bude upřesněna v programových rámcích.

Hodnocení je založeno na posouzení, do jaké míry strategické cíle, které byly formulovány na základě zmapovaného potenciálu, potřeb a limitů území Frýdlantska, přispívají k plnění cílů strategií vyšších celků. Příspěvek je hodnocen ve třech úrovních:

■	Přispívá významně
■	Přispívá
■	Není relevantní

Evropa 2020 a Nařízení EP a Rady EU č. 1299/2013 o Evropské územní spolupráci

	Dostupné veřejné služby a kvalitní infrastruktura	Živé komunity, aktivní občanský život	Zachovalé a efektivně využívané historické a kulturní dědictví	Vzdělávání pro budoucí pracovní uplatnění	Konkurenceschopná a diverzifikovaná ekonomika	Rozmanitá nabídka pracovních příležitostí	Bezpečnost – <i>nohy v suchu</i>	Místní zdroje pro místní zpracování a spotřebu	Zachovalé a udržitelně využívané přírodní dědictví
Evropa 2020									
Zaměstnanost									
Výzkum, vývoj a inovace									
Změna klimatu a energetika									
Vzdělávání									
Chudoba a sociální vyloučení									
Nařízení o Evropské územní spolupráci									
Posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací									
Zlepšení přístupu a využívání kvality informačních a komunikačních technologií									
Posílení konkurenceschopnosti malých a středních podniků									
Podpora snah o snížení emisí CO ₂ ve všech hospodářských odvětvích									
Podpora přizpůsobování klimatickým změnám a prevence rizik a rizikového managementu									
Ochrana životního prostředí a podpora efektivního využívání zdrojů									
Podpora udržitelnosti v dopravě a odstranění problémových míst důležitých síťových infrastruktur									
Podpora zaměstnanosti a podpora mobility pracovních sil									
Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě									
Investice do vzdělávání, kompetence, celoživotní učení									
Zlepšování institucionálních kapacit a podpora efektivní veřejné správy									

Komunitně vedená strategie místního rozvoje
byla zpracována s podporou z Operačního programu Technická pomoc
(projekt CZ.1.08/3.2.00/14.00208 – SCLLD MASiF)

Program rozvoje Libereckého kraje

	Dostupné veřejné služby a kvalitní infrastruktura	Živé komunity, aktivní občanský život	Zachovalé a efektivně využívané historické a kulturní dědictví	Vzdělávání pro budoucí pracovní uplatnění	Konkurenceschopná a diverzifikovaná ekonomika	Rozmanitá nabídka pracovních příležitostí	Bezpečnost – <i>nohy v suchu</i>	Místní zdroje pro místní zpracování a spotřebu	Zachovalé a udržitelně využívané přírodní dědictví
Dynamická a konkurenceschopná ekonomika									
Kvalitní a zdravé lidské zdroje									
Komplexní a kvalitní infrastruktura									
Zdravé životní prostředí bez zátěží									
Udržitelný rozvoj území a občanské společnosti									

6.4 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE Z JINÝCH REGIONŮ

Pro úspěšnou realizaci strategických cílů je žádoucí využít jak vlastního potenciálu území a dotačních příležitostí, tak inspirativních zkušeností z jiných regionů. Frýdlantsko a MASiF má z předchozího období navázané vztahy s dalšími MAS a díky aktivní účasti v Národní síti MAS ČR a Celostátní síti pro venkov sleduje výsledky řešení podobných problémů v různých oblastech.

Pro období 2014-20 vytypovala MAS v jednotlivých klíčových oblastech rozvoje specifická témata podle priorit:

- podobnost území a řešených problémů,
- motivační účinek pro území (pozitivní příklady dobré praxe),
- pozitivní zkušenost z předchozí spolupráce.

Témata ani oblasti nejsou uzavřené, v souvislosti s průběžným vyhodnocováním plnění cílů SCLLD je možné je dále rozšířit.

V souladu s průřezovým nástrojem *Komunikace a spolupráce* budou uvedené (a další) příklady dobré praxe využívány jako základní témata pro spolupráci jak uvnitř území (tematické pracovní skupiny, projekty, specifické produkty), tak s dalšími územími a organizacemi.

Klíčová oblast 1: Živé vesnice a města

Řešení problémů sociálně vyloučených lokalit: Území vnímá jako ohrožení růst sociálního napětí a zvyšování kriminality. V okrajovém příhraničním území jde o trend, který je patrný i na nejbližším sousedním Šluknovsku a Tanvaldsku. Oba regiony vstoupily do spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování, Frýdlantsko tuto spolupráci zahajuje na podzim 2014. Možnost propojení strategie MAS, které v obou územích působí, a sociálních partnerů bude proto inspirativní i pro Frýdlantsko.

Krajina podstávkových domů: Téma nabízí potenciál spolupráce soukromé a nepodnikatelské sféry, společný marketing a nabídku jak pro obyvatele (burza nemovitostí, podpora památkové správných rekonstrukcí, pracovní příležitost pro místní – kvalitně pracující malé stavební firmy, příležitost pro inovativní řešení – výjimečná kvalita práce, netradiční zdroje energie atp.) tak pro návštěvníky (rozvoj cestovního ruchu).

Oblasti spolupráce jsou dané územím, resp. společným kulturním a historickým dědictvím oblasti: česká území s výskytem podstávkových domů (Podještědí, Podralsko, Šluknovsko, České Švýcarsko, popř. střežovská oblast), sousední oblasti Německa a Polska

Klíčová oblast 2: Vzdělávání a práce

Podpora místní produkce: Už v období 2007-13 byla zahájena spolupráce v oblasti marketingu a propagaci výrobků místních firem zaměřená na prezentaci hodnot území. Značka Regionální produkt Jizerské hory vznikla ve spolupráci s MAS Šluknovsko a Horní Pomoraví a rozvíjí se ve spolupráci s aktéry z území – z oblasti Jizerských hor (Turistický region Jizerské hory, město Smržovka). Rozvoj značení by podpořila spolupráce s MAS, které působí na dotčených územích, tzn. zejména s MAS Rozvoj Tanvaldska a Podještědí. Inspirativní příklady lze čerpat z dalších MAS v ČR i v zahraničí.

Vzdělávání pro praxi: Zejména v sousedních oblastech Německa a Polska se v období 2007-13 rozvinuly inspirativní projekty zaměřené na přeshraniční spolupráci škol a vzdělávacích agentur. Jde zejména o oblast technického vzdělávání, praktického zaměření škol zacíleného na budoucí pracovní uplatnění v příhraniční oblasti. Nezbytnou podmínkou pro zapojení do podobných projektů je kvalitní jazyková výuka na školách i v dalším vzdělávání.

Klíčová oblast 3: Zdravé životní prostředí

94

Resilience: Dopady změny klimatu lze pozorovat i na místní úrovni a také je na této úrovni nutné nacházet řešení, která území napomohou čelit přírodním katastrofám. Na území Frýdlantska téma resilience zahrnuje jak správnou péči o krajinu, která povede ke zvyšování její retenční schopnosti, tak správné hospodaření (např. využívání místních obnovitelných zdrojů energie apod.) a environmentální vzdělávání a osvětu. MASiF v této oblasti předpokládá spolupráci především s odbornými pracovišti a sdílení zkušeností s dalšími MAS.

6.5 INTEGRAČNÍ PRVKY

Strategie CLLD pro území Frýdlantska vymezuje integrační prvky ve třech rovinách:

Geografická integrace (daná geograficko-morfologickou strukturou území)

- konzistentnost území, ohraničenost
- zemědělský charakter, místní zdroje pro některá zpracovatelská odvětví (biomasa)
- ohrožení povodněmi – výzva pro společná řešení
- propojení se sousedními oblastmi: Jizerské hory, Lužická nížina, výběžky

Kulturně-historická integrace (založená na historickém vývoji území)

- tradiční venkovská architektura, drobné památky v krajině – specifická území
- společné kořeny – návaznost na historii, výběr témat (odpovědná péče o území, využívání místního potenciálu)
- propojení se sousedními oblastmi: česko-německé dědictví

Sociální integrace (vycházející z tradiční spolupráce v území a endogenních zdrojů)

- tradiční spolupráce veřejné správy (mikroregion)
- místní produkce – propojení zemědělství, potravinářství, řemesel, služeb (stravování, cestovní ruch), marketingu a propagace území
- propojení se sousedními oblastmi: místní produkce (Jizerské hory)

Integrace je chápána jako celkový princip, který bude při realizaci SCLLD naplňován prostřednictvím průřezového nástroje **Komunikace, spolupráce**. Uplatní se především v

- mezisektorové a meziregionální spolupráci (☞ kap. 6.4),
- podpoře sítí na místní, regionální, národní a mezinárodní úrovni,
- představování projektů dobré praxe a implementace těchto zkušeností v území.

6.6 INOVATIVNÍ PRVKY

Inovace je definována jako rozvoj nebo převzetí nových konceptů nebo myšlenek s cílem rozšířit organizační nebo sociální přínosy pro území. Pro potřeby této strategie je využit základ definice ekonomické inovace Josepha Schumpetera (1912)³, aplikovaný v definici Evropské komise pro program LEADER+ na období 2000-06 jako základní principy:

- vznik nových produktů a služeb, které obsahují specifika dané oblasti
- nové metody, které umožňují kombinovat místní lidské, přírodní a/nebo finanční zdroje a směřují k lepšímu využití endogenního potenciálu
- kombinace a propojování sektorů ekonomiky, které jsou tradičně oddělené
- originální formy organizace a zapojování místních obyvatel do rozhodovacích procesů a implementace projektů.

V období 2007-13 byla inovativnost projektů posuzována v jednotlivých opatřeních (Fichích) Strategie programu Leader MAS Frýdlantsko na základě těchto preferenčních kritérií:

- *Projekty ve veřejném zájmu* (např. investice do infrastruktury v obcích, péče o kulturní dědictví): do plánování projektu byla zapojena veřejnost, a to některou z forem participativního plánování (nestačí např. účast veřejnosti na jednání zastupitelstva, které projekt schválilo)
- *Projekty soukromých podnikatelů* (např. investice do zemědělských farem, rozvoje mikropodniků, kapacit v cestovním ruchu): díky investici vznikne nový produkt, který splní kritéria místní značky (Regionální produkt Jizerské hory), vznikne nový dodavatelsko-odběratelský řetězec (spolupráce podnikatelů, zkrácení cesty produktu ke spotřebiteli), nebo projekty, které jsou připraveny a/nebo realizovány ve spolupráci s výzkumem a vědou.

Podobná kritéria budou využívána i v období 2014-20. Strategickým cílem MASiF je podporovat jak exogenní inovace (vzdělávání a kvalifikaci, uplatnění výsledků výzkumu a vývoje), tak endogenní faktory (tradiční řemesla, uplatnění historie a místního dědictví). Posuzování inovativnosti se bude dít na základě popisu:

- 1) *účastníků*: kdo je nositelem iniciativy? Jaké další subjekty (veřejné a soukromé) jsou zapojeny? Jaké jsou mezi nimi vztahy a jak jsou projektem ovlivněny?
- 2) *historie*: navazuje projekt na existující aktivitu – pokud ano, jak a co nového v dané oblasti nebo v činnosti žadatele přináší?
- 3) *metody*: jaké nové metody a přístupy projekt vyžaduje? Jak bude zajištěno jejich osvojení a zachování pro území?
- 4) *výsledků a výstupů*: jaké nové výstupy projekt přinese? Jak ovlivní situaci v dané oblasti v území?
- 5) *souvislostí*: existuje už podobná zkušenost v území nebo v jiných oblastech? Pokud ano, kde a jaké jsou podmínky?
- 6) *přenositelnosti*: jaké charakteristiky projektu by mohly být inspirací pro ostatní? Existují nějaké podmínky, které by transfer zkušeností nebo výsledků mohly limitovat?

Typy inovativních projektů na území MASiF budou konkrétně popsány v jednotlivých programových rámcích. Vzhledem k vzdálenosti od logistických center a sezónní obtížné dostupnosti nemohou být za strategické inovace považovány takové projekty, které jsou závislé na dálkové silniční dopravě. Sociálně-ekonomická situace zároveň neumožňuje rychlý nástup nejmodernějších technologií a

³ Schumpeter, Joseph: Theorie der Wirtschaftlichen Entwicklung (1912)

postupů, které vyžadují vysoce vzdělané pracovní síly. Jako inovace proto budou vedle tradičně chápaných inovací posuzovány také projekty, které budou zaměřeny na posilování místního sociálního kapitálu, místních sítí a komunitních přístupů. Předpokládají se například

- sociální podnikání (vznik místních podniků nabízejících konkurenceschopné služby a zaměstnávajících znevýhodněné skupiny obyvatel),
- nabídka odborných praxí, stáží, zkrácených a variabilních úvazků se zaměřením zejména na mladé lidi (studenty, absolventy), prezentace firem a nabídky práce pro mladé lidi (posílení nabídky zaměstnání v místě, zvýšení atraktivity nabídky práce pro mladé lidi),
- společné investice skupiny/sdružení výrobců s cílem zkrátit cestu výrobku ke spotřebiteli (zařízení pro zpracování různých zemědělských produktů – např. sušárna bylin a ovoce, výroba sýra a marmelád, společná prodejna apod.), rozšiřování možností přímého prodeje
- investice do decentralizované energetiky založené na obnovitelných zdrojích s důrazem na místní (lokální spalování místní biomasy, fotovoltaika, kogenerační solární systémy apod.),
- participativní plánování a investice do přírodně blízkých opatření v oblasti retence vody, odpadového hospodářství (např. komunitní kompostování apod.)
- investice do výrobních inovací, které byly připraveny na základě výzkumu a vědeckých poznatků (např. spolupráce s Technickou univerzitou Liberec, Českou zemědělskou univerzitou nebo jinými vysokoškolskými pracovišti, výzkumnými ústavami a pracovišti apod.) – např. nové technologie zpracování a balení potravin, využití nejmodernějších technologií apod.
- investice do infrastruktury obcí, které jsou naplánovány participativně (na speciálních akcích, s aktivním zapojením veřejnosti – např. akční plánování, tvorba vize komunity apod.),
- nové využití pro objekty kulturního a historického dědictví s důrazem na správnou péči o památky a šetrné využívání a zároveň s potenciálem vzniku a udržení pracovních příležitostí
- využití interaktivních a aktivizačních prvků v muzejních expozicích (např. quest, využití ICT a sociálních médií, propojení se školním a mimoškolním vzděláváním apod.)
- produkty cestovního ruchu založené na strategické vizi managementu destinace a na spolupráci, s důrazem na šetrné a udržitelné využívání místního potenciálu (např. poznávací pobyty, společná programová nabídka podnikatelů a informačních center s využitím ICT apod.)

6.7 UDRŽENÍ STÁVAJÍCÍ SITUACE

Udržení stávající situace je žádoucí v oblastech, kde

- a) je uspokojivý stav nebo zlepšující se trend – které je třeba zachovat, je nezbytné je jako pozitivní trendy podporovat,
- b) jsou nepřekročitelné limity a jejich dodržování je na uspokojivé úrovni a překročení není žádoucí.

V případě Frýdlantska jde zejména o následující oblasti:

- společné postupy obcí a záchranného systému (včetně přeshraniční spolupráce) v případě ohrožení živelnými pohromami
- školství: dostupnost škol, zejména střední školy ve Frýdlantě
- cestovního ruchu: důraz na minimalizaci dopadů na přírodu a krajinu, v CHKO striktně v souladu s Plánem péče, v dalších přírodních lokalitách a kulturních památkách šetrně
- mezinárodní/přeshraniční spolupráce obcí a občanských aktivit: udržení kontaktů, pořádání společných akcí
- podstávkové domy jako symbol krajiny a udržitelného rozvoje – propojení s podobnou marketingovou značkou území v Německu a Polsku, zachování cenného místního dědictví a využití v moderním životě, udržení (a v tomto případě žádoucí rozšíření) dosavadní spolupráce, zejména přeshraniční, větší uplatnění v nabídce cestovního ruchu Libereckého kraje (inspirace z Horní Lužice)

6.8 MĚŘITELNÉ INDIKÁTORY STANOVENÝCH CÍLŮ

Bude doplněno po 31.8.2014

7. INTEGROVANÝ AKČNÍ PLÁN ROZVOJE ÚZEMÍ

100

Bude doplněno po 31.8.2014

8. POPIS SCHVALOVÁNÍ STRATEGIE

101

Bude doplněno po 31.8.2014

PŘÍLOHA 1: DATOVÝ PŘEHLED POPISU ÚZEMÍ

Příloha ve formátu xls obsahuje tabulky členěné podle jednotlivých obcí MAS Frýdlantsko

SDLB	Údaje ze sčítání k 26.3.2011: Obyvatelstvo (počet obyvatel, věkové skupiny) Ekonomicky aktivní obyvatelé – ekonomicky aktivní/zaměstnaní Obydlené domy a byty Hospodařící domácnosti
2008	Celková výměra půdy a členění podle způsobu využití Ekonomické údaje - RES – subjekty podle CZ-NACE - RES – subjekty podle právní formy Míra nezaměstnanosti a počet nezaměstnaných Počet obyvatel k 31.12.
2009	Ekonomické údaje - RES – subjekty podle CZ-NACE - RES – subjekty podle právní formy Míra nezaměstnanosti a počet nezaměstnaných Počet obyvatel k 31.12.
2010	Ekonomické údaje - RES – subjekty podle CZ-NACE - RES – subjekty podle právní formy Míra nezaměstnanosti a počet nezaměstnaných Počet obyvatel k 31.12.
2011	Ekonomické údaje - RES – subjekty podle CZ-NACE - RES – subjekty podle právní formy Míra nezaměstnanosti a počet nezaměstnaných Počet obyvatel k 31.12.
2012	Celková výměra půdy a členění podle způsobu využití Ekonomické údaje - RES – subjekty podle CZ-NACE - RES – subjekty podle právní formy Míra nezaměstnanosti a počet nezaměstnaných Počet obyvatel k 31.12. Školy Sociální zařízení Zdravotnická zařízení Zařízení cestovního ruchu
Dokončené byty 2001-2012	
Vzdělání 2011	Struktura obyvatel podle nejvyššího dosaženého vzdělání
Ochrana přírody	Ochrana přírody a krajiny

PŘÍLOHA 2: SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK V TEXTU

č.		str.
Obrázky		
1	Území působnosti MAS Frýdlantsko, z.s.	2
2	Organizační schéma MAS Frýdlantsko, z.s. pro řízení implementace SCLLD	3
3	Členská základna (k 31.8.2014)	4
4	Rozdělení dotací z programu LEADER 2007 - 2013	4
5	Správa území	14
6	Využití krajiny	15
7	Stav povrchu silnic na území MAS po opravách v roce 2012	20
8	Retrospektivní vývoj obyvatelstva	31
9	Dopravní síť	35
10	Pozemkové úpravy – stav k 1.1.2014	61

Tabulky		
1	Realizace programů LEADER na Frýdlantsku, přínosy pro území	4
2	Další rozvojové projekty MASiF	5
3	Schéma způsobu zpracování integrované rozvojové strategie	7
4	Schéma a termíny zpracování strategie a zapojení členů týmu	8
5	Schéma participativní a expertní evaluace MASiF pro SCLLD 2014 - 2020	9
6	Základní evaluační otázky pro hodnocení SCLLD	11
7	Harmonogram evaluace SCLLD	12
8	Katastrální plocha obcí, části obcí	14
9	Stav ovzduší a hlavní znečišťující látky	15
10	Hodnocení povrchových vod	15
11	Energie z neobnovitelných zdrojů	16
12	Alternativní a místní zdroje energie	16
13	Ekologické zátěže - skládky	17
14	Věková struktura obyvatel mezi lety 1991 - 2012	17
15	Pohyb obyvatel v obcích od 1.1.2001 do 1.1.2012	18
16	Struktura vzdělanosti obyvatel	18
17	Připojení obcí a místních částí na vodovod, čištění odpadních vod	19
18	Zajištění dopravní obslužnosti	20
19	Přehled zdravotnických zařízení	21
20	Přehled poskytovaných sociálních služeb	21
21	Charakteristika a stáří bytového fondu	22
22	Dojíždka za prací	23
23	Nezaměstnanost – vývoj v letech 2001 - 2011	24
24	Přehled škol, školských zařízení a zařízení pro mimoškolní výchovu	25
25	Přeshraniční spojení	37
26	Dostupnost služeb České pošty	41
27	Poměr trvale a přechodně bydlicích obyvatel obcí	43
28	Struktura uživatelů zemědělských pozemků podle LPIS	48
29	Největší zemědělské firmy působící v území	48

30	Struktura ubytovacích kapacit	50
31	Největší zaměstnavatelé – podnikatelský sektor	52
32	Kapacity a vybavení škol	54
33	Přehled obcí podle velikosti	56
34	Informační zdroje obcí	57
35	Přehled územního plánování	61
36	Vyhodnocení a interpretace průzkumu rozvojových potřeb	67

PŘÍLOHA 3: ZKRATKY POUŽÍVANÉ V TEXTU

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
ARES	Administrativní registr ekonomických subjektů
ARR	Agentura regionálního rozvoje
BTPM	(skot) bez tržní produkce mléka
CLLD	komunitně vedený místní rozvoj (Community Led Local Development)
ČEZ	České energetické závody
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČZU	Česká zemědělská univerzita
DDM	dům dětí a mládeže
DSO	dobrovolný svazek obcí
ELARD	Evropská asociace LEADER (European LEADER Association for Rural Development)
EVV	environmentální vzdělávání a osvěta
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
IRZ	Integrovaný registr znečišťování
KES	koeficient ekologické stability
LARP	hra založená na hraní rolí (Live Action Role Play)
LEADER	propojování akcí hospodářského rozvoje venkova (Liaison entre les actions economic rural)
LFA	znevýhodněné území (Less Favoured Area)
LPIS	systém evidence půdy pro zemědělské dotace (Land Parcel Identification System)
MAS	místní akční skupina
MASiF	MAS Frýdlantsko, z.s.
MěÚ	městský úřad
MCHÚ	maloplošné chráněné území
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZe	Ministerstvo zemědělství
NNO	nestátní nezisková organizace
NPR	národní přírodní rezervace
NUTS	nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature of Units for Territorial Statistics)
ObÚ	obecní úřad
ORP	obec s rozšířenou působností
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OZE	obnovitelné zdroje energie

POSEC	Poradenské a setkávací centrum Frýdlant
POU	pověřený obecní úřad
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší
SCLLD	strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SLDB	Sčítání lidí, domů a bytů 2011
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
SPL	Strategie programu LEADER
SŠHL	Střední škola hospodářská a lesnická Frýdlant
SWOT	analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení (Strengths – Weaknesses – Opportunities – Threats)
TUL	Technická univerzita Liberec
VCHÚ	velkoplošné chráněné území
z.s.	zapsaný spolek